

facienda diligenter inquirent, an personae per ipsos tunc nominandae, eligendae, imburseandae, extrahendae et assumendae, in praesenti nostra constitutione compraeiensae sint, et ad dictum reformatoris officium, atque ad caeteros magistratus, aliaque munera et officia dictae civitatis obtinenda, habiles et capaces existant, nec ne.

Electiones, si secus fiat, cassantur.

§ 6. Et nihilominus nominationes, electiones, confirmationes, scrutinia, imbursementes, extractiones, seu alias deputationes et admissiones ad reformatoris eiusdem status libertatis officium, et caeteros magistratus, aliaque munera, et officia dictae civitatis, de quibuscumque personis contra praesentis nostrae constitutionis tenorem et formam faciendas, ex nunc, prout ex tunc, si et postquam factae fuerint, et e contra, revocamus, annullamus, cassamus et irritamus, ac revocatas, nullas, cassas et irritas esse et fore, ac pro talibus ab omnibus haberi, censi et reputari.

Poenae contra inobedientes.

§ 7. Omnes vero et singulos reformatores eiusdem status libertatis, ipsumque adeo regimen dictae civitatis quascumque personas, in praesenti nostra constitutione exclusas, aliquo tempore et quovis modo nominantes, eligentes, seu extrahentes, ultra poenassupranominatas, etiam facultate et potestate nominandi, eligendi, imburseandi et extrahendi, ac alias deputandi et assumendi, si quam singuli aut omnes simul forsant habent, eo ipso perpetuo privamus, ac privatos fore decernimus.

Cives qui officiorum obtinentorum sunt capaces, et aliquem titulum postea obtulerint, ad ea inhabiles declarantur.

§ 8. Insuper eos etiam cives, qui reformatoris eiusdem status libertatis officium, aut aliquos magistratus vel munera, et officia praedicta nunc obtinent, aut imposterum obtinebunt, si marchionatus, ducatus et principatus, tam in Statu temporali Sanctae Romanae Ecclesiae, quam extra illum, aut etiamsi comitatus, vel

aliam temporalem iurisdictionem extra dictam ditionem ecclesiasticam, et quod in familia sua iam sint, aut ad eos quocumque iure pertineant, deinceps acceperint, assequuti fuerint, seu alias quovis modo habuerint, quive aliquibus ex dictis principibus inservierint, vel ab eis dignitates, gradusve, aut pensiones super fructibus ecclesiasticis ad eorum nominationem obtinuerint, sive ab illis salaria vel stipendia quomodolibet receperint, aut in eorum curiis, dominiis et ditionibus officia, munera vel magistratus exercuerint, ut praefertur, eo ipso reformatoris eiusdem status libertatis officio, caeterisque magistratibus, muneribus et officiis obtentis privamus, ac ad alios, vel alia deinceps obtinenda, sicut caeteros superius nominatos, perpetuo pariter inhabilitamus, ac privatos et inhabiles fore et esse statuimus.

Prout etiam qui ea aliquo modo procuraverint.

§ 9. Praeterea, ut de caetero reformatoris eiusdem status libertatis officium, vel caeteri magistratus, aliaque munera et officia eiusdem civitatis personis virtute praeditis, et meritis ac fide erga Apostolicam Sedem praestantibus, ut par est, deferantur, et ut omnis ambitionis occasio in iis procurandis et obtinendis intercludatur, quoscumque alios cives dictae civitatis, qui pro eiusdem reformatoris officio, et caeteris magistratibus, aliisque muneribus et officiis superius expressis a nobis, ac dicta Sede obtinendis, sive alias adipiscendis, ad principum quorumcumque imperiali, regali aut quacumque alia dignitate fulgentium, saecularium, patrocinia et favores confugerint, vel iis sponte delatis, aut ab aliis, ipsis insciis, procuratis, usi fuerint, tam ad ea, quae tunc petierint, quam ad caeteros magistratus, aliaque munera, et officia dictae civitatis imposterum obtinenda, perpetuo pariter inhabilitamus, ac inhabiles et incapaces facimus, ac pro inha-

bilibus et incapacibus ab omnibus haberi et reputari.

Clausulae pro huiusmodi constitutionis firmitate.

§ 10. Praesentes quoque litteras nunquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, vel quovis alio defectu notari vel impugnari, aut infringi, retractari vel revocari; nec non iisdem praesentibus derogari nullo modo posse, ac concessas pro tempore derogationes, nullas et invalidas, ac nullius roboris, vel momenti similiter fore et esse, nec cuiquam suffragari, ac subreptionis, et obreptionis, et contra mentem nostram, ac Romani Pontificis pro tempore existentis semper extortas fuisse; sicque ab omnibus censi, et ita per quoscumque iudices ordinarios et delegatos, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere, ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari decernimus et declaramus.

Derogatio contrarium.

§ 11. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac eiusdem civitatis Bononiae, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoquoque, indultis et litteris ipsi civitati, reformatoribus eiusdem status libertatis et regimini dictae civitatis, ac forsant ipsis marchionibus, ducibus et principibus, comitibus, baronibus et aliis praefatis, et quibuscumque personis in genere vel in specie, ac sub quibuscumque verborum formis et tenoribus, ac cum quibusvis derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, ac irritantibus et aliis decretis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et approbatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis

eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, eorum tenores praesentibus pro expressis, et ad verbum insertis habentes, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Fides danda transumptis.

§ 12. Volumus autem ut praesentium transumptis etiam impressis manu notarii publici, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides in iudicio et extra habeatur, quae praesentibus haberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Marcum sub annulo Piscatoris, die xxiii iulii mdcxvii, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 23 iulii 1597, pont. an. vi.

CLX.

Confirmatio donationis cuiusdam annui redditus ab episcopo Seguntino factae domui Matritensi FF. Ordinis Sanctissimae Trinitatis Redemptionis Captivorum provinciae Castellae, ad effectum duos presbyteros in oppido Algerii sustentandi, cum aliis conditionibus ab eodem episcopo appositis¹.

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Ex omnibus christianae charitatis officii, quibus aeterna salus per gratiam Dei comparatur, illa Redemptori nostro Iesu Christo vel maxime placere credimus, per quae infelices captivi in suis necessitatibus, et spiritualibus et temporalibus, adiuvantur. Quare nos ea, quae propterea pie facta et ordinata fuisse di-

Quam gratum sit Deo opus Redemptionis.

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

cuntur, ut firma et illibata persistent, libenter approbamus.

§ 1. Nuper siquidem ad nos perlatum est, quod venerabilis frater Laurentius, episcopus Seguntinus, animadvertens multos christifideles ex omni natione captivos in oppido Algerii et aliis Africae partibus, sub potestate Turcarum, Maurorum et aliorum infidelium existere, ac multa spiritualia et temporalia pati detrimenta; et si in illis partibus adessent nonnulli sacerdotes, qui eosdem captivos et verbo et opere consolarentur, hi viam veritatis retinentes, nec propter longam consuetudinem, nec vitae acerbiteriam, qua diris ibi cruciatibus conteruntur, in infidelitatis errores prolaberentur; quibus causis dictus Laurentius episcopus, permotus et adductus, et praemissis prospicere anxie procurans, dotavit seu instituit unam perpetuam memoriam redditu annuo ducentorum et quinque millium morapetinarum monetae Hispaniarum, quos ad rationem viginti millium pro quolibet millenario a charissimo in Christo filio nostro Philippo Hispaniarum rege catholico super redditibus gabellae civitatis Cordubensis emit, cum facultate redimendi, ac pacto, quod Laurentius episcopus percipiat dictos redditus quolibet anno, incipiendo a die prima mensis ianuarii anni a nativitate Domini MDXCV, et quod possit illos in vita vel mortis articulo transferre, cedere et dare cuicumque maluerit pio operi vel particulari personae, prout in instrumento privilegii regii desuper sub datum Madriti, videlicet xi mensis octobris, anni a nativitate Domini MDXCV, vel alia veriori data plenius continetur, ac utendo praedicta facultate et licentia, dictos annuos redditus transtulit, cessit, dedit, donavit et assignavit in proprietate ac in possessione Ordini et religioni fratrum Sanctissimae Trinitatis Redemptionis Captivorum, pro-

vinciae Castellae, et signanter ac in specie fratribus domus oppidi Madriti, dicti Ordinis, Toletanae dioecesis, ad effectum, ut illos expendant modo et forma infrascriptis.

§ 2. In primis, ut religio et Ordo Sanctissimae Trinitatis huiusmodi debeat et teneatur in perpetuum habere et retinere duos professores dicti Ordinis, et in presbyteratus ordine constitutos, in dicto oppido Algerii in Africa, seu Mauritania, seu aliis illarum partium infidelium locis assidue commorantes, qui sint probatae vitae et conversationis, viri periti seu theologi, et ad praedicandum verbum Dei, confessionesque peccatorum christifidelium audiendas, aliaque sacramenta ecclesiastica ministranda, uti idonei et sufficientes tam a superioribus dicti Ordinis, quam ab episcopis dioecesanis, in quorum civitatibus seu dioecesibus, tempore eorum missionis, degerint, approbati fuerint, et hos ultra illos fratres, quos vocant redemptores, et quos eadem religio ad illas partes pro negotio redemptionis captivorum destinare solet. Utque dicti duo fratres teneantur et debeant confessiones sacramentales omnium et quorumcumque utriusque sexus christifidelium in illis partibus in misera servitute detentorum, ac in futurum detinendorum¹, et tam in eorum vita, quam in mortis articulo sacramenta ecclesiastica ministrare, eosdemque in sancta fide catholica et apostolica, ac in christiana pietate instruere et erudire, seu continere et conservare, et vacillantes confovere et confirmare, lapsos reducere et ad eandem fidem revocare, ac societates et confraternitates, videlicet Sanctissimi Nominis Iesu Christi et Rosarii Beatissimae semper Virginis Dei Genetricis, ubi commode poterunt, instituere et erigere. Ac ut, etiamsi praedicti fratres redemptores

¹ Deest forte *audire* (N.T.).

Seguntinus episcopus quemdam annuum redditum fratribus Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum provinciae Castellae tradit pro captivis redimendis.

Sequentes addit conditiones; ut duo presbyteri semper Algerii commorantur, qui captivis sacramenta administrent.

ad partes Hispaniarum revertantur, ipsi nihilominus fratres ad hoc speciale opus missi, in illis partibus remanere et assidue diversari teneantur, ac ut commendent praedictis captivis et detentis christifidelibus, ut aliquas preces seu orationes pro dicto Laurentio episcopo, vel post eius obitum, pro eius anima, recitent seu effundant ad Dominum. Et propterea dicta religio, ex praedictis redditibus ducentorum et quinque millium morapetinarum percipiat et habeat quolibet anno in perpetuum trecentos ducatos monetae Hispaniarum, ita tamen, quod si aliquando dicta religio voluerit dictis duobus fratribus committere negotium redemptionis captivorum, id facere possit; nec non ut residuum dictorum ducentorum et quinque millium morapetinarum, quod remanebit, deductis praedictis trecentis ducatis, illud habeat et percipiat dicta religio, illudque modo et forma infrascriptis expendere teneatur, videlicet: quod domus dicti oppidi Madriti, quolibet anno habeat et percipiat decem mille morapetinos pro labore et cura, quam habere debet exigendi et recuperandi dictos redditus annuos ducentorum et quinque millium morapetinarum, illosque custodiendi in una capsula vel theca, quae habeat tres claves (quarum una penes superiorem dictae domus, altera vero penes unum fratrem nominandum et ad id deputandum per caeteros fratres dictae domus tertia vero penes administratorem praesentem, vel in futurum ab ipso Philippo rege, vel in eius corona successore nominandum pro negotio redemptionis captivorum existere et custodiri debeant); alii vero duodecim mille morapetini quolibet anno deservire debeant, videlicet decem mille pro salario dicti administratoris, et bis mille pro mercede notarii illius temporis, quo se in recipiendis et solidandis, seu liquidandis computis istius

prii operis, consumpserint, et quod nihil possint recipere, si prius dictas rationes et computa non receperint et solidaverint, seu liquidaverint. Et ut melius pium hoc opus exequatur et adimpleatur, ex tunc illud posuit sub protectione et mantentione dicti Philippi regis, ut ipse mandet et faciat illud exequi, ac computa praedicta recipi, liquidari seu solidari, ut praefertur, et reliqua ad executionem, firmitatem, validitatem et perpetuitatem dicti pii operis et dotationis necessaria et opportuna. Praeterea ut reliquas pecunias remanentes usque ad integram summam dictorum reddituum ducentorum et quinque millium morapetinarum, deductis praedictis ducentis ducatis, et praedictis viginti duobus millibus morapetinis, dicti duo fratres, qui pro executione dotationis et donationis huiusmodi pro tempore assidue residere tenentur apud dictum oppidum Algerii et partes infidelium, in subveniendis necessitatibus dictorum captivorum fidelium aegrotantium, et aliorum extremam seu urgentem necessitatem habentium, habito respectu solius maioris necessitatis, expendere debeant: utque similiter ipsi fratres, ex praedictis pecuniis, expendere teneantur totum illud, quod opus fuerit expendi pro solvenda mercede seu lucro iudaeis, vel aliis infidelibus quibuscumque, qui a Turcis et aliis piratis emerint captivos pueros et puellas christianos, illosque dictis religiosiis vel redemptoribus, occasione seu ratione alicuius mercedis vel lucri, secreto revendere solent; quos pueros et puellas captivos a praedictis infidelibus eorum dominis alias haberi seu redimi non possent. Ac ut ultra praedictos annuos redditus ducentorum et quinque millium morapetinarum, dicti fratres, durante vita dicti Laurentii episcopi, habeant quolibet anno alios trecentos ducatos monetae Hispaniarum, quos expendere te-

Et haec de causa eidem Ordini terrentos ducatos assignat.

Applicatio abarum summarum in alios pios usus.

Administrator huius legati ab Hispaniarum rege nominandus.

Summa in captivorum subsidium expendenda.

Redemptio
puerorum per
eos faciendā.

neantur et debeant in redemptionem huiusmodi puerorum captivorum minoris aetatis, quos praedicto vel alio modo redimere potuerint, animadvertentes semper redimere illos qui in maiori periculo extiterint, ut a christiana fide non deficiant, et quod in hac redemptione puerorum captivorum exponantur dicti trecenti ducati pro alimentis dictorum duorum fratrum ut supra relictorum, pro illo tempore, quo dicti fratres apud Algerium, vel alium Africae locum in praedicto ministerio non fuerint, vel illa pars, quae decurrerit pro rata illius temporis, quo ibidem commorari desierint. Quodque in praedicta redemptione puerorum, expendatur etiam id quod supererit ex relictis ad subveniendum necessitatibus captivorum, si quid aliquando supererit. Ad haec, quod supradicta domus oppidi Madriti teneatur et debeat reddere rationes dicto administratori nominato et nominando ab ipso rege, de dictis trecentis ducatis assignatis pro alendis praedictis duobus fratribus, qui apud infideles commorari debent, ac etiam de pecuniis illis supra deputatis ad subveniendum necessitatibus captivorum. Quodque dicti duo fratres seu religiosi teneantur ad id ex illis partibus mittere veram relationem et certam fidem seu attestationem, quod dictas pecunias exposuerint in necessitates dictorum captivorum; necnon, quod si dictum residuum non sufficiat ad redimendum unum captivum, possit illud cum quolibet alio pretio coniungi, et poni pro redemptione dictorum puerorum captivorum minoris aetatis. Praeterea, quia intentio dicti Laurentii episcopi est quod dicti captivi habeant et recipiant huiusmodi beneficium cum illa maiori commoditate, qua fieri possit, voluit et ordinavit quod dicta religio habeat et percipiat dictos redditus, illosque distribuat modo et forma et illis conditionibus su-

perius et inferius expressis; interim et quoad apud dictum Algerii oppidum non erit aliqua domus aut conventus, quovis alio nomine nuncupata, sive congregatio aliquorum presbyterorum et clericorum saecularium, seu quorumvis Ordinum regularium, in qua ab infidelibus commorari permittantur, qui etiam ab eisdem infidelibus permittantur docere praedictam fidem catholicam, ac sacramenta ecclesiastica ipsis captivis ministrare: nam cum primum huiusmodi domus aut conventus, seu congregatio presbyterorum et clericorum dictum officium facere et institutum servare et implere permessa fuerit, dictus Laurentius episcopus voluit et ordinavit, quod tunc dicta religio Sanctissimae Trinitatis dictos redditus ducentorum et quinque millium morapetitorum, deductis prius ex illis salariis, sive mercedibus supradictis administratoris et notarii praedicti, teneantur et debeant realiter et cum effectu dare, tradere et consignare praedictae domui aut conventui, seu congregationi, si omnes redditus praedicti fuerint necessarii ad sustentationem et ministerium praedictorum presbyterorum et clericorum saecularium, seu regularium in domo, conventu, seu congregatione praedicta existentium, vel etiam partem illam, quae ad eorumdem huiusmodi sustentationem et ministerium fuerit necessaria, ut praefertur, qui quidem facere debeant et teneantur omnia et singula, quae a praedictis fratribus seu religiosi Sanctissimae Trinitatis fieri et exerceri debere superius dictum est: ac etiam praedictum residuum in huiusmodi necessitatibus dictorum captivorum et aegrotantium, ac pro redimendis pueris praedictis expendere et erogare debeant; et ita fiat et observetur, sive huiusmodi domus, conventus, aut congregatio ad tempus, sive in perpetuum apud praedictum Algerii oppidum

Usque dum hic ordo domum aliquam Algerii obtineat, summam hic expressam alteri congregationi, quae ibi domum habeat, debet solvere.

esse permittatur, vel illius presbyteris seu clericis saecularibus vel regularibus in ea degere, et praemissa facere concessum seu permissum fuerit, ipsis dedit et donavit id quod supererit ex redditibus praedictis ducentorum et quinque millium morapetitorum, illosque de manibus dicti administratoris et conventus Sanctissimae Trinitatis Madriti quolibet anno habeant et recipiant ad effectum superius declaratum: ac quod dicti administrator et conventus studeant eosdem redditus ad partes illas, cum maiori illa commoditate et minori impensa qua possint, remittere et destinare. Quod si aliquod dubium oriatur, illud praedictus administrator nominatus a rege declarare possit, ac id quod declaraverit, observetur, ac eius conscientiam gravabit, ut semper arbitret et declarare teneatur id quod fuerit utilius ipsis captivis et huius pii operis perpetuitati. Ac ut in eventum, in quem praedictum Algerium de manibus infidelium eriperetur, ita quod de caetero captivi fideles ibidem non detineantur, non propterea hoc pium opus cessare debeat, quinimmo praedicta Religio debeat exercere praedictum ministerium in alio Africae loco, in quo fuerint redemptores dictorum captivorum, et quod in dicto loco teneatur observare omnes illas condiciones, quas superius dictum est observari debere apud ipsum Algerium, ac ibidem distribuere omnes illos redditus, quos distribuere debent apud Algerium supradictum, observando omnia ad unguem, prout per praesentes dispositum est fieri debere apud dictum Algerii oppidum, et quod in dicto loco faciendum aut distribuendum erit, fiat et distribuatur sub dispositione et ordinatione dicti administratoris: et si in dicto aut alio huiusmodi Africae loco, in quo infideles detinuerint captivos praedictos, fuerit aliqua alia domus, conventus, aut aliqua congregatio

presbyterorum et clericorum, seu religiosorum virorum, tam saecularium quam regularium, ut praemittitur, in perpetuum vel ad tempus, trium vel plurium personarum ad docendam fidem catholicam et sacramenta ecclesiastica ministranda dictis captivis, tunc et eo casu, redditus huius pii operis, aut pars illa, quae necessaria fuerit, ad illorum sustentationem et ministerium erogentur et expendantur, ac reliquum, quod applicatum est ad subveniendum necessitatibus captivorum, illud presbyteri et clerici, seu viri religiosi saeculares vel regulares praedicti recipiant, et in praedictas necessitates erogare et expendere teneantur: qui, quoad hoc, de huiusmodi administratione acceptis et expensis, subventionibus factis et erogatis, supradicto administratori rationes seu computa reddere, et quidquid ab illo ordinatum fuerit, pro huius pii operis observantia et perpetuitate, illud implere, servare et exequi teneantur et debeant eodem modo, quo dicti religiosi Sanctissimae Trinitatis facere et exequi, toto illo tempore, quo hoc pium opus sub eorum potestate extiterit, tenentur et debent. Praeterea, quod in domo dicti oppidi Madriti sit una capsula aut theca superius dicta, in qua semper sint et custodiantur privilegium regium originale dictorum reddituum, et unum instrumentum authenticum dictarum capitulationum, tractatum et scripturarum per domum huiusmodi faciendarum, et praesentes litterae nostrae et aliae quaecumque litterae apostolicae etiam in forma brevis confectae tam confirmationis et approbationis huius institutionis et dotationis, quam aliarum quarumcumque gratiarum et indulgentiarum in favorem illius concedendarum, et liber reddituum huiusmodi et alii libri, in quibus scribantur rationes et computa dicti operis pii tam acceptorum, quam expensorum praedi-

Si Algerium in potestatem christianorum venerit, eadem summa alibi in Africa pro eodem opere Redemptionis insumenda.

Capsula Madriti construenda, in qua instrumenta omnia ad praesens institutum pertinentia conserventur.

Ratio administratori reddenda.

ctorum et rerum, in quibus fuerint consumpti et distributi, et id quod ex redditibus praedictis quolibet anno supererit, ponatur et describatur cum redditu anni sequentis, et semper appareat et manifeste constet de expensis et erogationibus factis et de redditibus, qui in praedicto pio opere remanent et supersunt, et liber in quo describantur captivi qui fuerunt redempti, cum nota eorum nominum, cognominum et patriae, et pretium pro quo quilibet eorum fuerit redemptus, ut de qualibet re habeatur certa notitia, ut aequum est. Insuper quod in camera ministri regularis dictae domus oppidi Madriti sit una tabula, in qua sit scriptum summarium et relatio huius pii operis, ac quod in dicta camera etiam existat et collocetur dicta capsula sive theca instrumentorum, privilegiorum, litterarum, scripturarum et librorum praedictorum, ut melius omnia custodiantur et conserventur. Ac quod quaecumque ex dicta capsula sive theca sit extrahenda aliqua scriptura, prius describatur in libro commodatorum, quae scriptura sit, et quis illam perceperit et extraxerit, et ad quem effectum, ut isto modo non amittatur, et illius debita restitutio fieri possit. Necnon, ut hoc pium opus debitae executioni mandetur et perpetuo conservetur et manuteneatur, ut oportuerit, ad servitium Omnipotentis Dei et salutem animarum, dictus Laurentius episcopus illud posuit sub protectione regis Hispaniarum, et petit ab administratore deputato et nominato, ac in futurum nominando et deputando a praedicto rege, pro negotiis redemptionis captivorum, ut opus istud recipiat et teneat sub sua administratione, et quolibet anno inquirat et intelligat, si hoc pium opus adimpletur iuxta praesentem ordinationem et dispositionem, et illud quod non fuerit executum, faciat exequi et provideat, ut

nullus sit defectus, ac computa et rationes petat et recipiat a domo Sanctissimae Trinitatis dicti oppidi Madriti, quomodo et in quibus rebus fuerint dicti redditus expensi et erogati, ad quae omnia dictus Laurentius episcopus dedit et concessit omnem facultatem et auctoritatem dicto administratori, et pro labore illi reliquit praedictos duodecim mille morapetinos, quos percipiat, postquam dicta computa receperit et solidaverit, gratificando notario de duobus mille morapetinis ex ipsis duodecim mille pro mercede eiusdem notarii, per cuius acta, computa et rationes receperit et solidaverit; et quod dictus administrator non solum exacte recipiat dicta computa de receptis, habitis et consumptis, verum etiam principaliter inquirat, qualiter dicti fratres Sanctissimae Trinitatis faciunt id quod eis incumbit, mittendo illos religiosos sacerdotes, quos mittere tenentur, ad Algerium vel alium Africae locum, et qualiter praedictae personae missae ibidem impleant suum ministerium; et quod praedictus administrator provideat in una ex qualibet ex praedictis rebus id quod iudicaverit magis expedire, ut istud pium opus debitae executioni mandetur, et quod arbitratus fuerit in praemissis magis expedire, in libro decretorum seu alio describatur. Ac quod captivi, in quorum redemptionem praedicta pecunia exponi debet modo et forma praedictis, sint et esse debeant pueri vel puellae; verum si pro redimendis aliquibus captivis, qui non erunt parvae aetatis, concurrat maior et urgentior necessitas spiritualis, quod tunc in eorum redemptione exponatur dicta quantitas et semper praeferrantur captivi ex dioecesi Seguntina aliis captivis et post hos captivi naturales ex ducatu de Feria, vel ex marchionatu de Priego, qui sunt status et dominia genitorum dicti Laurentii episcopi, et deficientibus captivis ex dictis locis et

Qui captivi in hoc pio opere caeteris praeferrendi sunt.

Totum pium opus Hispaniarum regi commendatur.

dominiis, redimantur in toto vel in parte captivi naturales ex regno Castellae, et illi qui fuerint vassalli dicti regis praeferrantur aliis ex dicto regno non vassallis. Ac quod pro maiori firmitate praedictorum tam dictus Laurentius episcopus, quam fratres Sanctissimae Trinitatis petere et obtinere debeant confirmationem perpetuam et irrevocabilem huius pii operis ab hac S. Sede Apostolica, et aliquas gratias et facultates spirituales pro praedictis fratribus et captivis, sumptibus et expensis dicti Laurentii episcopi, non autem dictae religionis, ad quod idem Laurentius episcopus ex tunc se obtulit et obligavit; necnon quod eodem modo in his, in quibus pro maiori perpetuitate et executione huiusmodi pii operis erit necessaria approbatio regia, eodem modo utraque pars illam coniunctim petere debeant expensis dicti Laurentii episcopi in necessariis, dummodo impetretur et fiat durante vita dicti Laurentii episcopi. Praeterea ex pecunia superius deputata ad effectum, ut per manus praedictorum fratrum in Algerio vel alio Africae loco assistentium, ut praefertur, in rebus superius specificatis, distribui debet, possint emi aliqua paramenta, seu ornamenta ecclesiastica et sacra vasa et calices necessaria ad celebrationem divinorum apud Algerium seu alium Africae locum, ut supra; et licet saepedictus Laurentius episcopus pro nunc competententer providit paramenta et calices necessarios, ut melius prospiciatur necessitatibus praedictis, quibus nunc aliter prospici non potest, voluit et ordinavit quod, occurrente aliqua necessitate dictorum paramentorum, praedicti fratres elemosynas a piis christifidelibus petant, et de illis provideant necessitatibus altaris. Ad haec, si dictus Philippus rex aut eius in regno successores redemerint et retroemerint dictos redditus ducentorum et

quinque millium morapetinorum dotationis istius operis, tunc et eo casu, dictus administrator a rege nominatus, et dictus minister domus oppidi de Madrid huiusmodi, recipiant sortem principalem, seu pretium capitale dictae retrovenditionis, illudque deponere teneantur in aliquo loco, donec et quousque inveniatur aliqua alia res aequivalens et similis, aut in iuribus regalibus, aut in aliis redditibus, qui tantundem reddant atque respondeant, et quod administrator et Religio praedicti, pro zelo et charitate animarum captivorum, cum omni diligentia et celeritate perquirere et indagare teneantur praedictam rem similem et aequivalentem, in qua dictum pretium reinvestiatur, ne huiusmodi pium opus cesset, etiam illud in quo reinvestitur, recipiat praedicta Religio seu conventus, praecedente eorum obligatione omnium in praemissis contentorum, ad quorum observantiam se obligare teneantur per scripturam firmam et validam cum omnibus requisitis et conditionibus de iure necessariis, cum licentia superioris, et tractatibus etiam de eiusdem superioris licentia factis, et reliquis pro firmitate praemissorum de iure requisitis. Et si infideles propter odium quod habent contra fidem catholicam et apostolicam, vel alias, aliquando vendere vel permutare christianos captivos praedictos recusaverint, illos transportando ad partes remotiores Africae, seu Barbariae, ut eos facilius a sancta fide christiana apostatare et avertere, ac ad id compellere possint (quod Deus avertat), tunc et eo casu, quia cessabit commercium et negotiatio redemptionis captivorum, quod dicta religio Sanctissimae Trinitatis iuxta suum institutum facere tenetur, ac etiam cessabit hoc pium opus, quod in dicto commercio fundatur; quod in tam miserabili eventu et successu praedicti redditus du-

Conditiones servandae pro fundi perpetuitate.

Inunctum omni petendi pontificiam confirmationem.

Ex eadem pecunia emenda sacra supplicetalia ad celebrationem missarum, etc., necessaria.

Cessante redemptione captivorum eadem summa in alia pia opera investenda.

Quae hic alio
quo modo nu-
merantur.

centorum et quinque millium morapeti-
norum deservire et converti debeant pro
dote alterius pii operis, quod in quadam
scriptura per dictum Laurentium episco-
pum facta et subscripta in forma iuri-
dica et authentica ordinatum et disposi-
tum erit, vel in favorem et dotem virgi-
num orphanarum, seu capellaniarum,
seu aliorum piorum operum in dicta scri-
ptura expressorum, vel exprimendorum,
et cum conditionibus ibidem expressis;
necnon, quod futuris temporibus expe-
dire poterit, ut aliquid addi vel minui,
aut magis particularizari debeat in per-
tinentibus ad firmitatem et stabilitatem
huius pii operis, vel ad pinguiorem, aut
commodiorem subventionem et auxilium
dictorum captivorum, et ad superius di-
sposita, citra tamen substantiae donatio-
nis, et dotationis huiusmodi mutationem
vel alterationem; voluit idem Laurentius
episcopus, quod illud quod ipse, eius vita
durante, et dicta religio, necnon, post
eius obitum, dictus administrator et re-
ligio praedicta iudicaverint mutare de
rebus in praesentibus contentis, citra ta-
men substantiae huiusmodi pii operis do-
tationis et foundationis factae in favorem
dictae religionis, mutationem et altera-
tionem, talis mutatio subeat eandem
vim, valorem et firmitatem, quas habe-
ret si praesentibus esset inserta, ac ex
nunc, prout ex tunc, et e contra pro in-
serta habuit, et ei dedit omne robur
quod de iure potuit, et voluit quod scri-
pturae per ipsum et dictam religionem,
post eius vitam faciendae et desuper con-
ficiendae, sint et custodiantur in praedi-
cta capsula seu theca simul cum praesen-
tibus litteris ac privilegio regio, et ordi-
nationibus et mandatis per dictum admi-
nistratorem tempore receptionis compu-
torum in executionem huius pii operis
et in utilitatem captivorum faciendis. Ac
ut dictus administrator informatus quo

tempore anni melius possit recipere dictas
rationes et computa, et dicti fratres ple-
nius possint scire id, quod apud Alge-
rium, seu alium Africae locum, ut prae-
fertur, factum fuerit in executionem
praedictorum, tunc decernat et significet
dies, in quibus, quolibet anno, sine de-
fectu recipiat dicta computa; quod si il-
lis diebus occurrat aliquod praecisum
impedimentum, recipiat dicta computa
et rationes diebus proxime sequentibus,
et non impeditis, ita quod nullus annus
integer transeat, quin in eo praedicta
computa et rationes recipiantur et revi-
deantur. Postremo, quod dictus Lauren-
tius episcopus declarat facere dictam do-
nationem et dotationem dicti Ordini San-
ctissimae Trinitatis in domo dicti oppidi
de Madrid, hac adiecta conditione, quod
teneantur se obligare, per obligationem
de iure validam, adimplere condiciones
et omnia in scriptura dictae dotationis
contenta et ordinata, et non alias; et
quod praedicta obligatio, quam religio
et domus huiusmodi facere debent circa
acceptationem donationis huiusmodi, sit
in omnibus et per omnia iuridica et le-
galis, cum licentia eorum superiorum, ad
se obligandum adimplere praedicta, et ad
faciendum tractatus et conventiones, et
iurare praedictam obligationem, et cum
omnibus a iure requisitis ad validitatem
et firmitatem obligationis monasteriorum
et conventuum, quodque religio et con-
ventus huiusmodi se obligant non mi-
nuere in toto nec in parte aliqua dictos
redditus, sed illos integros manutenere
et conservare eo modo, quo illos reci-
piunt, sed illos possint permutare cum
aliis annuis redditibus, qui existant in
loco viciniore dicto oppido de Madrido,
dummodo redditus et alia bona cum qui-
bus fieri contigerit huiusmodi permutatio,
sint in quantitate, qualitate et securitate
meliores et utiliores, vel saltem aequiva-

Ordo Redem-
ptionis captivo-
rum debet se o-
bligare pro exe-
cutione omnium
quae a fundato-
re statuta sunt.

Confirmat Cle-
mens.

lentes praedictis annuis redditibus regiis,
quos recipiunt; et quod praedicta per-
mutatio fiat de consensu et approbatione
et satisfactione dicti administratoris, et
quod pro evictione, praedicta religio ob-
liget redditus dictae domus seu con-
ventus de Madrid, qui, si non sufficient,
obligare teneantur insimul redditus alte-
rius monasterii seu conventus, ut latius
constare dicitur per publicum instrumen-
tum, per saepedictum Laurentium epi-
scopum factum, rogatum et stipulatum
in civitate Seguntina ix mensis iulii, anno
a Nativitate Domini mxcv, vel alia ve-
riori data, per acta dilecti filii Iuliani
de Villarurde scribeae et notarii publici
dictae civitatis.

Superiores
Ordinis praedi-
cta omnia acce-
ptant.

§ 3. Cum autem scripturam dictae do-
tationis et donationis, capitula, conditio-
nes et pacta praedicta in ea contenta, mi-
nister et fratres dictae domus oppidi de
Madrido, praecedente licentia vicarii ge-
neralis dictae religionis, et praecedenti-
bus tractatibus capitularibus dictorum Pa-
trum et conventus, habita per eos plena
notitia contentorum in dicto instrumento,
acceptaverint et approbaverint, et pro il-
lorum observatione, manutentione et con-
servatione dictam domum et eius bona
praesentia et futura obligaverint, prout
in instrumento publico desuper confecto
in dicta domo et in eius capitulo, et
loco capitulari sub die vii augusti dicti
anni, vel alio veriori die per acta dile-
cti filii Gundisalvi Fernandez notarii dic-
ti oppidi latius asseritur contineri, pro
parte Laurentii episcopi ac ministri, et
fratrum praedictorum nobis fuit humili-
ter supplicatum, quatenus praemissis ro-
bur apostolicae confirmationis adiacere,
aliasque in praemissis opportune provi-
dere de benignitate apostolica digna-
remur.

Et PP. suppli-
cant pro eorum-
dem confirma-
tione.

§ 4. Nos Laurentium episcopum, et
ministros, et fratres praedictos, et eorum

singulos a quibusvis excommunicationis,
suspensionis et interdicti, aliisque eccle-
siasticis sententiis, censuris et poenis a
iure vel ab homine, quavis occasione vel
causa latis, si quibus quomodolibet in-
nodati existunt, ad effectum praesentium
dumtaxat consequendum, harum serie ab-
solventes et absolutos fore censentes, nec
non instrumentorum et scripturarum hu-
iusmodi tenores, perinde ac si de verbo
ad verbum insererentur, praesentibus pro
expressis et insertis habentes, huiusmodi
supplicationibus inclinati, omnia et sin-
gula capitula, conventiones, pacta, con-
ditiones et instrumenta praedicta, ac in
eis contenta quaecumque, apostolica au-
toritate, tenore praesentium, approba-
mus et confirmamus, illisque perpetuae
et inviolabilis firmitatis robur adiacimus,
ac omnes et singulos tam iuris quam fa-
cti defectus, etiam substantiales, si qui
desuper intervenerint in eisdem, supple-
mus. Sicque per quoscumque iudices or-
dinarios aut delegatos, etiam causarum
palatii apostolici auditores et Sanctae Ro-
manae Ecclesiae cardinales, sublata eis
et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi
et interpretandi facultate et auctoritate,
ubique iudicari et definiri debere, irritum
quoque et inane si secus super his a
quoquam, quavis auctoritate, scienter vel
ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Volumus autem et statuimus, ut
in reddendis seu recipiendis et solidan-
dis computis et rationibus dicti pii ope-
ris, simul cum administratore praedicto
pro venerabili fratre archiepiscopo Tole-
tano Ordinario, semper intervenire debeat
eius in spiritualibus vicarius generalis in
ipso oppido Madridi residens, sive alia
persona ab eodem archiepiscopo pro tem-
pore deputanda.

Statuit autem
computa red-
denda esse co-
rum administra-
tore et vicario
generali archie-
piscopi Toletani.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus
et ordinationibus apostolicis, ac domus
et Ordinis praedictorum iuramento, con-

Contraria tollit.

firmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis in genere vel in specie, ac alias in contrarium quomodolibet concessis approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis illorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quaevis alia expressio habenda foret, illorum tenores, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Fi les transumptis addit.

§ 6. Volumus etiam quod praesentium transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo dicti Laurentii episcopi, vel alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Marcum sub annulo Piscatoris, die XXIX iulii MDXCVII, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 29 iulii 1597, pontif. an. VI.

CLXI.

Quando S. R. E. cardinales diaconi, ad ordinem presbyteratus transeuntes, locum obtineant ante illos cardinales presbyteros, qui post eos ad cardinalatum assumpti fuerunt.

Declaratio quoad diaconos praesentes.

§ 1. Sanctissimus D. N. D. Clemens Papa VIII decrevit, ut qui in praesenti cardinales diaconi existunt, si in ordine diaconatus per integrum decennium a die eorum promotionis ad cardinalatum per-

severarint, transeuntes ad ordinem presbyteratus, locum obtinere valeant ante omnes illos cardinales presbyteros, qui post illos ad cardinalatum assumpti fuerint; dummodo decem saltem cardinales diaconi in eodem ordine remaneant.

§ 2. In posterum vero cardinales diaconi promovendi, eodem privilegio potiantur, uno hoc excepto, quod ipsis decennii tempus, non a die quo ad cardinalatum eveci fuerint, sed a die quo ad ordinem presbyteratus promoveri poterint, currere incipiat.

Actum Romae apud S. Marcum, die lunae decima octava augusti, millesimo quingentesimo nonagesimo septimo. In Consistorio secreto.

Die 18 augusti 1597, pontif. an. VI.

CLXII.

Unio medietatis fructuum praepositurae ecclesiae Hildesheimensis mensae episcopali, cum confirmatione iuris eligendi praepositum Capitulo, quatenus illi competat, vel accedat nova concessio; qui quidem electus a Sede Apostolica provisionem intra sex menses debeat obtinere.

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Ex iniuncto nobis apostolici muneris debito, in his nostrae auctoritatis partes libenter interponimus, per quae ecclesiarum praesertim cathedralium, eorumque praesulum commodis, simulque catholicae religionis conservationi et augmento consuli, ac alias eiusdem religionis cultui in Domino expedire conspiciamus.

§ 1. Sane cum, sicut accepimus, mensa episcopalis Hildesheimensis exiles admo-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

Declaratio quoad diaconos futuros.

Exordium.

Causae faciendae unio.

dum nunc fructus percipiat, cum eius bona pro maiori parte ab aliis occupata reperiantur, et ad illius praesulis pro tempore existentis sustentationem, seu subventionem aliquam inter venerabilem fratrem Ernestum modernum episcopum Hildesheimensem, et dilectos filios capitulum ecclesiae Hildesheimensis sub nostro et Sedis Apostolicae beneplacito conventum fuerit, quod medietas fructuum praepositurae eiusdem ecclesiae, quae inibi dignitas post pontificalem maior existit, et quam Capitulum huiusmodi electivam esse asserunt, cum primum per cessum vel decessum moderni praepositi, aut aliam quamcumque illius dimissionem vel amissionem vacare contingeret, eidem mensae, donec bona occupata recuperarentur, applicari debeant, reliqui vero fructus praedicti futuro praeposito liberi remaneant; ipsi vero Capitulo ius aut consuetudo eligendi praepositum de gremio Capituli praedicti (qui tamen pro tempore electus praepositurae praedictae provisionem a Sede Apostolica impetrare teneatur) ab eadem Sede innovetur seu de novo concedatur. Ex quibus tum ipsius praesulis subventioni consulere, tum etiam prospiceretur ut praepositura praedicta personae catholicae, ac de statu ipsius informatae conferretur; cumque tam episcopus quam Capitulum praedicti nobis humiliter supplicari fecerint, ut in praemissis eiusdem ecclesiae statui opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Unio, de qua in rubrica.

§ 2. Nos, qui de cunctarum ecclesiarum ac de cathedralium insignium, earum praecipue quae faucibus haereticorum expositae sunt, statu prospere dirigendo, sollicitis studiis assidue cogitamus, quique, inter alia, volumus quod petentes beneficia ecclesiastica aliis uniri tenerentur exprimere verum annum valorem etiam alterius beneficii, cui aliud uniri

peteretur, alioquin unio non valeret, et semper in unionibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interesset; eorundem episcopi et Capituli votis, quantum cum Domino possumus, benigne annuere, eosque specialibus favoribus et gratis prosequi volentes, ipsumque episcopum ac Capitulum huiusmodi singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innotatae existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutas fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, medietatem seu aliam partem inter episcopum et Capitulum praedictos, ut praefertur, conventam omnium et quorumcumque fructuum, reddituum et proventuum, iurium, obventionum et emolumentorum quorumcumque dictae praepositurae, qui, ut asserunt, valorem annum noningentorum ducatorum auri de Camera, secundum communem estimationem, non excedunt, dictae mensae, cuius fructuum, reddituum et proventuum veros annuos valores, praesentibus pro expressis haberi volumus, ex nunc prout ex tunc, et e contra, cum primum praeposituram praedictam per cessum vel decessum, aut quamcumque dimissionem aut amissionem moderni praepositi vacare contigerit, donec ipsius mensae episcopalis bona, ut praefertur, occupata, aut eorum maior pars recuperata fuerit, ita quod liceat moderno, aut pro tempore existenti episcopo Hildesheimensi cum primum dicta praepositura, ut praefertur, vacaverit, fructuum, reddituum, proventuum, iurium et obventionum, ac emolumentorum praedictorum medietatem, ut praefertur, conventam propria auctoritate libere percipere, exigere et

levare, ac in suos et dictae mensae usus et utilitatem convertere, auctoritate apostolica, tenore praesentium, unimus, annectimus et incorporamus.

Facultas Capitulo praepositum eligendi;

§ 3. Praeterea Capitulo et canonicis praedictis ius seu consuetudinem praepositum eiusdem ecclesiae, quandocumque dictam praeposituram, praemissis aut aliis quibuscumque modis, vacare contigerit, de ipsorum gremio eligendi, quatenus eis competat, auctoritate et tenore praedictis, perpetuo confirmamus et approbamus; et nihilominus quatenus Capitulum et canonici praedicti nullum ius aut consuetudinem eligendi praedictum praepositum legitime habeant, illis ius praepositum, de gremio tamen Capituli huiusmodi, idoneum et catholicum ad praeposituram praedictam quandocumque et quomodocumque, praeterquam infra-scripto modo, et quotiescumque pro tempore vacaverit, eligendi perpetuo pariter concedimus et tribuimus.

Qui tamen praepositus intra sex menses pontificiam provisionem debeat obtinere.

§ 4. Volumus tamen, ut praepositus pro tempore electus huiusmodi, intra sex menses a die suae electionis computandos, praepositurae praedictae provisionem a Sede Apostolica impetrare omnino teneatur; alioquin, dictis sex mensibus elapsis, electio praedicta nulla sit, ac eadem praepositura vacet eo ipso, possitque de ea per Sedem Apostolicam dumtaxat libere disponi, nisi praepositus electus huiusmodi, legitimo impedimento detentus, de huiusmodi impedimento nostro et Romani Pontificis pro tempore existentis datario constare fecerit, aut ipsi petenti provisionem huiusmodi, et coram dicto datario protestanti, quod per eum non stet, contigerit illam sibi denegari.

Clausulae.

§ 5. Decernentes praesentes litteras de nullitate vitio, aut intentionis nostrae, vel alio quocumque defectu, etiam ex eo, quod dictus praepositus, aut alii quicum-

que interesse habentes vocati et auditi non fuerint, notari, redargui, impugnari, in ius vel controversiam vocari, aut contra illas aliquod gratiae vel iustitiae remedium impetrari, vel alias quomodolibet infringi, suspendi, limitari, retractari, vel revocari nullatenus posse, sed semper validas et efficaces fore et esse, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere; sicque per quoscumque iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum palatii apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere, ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 6. Quocirca dilectis filiis causarum Camerae Apostolicae generali auditori, et Hildesheimensibus ac Padebornensibus officialibus, et eorum cuilibet praesentes committimus et mandamus, quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum per se, vel alium seu alios, ubi et quando opus fuerit, et quoties pro parte tam episcopi quam Capituli praedictorum fuerint requisiti, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant, auctoritate nostra illos praemissorum eorundem effectu, prout ad quemlibet eorum spectat pacifice frui et gaudere, non permittentes eos desuper a quoquam, quavis auctoritate, quomodolibet indebite molestari; contradictores quoslibet,isque auxilium, consilium, vel favorem quomodolibet praestantes per censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 7. Non obstantibus praemissis, ac felicis recordationis Bonifacii Papae VIII,

Executores harum litterarum deputati.

Derogatio contrariorum.

praedecessoris nostri, de una, et in concilio generali edita de dyabus diaetis, dummodo ultra tres diactas aliquis extra suam civitatem vel diocesim auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, aliisque apostolicis constitutionibus et ordinationibus, nec non ecclesiae praedictae etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis vel consuetudinibus, privilegiis quoque, indulgentiis et litteris apostolicis ecclesiae, praesulz et Capitulo praedictis, ac aliis quibuscumque in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et approbatis. Quibus omnibus et singulis eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

In casu resignationis praepositurae, provisio spectat omnino ad Pontificem.

§ 8. Volumus autem, et apostolica auctoritate decernimus, quod quotiescumque praepositura praedicta, per resignationem in manibus nostris, seu pro tempore existentis Romani Pontificis vacare contigerit, Capitulum praedicti ab electione novi praepositi abstineant, sed eadem praepositura per Sedem Apostolicam dumtaxat conferri et de ea provideri libere possit; quodque praepositus pro tempore existens in civitate Hildesheimensi continuo residere, ac iuramentum per praepositos dictae ecclesiae praestari solitum, praestare teneatur.

Datum Romae apud S. Marcum sub annulo Piscatoris, die xxii augusti mdcxcvii, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 22 augusti 1597, pontif. an. vi.

CLXIII.

Committitur episcopo Monasteriensi, ut canonicatum et praebendam collegiatae ecclesiae S. Mauritii extra muros

1 Addendum forsitan et Canonici (N.T.)

monasterienses vacantes supprimat et uniat decanatu eiusdem ecclesiae.

Venerabili fratri episcopo, seu dilecto filio officiali Monasteriensi Clemens Papa VIII.

Venerabilis frater, seu dilecte fili, salutem et apostolicam benedictionem.

§ 1. Expositum nobis nuper fuit, pro parte dilectorum filiorum Capituli et canonicorum collegiatae ecclesiae S. Mauritii prope et extra muros Monasterienses, quod in dicta ecclesia, ultra praeposituram et decanatum, undecim canonicatus et praebendae, ac plura alia beneficia reperiuntur, quibus omnibus, excepto decanatu, de condignis redditibus pro qualitate loci provisum est; decanatus vero, qui inibi secunda dignitas existit, et cui cura iurisdictionalis imminet animarum, fructus adeo tenues sunt, ut valorem decem ducatorum auri de Camera annuatim non excedant; hincque provenit, ut decanus haecenus frequentius apud ecclesiam praedictam residere non potuerit, sed alibi domicilium quaerere coactus fuerit, quod decori eiusdem ecclesiae plurimum detrahit. Cui incommodo Capitulum et canonici praedicti occurrere posse censes, si canonicatus et praebenda eiusdem ecclesiae nunc per obitum quondam Bernardi Schencking dum viveret eiusdem ecclesiae canonici extra Romanam Curiam de mense aprilis proxime praeterito defuncti (quorum collatio ad ipsos Capitulum et canonicos ex antiqua et haecenus inviolabiliter observata consuetudine, ut asseritur, spectat), vacantes perpetuo supprimerentur, eorumque fructus dicto decanatu unirentur, nobis humiliter supplicari fecerunt, ut super hoc opportune providere de benignitate apostolica digneremur.

§ 2. Nos igitur, qui dudum inter alia
1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

Causa facienda uniuers.

Commissio, de qua in rubrica.

voluimus, quod petentes beneficia ecclesiastica aliis uniri, tenerentur exprimere verum etiam annuum valorem alterius beneficii, cui aliud uniri peteretur, quodque commissio semper fieret ad partes, vocatis quorum interesset, decanatus, nec non canonicatus et praebendae praedictorum veros annuos valores, praesentibus pro expressis habentes, ac decanum et singulares eiusdem Capituli personas huiusmodi a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatae existunt, ad effectum praesentium consequendum, harum serie absolventes et absolutas fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuae, frater episcopo, seu discretioni tuae filii officialis, per praesentes committimus et mandamus, ut vocatis vocandis de praemissis te diligenter informes, iisque veritate niti compertis, canonicatum et praebendam, ut praefertur, aut alias quovis modo, quem praesentibus pro expresso haberi volumus, vacantes, etiamsi eorum collatio iuxta Lateranensis Concilii decreta, ad Sedem Apostolicam legitime devoluta, et super ipsis canonicatu et praebenda inter aliquos lis (cuius statum praesentibus haberi volumus pro expresso) pendeat indecisa, dummodo tempore datae praesentium non sit in ea alicui specialiter ius quaesitum, auctoritate apostolica, perpetuo supprimas et extinguas: ac ipsorum fructus, redditus et proventus, iura, obventiones, emolumenta et bona quaecumque, praedicto decanatu (ita ut liceat moderno et pro tempore existenti decano, illorum corporalem, realem et actuale possessionem propria auctoritate apprehendere et perpetuo retinere, ac fructus, redditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta huius-

modi percipere, exigere et levare, ac in suos usus et utilitatem convertere, alicuius licentia desuper minime requisita, auctoritate praedicta) perpetuo unias et incorpores.

§ 3. Nos enim suppressionem, extinctionem ac unionem et incorporationem per te vigore praesentium faciendas, si et postquam factae fuerint, ex nunc, prout ex tunc, et e contra, perpetuo confirmamus et approbamus, ac semper et perpetuo validas et efficaces existere, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, ac ab omnibus inviolabiliter observari, neque decanum et Capitulum praedictos super praemissis per quoscumque quavis etiam apostolica praedicta, vel ordinaria auctoritate, quomodolibet molestari, perturbari, inquietari, vel impediri posse aut debere; sicque in praemissis ab omnibus censeri et ita per quoscumque iudices et commissarios, etiam causarum palatii apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere, necnon quidquid secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 4. Non obstantibus priori voluntate nostra praedicta, ac Lateranensis Concilii novissime celebrati, uniones perpetuas nisi in casibus a iure permissis fieri prohibentis, et aliis quibusvis apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, ac dictae ecclesiae etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, contrariis quibuscumque. Aut si aliqui super provisionibus sibi faciendis de canonicatu et praebenda huiusmodi speciales vel generales dictae Sedis, aut legatorum

Ratificatio cum clausulis.

Derogatio contrariorum.

litteras impetrarint, etiamsi per eas ad inhibitionem, reservationem et decretum, vel alias quomodolibet sit processum, quas quidem litteras et processus habitos per easdem, ac inde sequuta quaecumque ad huiusmodi canonicatum et praebendam volumus non extendi, sed nullum per hoc eis quo ad assequutionem beneficiorum aliorum praeiudicium generari, et quibusvis aliis privilegiis, indultis et litteris apostolicis generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quae praesentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die xxvi augusti MDXCVII, pontificalus nostri anno vi.

Dat. die 26 augusti 1597, pontif. an. vi.

CLXIV.

Confirmatio privilegiorum pro tempore existentis archiepiscopi Avenionensis.

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Ex iniuncto nobis apostolicae servitutis debito, circa statum quarumlibet ecclesiarum, et praesertim metropolitanarum insignium, illisque praesidentium personarum, et earum iurium et privilegiorum conservationem, sollicite vigilare tenemur; ac propterea his, quae per praedecessores nostros et alios provide concessa sunt, ut firma perpetuo et illibata persistant, apostolici muniminis firmitatem libenter adiicimus, prout in Domino salubriter conspiciamus expedire.

§ 1. Sane, sicut accepimus, dudum felicis recordationis Paulus Papa III, prae-

decessor noster, sibi pro parte bonae memoriae Alexandri, tunc S. Laurentii in Damaso diaconi cardinalis Farnesii, S. R. E. vicecancellarii et ecclesiae Avenionensis in temporalibus et spiritualibus administratoris, exposito, quod cum recolendae mem. Adrianus IV et Innocentius etiam IV, Romani Pontifices praedecessores nostri, tunc sui, et plures Sedis Apostolicae de latere legati, nec non clarae memoriae Fredericus Romanorum imperator et quondam Vilhelmus Forcorcherii et Alphonsus Pictavensis, nec non Carolus Andegavensis et Provinciae comites, et alii imperatores, reges et principes catholici dictae ecclesiae Avenionensi, ac illius antistiti pro tempore existenti, diversa privilegia, praeceminentias, immunitates, exemptiones, gratias, libertates, praerogativas, concessionem et indulta, prout in eorum apostolicis et patentibus litteris, ac publicis instrumentis desuper confectis, plenius continetur, fecissent, concessissent et donassent; cumque recolendae memoriae Iulius Papa II, etiam praedecessor noster, antea in minoribus constitutus, quadraginta quinque annis vel circa, eidem ecclesiae Avenionensi praefuisset, et etiam Sedis Apostolicae de latere legati munere in civitate Avenionensi et comitatu Venaissino functus fuisset, ac etiam ante illum plures in civitate et comitatu praedictis, Apostolicae Sedis de latere legati, dictae ecclesiae Avenionensi praefuissent, et dum legati simulque praesulis muneribus fungerentur, pluribus facultatibus, gratiis et indultis praedictae ecclesiae Avenionensis archiepiscopis pro tempore existentibus, per praedictos et alios Romanos Pontifices ac principes concessis, usi fuissent, nec satis constaret, an ea tamquam archiepiscopi, aut tamquam dictae Sedis legati gessissent; ne ullo tempore de facultatibus, gratiis et indultis, aliisque concessionibus, libertatibus et prae-

Paulus III a suis antecessoribus privilegia archiepiscopis Avenionensibus concessa confirmat.

rogativis dictis archiepiscopis competentibus, propterea dubitari posset; ac pro maiori eorum validitate praedictus Alexander cardinalis et administrator cupiebat, privilegia, praeeminentias, immunitates, exemptiones, gratias, libertates, praerogativas, concessionem et indulta huiusmodi apostolicae approbationis munimine roborari, supplicationibus ipsius Alexandri cardinalis et administratoris super hoc sibi humiliter porrectis inclinatus, privilegia, praeeminentias, immunitates, exemptiones, gratias, libertates, praerogativas, concessionem et indulta praedicta, ac prout illa concernebant, confectas litteras desuper apostolicas, nec non omnia et singula in illis, ac instrumentis, actis et documentis huiusmodi contenta et inde sequuta quaecumque, ex certa eius scientia, auctoritate apostolica, approbavit et confirmavit; ac omnes et singulos, tam iuris quam facti defectus, si qui forsitan intervenissent in eisdem, supplevit et illis perpetuae roboris firmitatis adiecit, eaque omnia et singula perpetuae firmitatis robor obtinere et inviolabiliter observari debere; nec non eidem Alexandro cardinali et administratori, ac pro tempore existenti archiepiscopo Avenionensi suffragari, ipsosque Alexandrum cardinalem et administratorem, ac pro tempore existentes archiepiscopos Avenionensis, illis omnibus et singulis uti et gaudere, nec desuper per pro tempore existentes dictae Sedis legatos et vicarios, seu quosvis alios, quavis auctoritate, praeeminentia et superioritate fungentes, molestari, perturbari, impediri aut inquietari, vel eis in aliquo praediudicari posse, seu debere decrevit et alias, prout in praedicti Pauli praedecessoris desuper confectis litteris, etiam plenius continetur.

§ 2. Cum autem, sicut nobis innotuit, dilectus filius noster Franciscus Maria, ti-

tuli Sancti Bartholomaei in insula, eiusdem S. R. E. praesbyter cardinalis de Avenione nuncupati et ecclesiae praedictae Avenionensis ex concessione seu dispensatione apostolica, praesul, cupiat privilegia et indulta huiusmodi, pro illorum firmiori subsistentia, nostro et apostolico munimine roborari.

§ 3. Nos, qui in supremo militantis ecclesiae solio, divina dispensatione, constituti, ad ecclesiarum et eis praesidentium personarum huiusmodi statum feliciter dirigendum, et ut non solum in suis iurisdictionibus non graventur, sed etiam ut prospera, auctore Domino, iugiter suscipiant incrementa, libenter attendimus, singularum litterarum et instrumentorum ac aliorum actorum et documentorum desuper confectorum tenores, ac si de verbo ad verbum hic insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, motu proprio, non ad ipsius Francisci Mariae cardinalis, aut alterius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnia et singula privilegia, praeeminentias, immunitates, exemptiones, gratias, libertates, praerogativas, concessionem et indulta huiusmodi, illorumque vim, formam, continentiam, tenorem, datam et effectus, quatenus tamen sacris Concilii Tridentini decretis non adversentur, ac in usu sint, et non sint revocata, nec sub aliquibus revocationibus comprahensa, tenore praesentium, apostolica auctoritate, perpetuo approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robor adiecit, omnesque et singulos, tam iuris quam facti, aliosque etiam substantiales defectus, si qui in eisdem intervenerint, supplemus, eaque valida et efficacia fore et esse, perpetuamque roboris firmitatem obtinere, ac robore et viribus subsistere,

ri petit Franciscus Maria cardinalis Avenionensis.

Confirmat Clemens.

et ab omnibus, quos concernunt et concernent in futurum, inviolabiliter observari debere, nec non dicto Francisco Mariae cardinali, ac pro tempore existenti archiepiscopo Avenionensi suffragari, eosque illis frui, uti et gaudere posse et debere, nec super illis, tam in iudicio quam extra iudicium, etiam in foro conscientiae a pro tempore existente nostro, et Sedis Apostolicae de latere legato Avenionensi seu eius vicelegato, aut vicario, et quovis alio molestari, perturbari, aut inquietari nullatenus posse; sicque et non aliter ab omnibus et singulis censerent, et ita per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, ac eosdem S. R. Ecclesiae cardinales, et praedictum Avenionensem et alios de latere legatos, ac etiam palatii nostri auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere, nec non quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari irritum et inane decernimus.

Eidem archiepiscopo assertur omnimoda iurisdictione super castris hinc rucensis.

§ 4. Caeterum, quia, sicut etiam accepimus, loca Bituritarum, ac Castrinovi, Carcererii, et Gigoniani Avenionensis dioecesis, illorumque universitates et homines sub dicto comitatu, et sub legatione Avenionensi, in temporalibus minime comprahenduntur, nec comprahensa sunt, sed archiepiscopo Avenionensi pro tempore existenti, etiam in temporalibus subiecta existunt, et ad mensam archiepiscopalem pleno iure spectant; et nihilominus nunc, et pro tempore existens noster et Sedis Apostolicae de latere legatus Avenionensis, illiusque vicelegatus et vicarius, aliique forsitan illius officiales, praetextu eorum iurisdictionis, interdum in ea et eos aliquam iurisdictionem temporalem exercuerunt, et exercere potuisse ac posse praetendunt; et propterea non-

nullae controversiae inter eundem legatum, illius vicelegatum et archiepiscopum praedictum nuper ortae sunt, ac de caetero oriri possent; nos ad illa removenda et evitanda, et alias pro bono pacis, auctoritate et tenore praedictis, etiam perpetuo statuimus, decernimus et declaramus, quod de caetero perpetuis futuris temporibus, nunc et pro tempore existens noster et eiusdem Sedis de latere legatus Avenionensis, illiusque vicelegatus ac vicarius, et alii illius officiales in causis appellationum, quae ad forum temporale dictorum locorum spectant, et a iudicibus ac commissariis pro tempore existenti archiepiscopi interponuntur, se intromittere, et in dictis locis officiales temporales creare aut destituere, tales et collectas imponere, seu impositas approbare, gratiam super delictis commissis facere, multas indicere, et bona fisco applicare et incorporare, prohibitiones et bannimenta ne frumenta extrahantur promulgare, contravenientes punire, subsidia, si quae tempore belli exercitiis sint praestanda, indicere, aut quamvis aliam iurisdictionem, quae temporale dominium concernat, exercere non possint neque debeant, nisi aliter fuerit, expressis verbis et in individuo, a nobis et successoribus nostris specialiter concessum et ordinatum, sed praemissa omnia praedictus Franciscus Maria cardinalis, et pro tempore existens archiepiscopus Avenionensis gerere, exercere et exequi possit et debeat.

§ 5. Diciturque legatus Avenionensis illiusque vicelegatus, ac vicarius, aliique eius officiales praedicti, beneficia ecclesiastica in mensibus nobis et successoribus nostris reservatis et affectis pro tempore vacantibus, iuxta eius facultates, conferre, et in beneficialibus ac matrimonialibus causis se intromittere, et eorum appellationes admittere, iudices de-

Legato vero illud ius quod ad Pontificem de iure spectat.

legare, aliaque, quae ad forum nostrum spirituale spectant et pertinent, facere et exequi possit et debeat.

§ 6. Praesentes quoque nostrae litterae ex quibusvis-causis, de subreptionis, obreptionis, seu nullitatis vitio, aut intentionis nostrae, vel quovis alio defectu notari, seu impugnari, aut alias quomodolibet infringi vel retractari, seu invalidari, aut ad viam et terminos iuris reduci, seu in ius vel controversiam vocari, aut adversus eas quodcumque iuris et facti, vel iustitiae, aut gratiae remedium impetrari, vel concedi non possint, et ita per eosdem iudices, commissarios, S. R. E. cardinales, etiam legatos de latere, ac praedicti palatii auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiti debere, necnon irritum et inane, quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari pariter decernimus.

§ 7. Quocirca venerabilibus fratribus Cavallicensi, Carpenatoratensi et Vasionensi episcopis per praesentes committimus et mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum per se, vel alium, seu alios, praesentes litteras, et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte dicti Francisci Mariae cardinalis, aut pro tempore existentis archiepiscopi Avenionensis desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes faciant, auctoritate nostra, praesentes litteras et in eis contenta huiusmodi firmiter observari, ipsumque Franciscum Mariam cardinalem, et pro tempore existentem archiepiscopum Avenionensem illis pacifice gaudere, non permittentes eos desuper per quoscumque, contra earundem praesentium tenorem, quomodolibet molestari; contradictores

quoslibet et rebelles, per censuras et poenas ecclesiasticas, ac alia opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo, ac legitimis super his habendis servatis processibus, censuras et poenas ipsas, etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 8. Non obstantibus bonae memoriae Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, qua cavetur expresse ne quis extra suam civitatem et dioecesim, ultra unam diaetam, ad iudicium advocetur, seu ne iudices a Sede praedicta deputati, extra civitatem vel dioecesim in quibus deputati fuerunt; contra quoscumque procedere, aut alii vel alii vices suas committere praesumant, et de duabus in concilio generali edita, dummodo non ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium trahatur, et aliis apostolicis constitutionibus, etiam dictae ecclesiae Avenionensi iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdicti, suspendi aut excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud S. Marcum sub annulo Piscatoris, die III septembris MDCXCVII, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 3 septembr. 1597, pont. an. VI.

1 Die x eiusdem mensis et anni Clemens Papa modum praefinivit, quo inquirendum sit in eos, qui Ordini Fratrum Praedicatorum nomen dare volunt, suis litteris, quibus est initium: *In his*, etc. Eas tamen huius, quia referuntur in Bullario, quod ad usum eiusdem Ordinis edidit cl. vir Fr. Antoninus Bremond, qui summa prudentia, nec satis unquam rependendo beneficio praest et quidem tom. VI, pag. 225. Atque utinam aliquando opportuna mihi sese praebeat occasio aliqualem illi grati animi mei aeternae summorum beneficiorum, quibus me cumulavit, memoriae significationem praefereudi. Ita Cocquelinus scribebat.

(R.T.)

Derogatio contrarium.

CLXV.

Confirmatio et extensio constitutionum editarum contra extrahentes de Statu Ecclesiastico animalia, fruges et frumenta etiam ex bonis ecclesiasticis collecta, et contra mercatores vel retinentes in dicto Statu sal exterum, baronesque ab eorum subditis ementes frumentum ultra usum unius anni.

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Proveniam.

Frumenti penuriam, non tam Dei iudicio a quo iuste pro peccatis nostris affligimur, quam hominum avaritia ac detestabili frumentario quaestu in locis, maxime ditioni nostrae temporali subiectis, invalescentem, eiusque pretium hoc praecipue anno falsis rumoribus, ac diversis artibus nimis adauctum conspicientes, in hoc unum praecipue incumbendum duximus, ut subditi nostri, ac pauperes huius almae Urbis nostrae, quos paterna charitate complectimur, quantum in nobis erit, ab ista annonae caritate releventur.

Abusus extrahendi frumenta ex Statu Ecclesiastico.

§ 1. Intelligentes itaque, non sine animi nostri maxima perturbatione, quod quamplures, tam ex ipsismet subditis quam alii, propriae salutis penitus immemores, non obstantibus tot constitutionibus per praedecessores nostros, et praesertim felicis recordationis Gregorium XIII super prohibitione extrahendi frumenta et alia blada extra Statum Ecclesiasticum editis, ac poenis in eis contentis, in dies maximam frumenti quantitatem extra dictum Statum nobis immediate subiectum, et ad ea loca, in quibus pretium adauctum esse audiunt, vel per seipsos comportant, vel his, qui illud exportaturi sunt, scienter vendunt; et non solum propria ipsorum frumenta bladaque,

quae ex praediis suis, propriaque industria et arte colligunt, verum etiam quae ab aliis, et praesertim pauperibus rusticis, operariis et agricolis, ac etiam subditis, si barones sint, vili pretio, ex negotiatione compararunt et congesserunt.

§ 2. Alii vero frumenta praedicta, et si non extrahunt, ita in horreis et foveis recondunt, ac conclusa supprimunt, ut quam Dei benignitas aliquando populis fertilitatem anni benigni concedit, ipsi avaro et sordide perturbare et vitare non erubescunt, poenas et censuras in constitutione per felicis recordationis Clementem VII et Pium PP. V, praedecessores nostros, desuper editis temere incurrentes.

§ 3. Alii autem, sumpta occasione quod, aliquibus ab hinc annis, ob devastationem salinarum Cœrviensium ministri Camerae, ut necessariam salis quantitatem populis nostri Status subministrarent, illud ab exteris regionibus convehi fecerunt, credentes ad instar Camerae idem sibi licere in praedictum Camerae nostrae, et animarum suarum perniciem, dictum sal exterum et mercari et vendere, eoque uti temere audent, nulla habita ratione poenarum in constitutione per felicis recordationis Gregorium XIII, praedecessorem nostrum, contra inobedientes in huiusmodi materia inflictarum.

§ 4. Ut his igitur malis radicibus evellendis nova remedia adhibeantur, quos charitatis vinculo potius quam poenarum severitate in officio huc usque continere frustra studuimus, indignationis nostrae, ac legum, magistratum severitas, iustitiaeque gladius, ac debitas luendi poenas timor exterreat, ac penitus ab his cogibeat, hac praesenti et perpetuo valida constitutione, omnes et singulas constitutiones a Gregorio XIII, Pio IV, Pio V, Clemente VII, et quibusvis aliis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, suo

Vel ea abscondendi sub spe caritatis;

Vel exterum sal mercandi.

Ad hoc tollendas Clemens renovat constitutiones praedecessorum suorum, poenasque in eis contentas, excommunicacione excepta.

cuiusque tempore, super manutentione annonae, contra extrahentes frumenta, blada, legumina et omnes alios cuiusvis generis commeatus, ac mercantes sal exterum, et alios supra nominatos, et infra dicendos editis, poenasque etiam privationis feudorum, ac confiscationis aliorum quorumcumque bonorum, quoad domicellos et barones, et amissionis frumenti, bladum, salis et animalium, ac scutorum quinque pro qualibet salma dicti frumenti, ac duorum pro quolibet capite animalium, quoad omnes, cum omnibus aliis et singulis in eis contentis, quoad ea quae praesentibus non adversentur, et excepta excommunicationis sententia, quae cum ad medelam et salutem inventa sit, ne animarum perniciosam et interitum afferat, tam ex supra expressis casibus, quam in emendo frumenta et alia ultra usum, consulto tollendam et submovendam duximus, ex certa scientia nostra approbantes et innovantes, illarumque omnium tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis et insertis haberi volentes.

Aliaque poena infligit.

§ 5. Universis et singulis tenore praesentium interdiximus, ne sub indignationis nostrae, et sub iam dictis poenis, nempe quoad barones, domicellos, feudatarios et subditos nostros, quacumque etiam ducali dignitate fulgentes, privationis feudorum, ac confiscationis aliorum bonorum et rerum quarumcumque; quo vero ad alias privatas personas cuiusvis status, gradus, ordinis et conditionis, ultra amissionis frumentorum, bladum, leguminum et animalium illa quomodolibet deferentium, necnon quinque scutorum pro qualibet salma et duorum scutorum pro quolibet capite animalis, tributum pro prima vice ad decennium, ac deinde sub capitis, sive extremi supplicii, et confiscationis omnium bonorum, ipso facto et absque alia de-

claratione, incurrendis poenis, triticum, ordeum, legumina etiam, ac omnis generis frumenta, fruges et animalia, etiam ex bonis ecclesiasticis collecta a terris et locis dicti Status nostri ecclesiastici, absque expressa nostra, et a nobis obtenta in scriptis manu nostra, seu successorum nostrorum solum signata licentia, extrahere, seu extrahi facere, vel extrahentibus vendere, neve dictum sal exterum undecumque intra ecclesiasticae nostrae ditionis temporalis fines comportare, aut vendere, vel quoquo modo mercari, retinere, vel eo uti audeant vel praesumant.

§ 6. Baronibus autem, ducibus aut domicellis praedictis, ne ab eorum subditis, per se ipsos vel per interpositam personam, frumenta et blada, vel legumina, praeterquam pro suo suarumque familiarum unius dumtaxat anni usu emant, sub iam dictis omnibus, ac etiam capitis, poenis, statuimus atque decernimus.

§ 7. Mandantes dilectis filiis nostro et S. R. E. camerario et annonae praefecto, quatenus contra praedictos delinquentes, seu in flagranti fuerint reperti, sive ad curiam denunciati fuerint, vel alias etiam secreto delati, ex officio ad executionem praedictarum poenarum irremissibiliter procedant et procedi mandent et faciant, et quoties opus fuerit, bona confiscata et feuda devoluta declarent, eaque fisco et Camerae nostrae actualiter incorporari faciant.

§ 8. Non obstantibus in contrarium facientibus quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die decimatertia septembris, millesimo quingentesimo nonagesimo septimo, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 13 septembris 1597, pontif. an. vi.

Baronibus prohibet frumenta, ultra usum anni a vassallis emere, etiam sub poena capitis.

Camerario et praefecto annonae iurisdictionem in contravenientes concedit.

Clausulae derogatorie.

CLXVI.

Leges servandae in concedenda laurea doctoratus Anglis catholicis, qui in seminariis operam studiis navant ¹.

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Pastoralis officii nobis, divina disponente clementia, commissi ratio nos admonet, ut eorum honori et dignitati libenter consulamus, qui non solum inter prava eorum patriae errores ab haeresis labe se se immunes conservare student, sed etiam, nullis vitae periculis deterriti, totis viribus patriam a pravis haeresum erroribus revocare contendunt.

Angli in academiae ad gradus promovantur, nulla aetatis et meritum habita ratione.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, postquam in Angliae regno haereticis illius tyrannis iuventibus, haereses impune grassari, ac fides catholica palam impugnari, et in eiusdem fidei catholicae cultores immaniter saeviri caeptum est, apud catholicos Anglos, qui gravibus persecutionum procellis cedentes, ad alia catholicorum regna confugerunt, ille irrepperit abusus, quod nimirum iuvenes nonnulli Anglicani, praeter leges et consuetudines olim celeberrimarum Angliae universitatum, Oxoniensis et Cantabrigensis, doctoratus gradum apud exterarum nationum, nulla fere aetatis, morum, aut studiorum habita ratione, precibus, seu pretio quodammodo sibi comparant: eumque ex hac iuvenilis praesumptionis licentia et temeritate, non solum huiusmodi gradus, qui magni olim apud Anglos honoris et praecipuae dignitatis loco erat, plurimisque privilegiis fulgebat, contemni et flocci fieri caeperit, sed eo pacto sacerdotibus etiam antiquioribus, gravioribus et doctioribus, qui in Anglicana vinea strenue laborant, non exigua irrogari soleat iniuria, dum aetate iuvenes, omni

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

genere meritorum inferiores, ipsis provectoribus et veteranis quasi militibus, ob huiusmodi doctoratus gradum, praecedere contendunt.

§ 2. Ad has igitur offensionum ac dissensionum occasiones tollendas, nos, motu proprio, et ex certa scientia, ac mera deliberatione nostra, deque apostolicae potestatis plenitudine, ut nullus e natione Anglicana in posterum, donec apud Anglos haeretici praevaluerint, quousque regnum illud ad Sedis Apostolicae obedientiam ac unionem reductum fuerit, doctoratus gradum in sacra theologia, vel altero iuris suscipiat, nisi post cursum ordinarium quatuor annorum in eadem scientia ac professione absolutum, alios adhuc quatuor annos ad minimum, ad solidanda, perpolienda ac perficienda haec eadem studia, et quo maturior, doctior graviorque quilibet evadat, antequam ad doctoratus gradum ascendere possit, expectet: neque tunc quoque, nisi cum approbatione in scriptis superioris collegii seu seminarii, in quo quisquam studuerit, atque educatus fuerit, atque Anglicanae nationis apud nos et Apostolicam Sedem protectoris, vel personae, quae illius vices ac facultates ad hoc ipsum habuerit, in partibus, ubi quis promoveri voluerit, huiusmodi gradum accipere possit.

§ 3. Si vero contigerit, ut saepe solet, eum, qui huiusmodi gradum suscipere voluerit, in diversis vixisse seminariis Anglicanae nationis, approbatio a rectore seu superiore illius collegii, in quo ultimo studiorum causa vixit, haberi debeat: qui rector seu superior, aliorum quoque rectorum, sub quibusvis ante ipse graduandus vixerit, indicia tam de moribus quam de scientia illius exquirat, atque de omnibus praedictum protectorem, aut eum, qui eius vices habuerit, certiore faciant, auctoritate apostolica

Clemens statuit Anglos ad gradus promoveri non posse, nisi de licentia rectoris seminarii in quo fuerint, et protectoris regni.

Si quis in pluribus fuerit examinatus, testimonium producat rectoris illius Seminarii, in quo ultimo fuit.

tenore praesentium, perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 4. Verum, cum casus aliquis extraordinarius intervenerit, vel necessitas vel personae dignitas, vel alia iusta causa, quae, dictorum superiorum ac protectoris iudicio, super his dispensationem mereatur, praedicto protectori nunc et pro tempore existenti, raro tamen, super his dispensandi facultatem concedimus et impertimur.

Conceditur protectori facultas cum aliquibus dispensandi

§ 5. Decernentes, si quis deinceps, infra statutum hic tempus, vel sine superiorum suorum ac protectoris aut vicem eius gerentis facultate, doctoratus gradum, ubicumque locorum et gentium, suscipere praesumpserit, huiusmodi gradum nullum esse et fore, neque ipsum doctorem appellari, aut ulla doctoris dignitate vel privilegio gaudere unquam posse; perinde ac si ad dictum gradum promotus non fuisset, ac praeterea excommunicationis poenam, cuius absolutionem nobis et Sedi Apostolicae specialiter reservamus, incurrere.

Poenae contra inobedientes.

§ 6. Sicque per quoscumque iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum palatii apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae pro huius constitutionis firmitate.

§ 7. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, et cuiuscumque universitatis studii generalis, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eisdem universitatibus, eorumque rectoribus, et quibusvis personis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et approbatis; quibus

Obstantium derogatio.

omnibus et singulis, eorum tenores praesentibus pro expressis et ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

§ 8. Volumus autem ut praesentium transumptis, etc.

Fides danda transumptis.

Datum Romae apud S. Marcum sub anulo Piscatoris, die XVIII septembris. MDXCVII, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 18 septembris 1597, pont. an. VI.

CLXVII.

Institutio trium novitiatuum vel seminariorum in tribus monasteriis Ordinis Sancti Basilii in Italia, cum assignatione subventionis per commendatarios ipsorum monasteriorum eis annuatim praestandae.

Clemens Papa VIII, ad perpetuam rei memoriam.

Cum ad sublevandum Ordinem S. Basilii, tria eiusdem Ordinis seminaria, seu tres novitiatuum, in quibus adolescentes et novitii litteris graecis et latinis operam dent, unum videlicet in Sicilia, et in monasterio magno nuncupato S. Salvatoris Messanensis dicti Ordinis, alterum vero in regno Neapolitano, et tertium in monasterio Cryptae Ferratae in agro romano, nullius diocesis, seu in monasterio in Urbe propediem erigendo, institui valde expediat.

Trium novitiatuum institutio pro novitiis Ordinis S. Basilii in Italia.

§ 1. Nos, quibus summo opere cordi est, modis omnibus, Deo iuvante, efficere ut eius Ordinis religiosi in dies optatos et felices in viis Domini progressus faciant, atque uberes in ecclesia Dei fructus, more maiorum suorum, et praecipue sancti

Assignati canonici subsidii eis a monasteriis commendatariis dicti Ordinis praestandi.

eorum patris et patriarchae Basilii proferant, omnibus et singulis commendatariis quorumcumque monasteriorum, prioratum et aliorum regularium locorum dicti Ordinis in Sicilia, Calabria, et Italiae partibus (in quibus nimirum seminaria ecclesiastica latina non sunt, seu etiamsi erecta sint, iis per dictos commendatarios portio aliqua actu non persolvitur) consistentium, quavis illi dignitate, auctoritate et conditione, etiam cardinalatus honore praefulgeant, in virtute sanctae obedientiae, harum tenore, praecipimus et mandamus, ut eam omnem ratam portionem vel pecuniam, quam ipsi ratione commendarum, monasteriorum, prioratum et locorum huiusmodi, seminariis ecclesiasticis latinis pro quolibet centenario singulis annis persolvere tenerentur, quatenus ibidem seminaria latina huiusmodi non sint, aut ipsi dictis seminariis latinis contributionem aliquam actu non persolvant, de caetero perpetuis futuris temporibus, procuratori seu procuratoribus dictorum seminariorum seu novitiatuum a dilecto filio Theodoro moderno, ac pro tempore existente abbati generali Congregationis Italiae Ordinis praefati, seu a capitulo generali eiusdem Ordinis pro tempore deputatis et deputandis, pro subventionem et maintenance dictorum seminariorum seu novitiatuum Ordinis huiusmodi, ad omnem illius vel illorum requisitionem, ac omni et quacumque excusatione, mora et dilatione postpositis, persolvere debeant et teneantur. Quos commendatarios a solutione ratae seu portionis, vel pecuniae huiusmodi eisdem seminariis latinis in posterum facienda, perpetuo eximimus et liberamus. Nec non procuratori seu procuratoribus sic, ut praemittitur, deputatis, aut deputandis eam omnem ratam, seu portionem, vel pecuniam ab ipsis commendatariis, seu eorum affi-

Commendatarii ratam pecuniae pro seminariorum huiusmodi subventionem persolvere debent

ctuariis propria auctoritate exigendi, levandi, ac in usus dictorum seminariorum seu novitiatuum convertendi, licentiam et auctoritatem per praesentes tribuimus et impertimur.

§ 2. Quoniam vero extant quaedam beneficia simplicia ecclesiastica, regularia sive saecularia, tam in Sicilia quam in Calabriae provinciis, quae ad capituli seu conventus monachorum dicti monasterii S. Salvatoris liberam collationem seu provisionem spectant et pertinent, quorum quidem aliqua tantum nunc reperiuntur unita, seu applicata seminario seu novitiatui eiusdem monasterii, caetera vero cum vacant, a dicto capitulo et conventu libere conferuntur, idcirco nos eorundem beneficiorum non unitorum qualitates, situationes, confines, vocabula, invocationes verosque annuos valores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illa omnia et singula, cum primum per cessum vel decessum, aut alias quovis modo vacaverint, dummodo dictorum beneficiorum collatio seu provisio ad praedictum capitulum seu conventum monachorum dicti monasterii Sancti Salvatoris libere spectet et pertineat, praedicto seminario seu novitiatui perpetuo annectimus, unimus et incorporamus.

Applicatio beneficiorum spectantium ad collationem conventus et capituli S. Salvatoris pro novitiatui S. Salvatoris.

§ 3. Et eorum, quae haecenus unita, applicata, seu incorporata sunt, unionem, applicationem et incorporationem, eadem auctoritate nostra, confirmamus et approbamus.

Approbatio unionis et applicationis iam factae.

§ 4. Ita quod procuratori dicti novitiatuum liceat propria auctoritate eorundem beneficiorum, et illorum bonorum ac illis annexorum possessionem, seu quasi, ex nunc prout ex tunc, cum, ut praefertur, vacaverint, dicti seminarium aut novitiatuum nomine libere apprehendere, et cum unioni locus factus fuerit, eorum fructus, redditus et proventus propria auctoritate perpetuo exigere, percipere et

Facultas procuratoris dicti novitiatuum possessionem dictorum beneficiorum capiendi, et eorum fructus exigendi propria auctoritate

levare, ac in seminarii seu novitatus huiusmodi usus et utilitatem convertere, alicuius licentia super hoc minime requisita.

Clausulae praeservativae.

§ 5. Decernentes unionem, annexionem et incorporationem, aliaque praemissa, perpetuo valida et efficacia fore et esse, nec per quascumque nostras et pro tempore existentium Romanorum Pontificum, etiam in crastinum assumptionis ad apostolatus apicem editas et edendas constitutiones et regulas, etiam unionum effectu non unitarum revocatorias, revocari aut sub iis comprahendi. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere, necnon irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae derogatoriae.

§ 6. Non obstantibus nostra de unionibus committendis ad partes, vocatis quorum interest, et exprimendo vero valore, ac Lateranensis Concilii novissime celebrati, uniones perpetuas nisi in casibus a iure permissis fieri prohibentis, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac monasteriorum et Ordinis praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et approbatis. Quibus omnibus et singulis, eorum tenores praesentibus pro expressis et ad verbum insertis habentes, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus.

Exemplorum ad os.

§ 7. Volumus autem, quod praesentium transumptis, manu alicuius, notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitu-

tae obsignatis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die decima octobris millesimo quingentesimo nonagesimo septimo, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 10 octobris 1597, pont. an. vi.

CLXVIII.

Confirmatio erectionis trium capellaniarum ab Anna Jagellonia et Sigismundo III Poloniae rege in ecclesia Sancti Nicolai civitatis Barenensis fundatarum pro anima Bonae reginae Poloniae et Bari ducissae¹.

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Romani Pontificis consueta benignitas iis, quae ad divini cultus augmentum per personas quascumque, praesertim regali dignitate fulgentes, ordinata et transactione statuta fuisse dicuntur, ut firma perpetuo et illibata persistent, libenter, cum christianorum regum preces id exposcunt, apostolicae firmitatis robur adiicit, et alias desuper disponi, prout eorundem regum vota requirunt, et ipse prospicit in Domino salubriter expedire.

§ 1. Sane charissimus in Christo filius noster Sigismundus tertius Poloniae et Svetiae rex illustris nobis nuper exponi fecit, quod cum alias clarae memoriae Bona de Vicecomitibus, dum viveret, regina Poloniae et ducissa Bari, in regno Neapolitano, vitae suae diem clausisset extremum, similis memoriae Anna Jagellonia, etiam dum viveret regina Poloniae eius filia, curavit corpus dictae Bonae

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

Prooemium.

Bonae reginae Anna Jagellonia monumentum erigit in ecclesia Barenensis.

eius matris sepeliri in ecclesia S. Nicolai civitatis Barenensis, ac ibidem etiam sepulturam marmoream erexit cum sedilibus marmoreis pro canonicis, totamque capellam principalem auro et picturis exornavit, aliis etiam adhibitis ornamentis ad maximum dictae ecclesiae decorem et splendorem, regia magnificentia dignissimum, facta impensa tresdecim millium ducatorum et ultra; et insuper ordinavit, ut emerentur census perpetui pro tribus capellanis, quorum singuli duas missas in hebdomada pro anima dictae Bonae reginae ad altare maius dictae ecclesiae, e regione dictae sepulturae situm, celebrare tenerentur.

Ibique tres erigi capellanas mandat.

Sigismundus Poloniae rex, ut hoc exequatur transigit cum syndicis barenensibus super fundo huiusmodi capellaniarum

§ 2. Cum autem, sicut eadem expositio subiungebat, dicta Anna regina in vivis esse defierit ante factam supradictae suae voluntatis et ordinationis executionem, et dictus Sigismundus rex, eius nepos ac haeres, et donatarius omnium bonorum et iurium, quae in praefato regno Neapolitano dicta Anna regina possidebat, volens piam intentionem ipsius Annae reginae ad effectum deducere, per suos ministros transegerit cum dilectis filiis syndicis et communitate dictae civitatis, ut acciperent tres mille et sexcentos ducatos currentes neapolitanos, cum pacto de retrovendendo, et ex illis solverent in singulos annos dictis tribus capellanis ad rationem ducatorum septem pro quolibet centenariis, cum supradicto onere duarum missarum, pro singulis in hebdomada pro anima dictae Bonae reginae; cupiatque dictorum capellanorum deputationem ad sui nutum fieri; nobis propterea humiliter supplicari fecerit, quatenus sibi in praemissis opportune providere, de benignitate apostolica digneremur.

Idque auctoritate pontificia petit confirmari.

Clemens confirmat.

§ 3. Nos igitur, qui singulorum votis, praesertim ad honorem Dei tendentibus, quantum cum Deo possumus, fa-

vorabiliter annuimus, eundem Sigismundum regem specialibus favoribus et gratis prosequi volentes, nec non a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat, absolventes et absolutum fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinatis, fundationem et dotationem per dictam Annam reginam, ut praemittitur, factas et inde sequutas quaecumque, ac (prout illa concernunt) omnia et singula in publicis desuper confectis instrumentis contenta, apostolica auctoritate, tenore earundem praesentium, perpetuo confirmamus et approbamus, illisque plenariae et inviolabilis firmitatis apostolicae robur adiciamus, necnon omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui forsitan intervenerint in eisdem, dicta auctoritate, supplementus.

§ 4. Praeterea eisdem Sigismundo regi, ac suis successoribus quibuscumque in perpetuum, ut per se, vel procuratores suos pro celebratione missarum supradictarum tres sacerdotes dictae ecclesiae canonicos, toties quoties sibi videbitur, eligere et deputare, et deinde ad suum et successorum suorum nutum amovere, ac eorum loco alios substituere, quibus de censu annuo sic instituto, pro rata temporis et servitii per eos praestiti, responderi debeat, libere et licite possit et valeat, eadem apostolica auctoritate, perpetuo concedimus et indulgemus.

§ 5. Et ita per quoscumque iudices et commissarios, etiam palatii apostolici causarum auditores, et S. R. E. cardinales, etiam de latere legatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere, ac ir-

Sigismundo regi et successoribus ius tribuit capellanas deputandi.

Clausulae pro huiusmodi reformatione firmitate.

ritum et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contingerit decernimus.

Derogatio contrariorum.

§ 6. Non obstantibus apostolicis, ac in universalibus provincialibusque, et synodalibus conciliis editis specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum sub annulo Piscatoris, die xv octobris MDXCVII, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 15 octobris 1597, pontif. an. vi.

CLXIX.

Mandatum de immittendo Cameram Apostolicam in possessionem civitatis et ducatus Ferrariensis, iuxta sententiam prolatam contra Caesarem Estensem¹.

Dilecto filio magistro Horatio Spinolae in utraque signatura nostra referendario, in civitate nostra Bononiensi vicelegato

Clemens Papa VIII.

Dilecte fili, salutem et apostolicam benedictionem.

Recenset Caesarem Estensem monitum fuisse de devolutione ducatus Ferrariensis ad Cameram Apostolicam;

§ 1. Cum nos nuper per similes nostras in forma brevis litteras, sub datum die iv mensis novembris proxime praeteriti, Caesarem Estensem monuerimus, quatenus infra certum tunc expressum terminum, dudum elapsum, sub poenis in iisdem litteris contentis et comminatis, deberet a quibuscumque iactationibus, molestationibus et impedimentis, nobis et S. R. E. ac Sedi et Camerae Apostolicae in et super civitate et ducatu Ferrariensis, illiusque comitatu et districtu, aliisque civitatibus, terris, castris et locis dudum a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris bonae memoriae Al-

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

phonsi Ferrariensis ducis, nuper defuncti, antecessoribus, sub pactis et conditionibus in investituris factis contentis, in feudum datis seu concessis, per obitum dicti Alphonsi ducis sine liberis et descendentibus defuncti, ob lineam finitam, seu ob alias etiam causas, una cum omnibus eorum territoriis, districtibus, iurisdictionibus, fortalitiis, membris, pertinentiis et iuribus universis apertis, et ad nos et Romanam Ecclesiam Sedemque, et Cameram Apostolicam reversis et devolutis, quovis praetextu, causa et quaesito colore illatis et inferri comminatis, re ipsa et cum effectu cessasse et destitisse, ipsamque S. R. E. ac Sedem, et Cameram Apostolicam, dicto ducatu, et aliis praedictis, illorumque pleno iure, dominio ac fructuum et proventuum perceptione, liberaque, quieta et pacifica possessione uti, frui et gaudere permisisse, cum inhibitione, et aliis clausulis in dictis nostris litteris latius contentis et expressis, ipsisque nostris litteris, iuxta illarum formam et tenorem legitime exequutis, lectis et intimatis, et in actis dilecti filii Lucii Caldarini dictae nostrae Camerae Apostolicae notarii per dilectos etiam filios magistrum Paulum Aemilium Zacchiam, notarium nostrum, et dictae nostrae Camerae commissarium, et Pompeium Molellam, fisci nostri procuratorem generalem, reproductis, et per nos legitime contra dictum Caesarem decreto processu per nostram audientiam litterarum contradictarum, et in causa et causis huiusmodi, ac dicto Caesare per eandem audientiam citato, productis eorum nobis per dictos commissarium et procuratorem fiscalem nonnullis iuribus et scripturis ad causam et causas huiusmodi facientibus, datisque nonnullis articulis, et super illis pluribus testibus examinatis, et ad quamplures actus et terminos iudiciales processo; tandem die

Etque fuisse iuridice intimatum ut a iactationibus desisteret.

Deinde productis iuribus, citatoque Caesare.

datae praesentium ad eorundem commissarii et procuratoris fiscalis instantiam, eodem Caesare per dictam audientiam citato, comparentibusque coram nobis eisdem commissario et procuratore fiscali, et in causa et causis huiusmodi concludi et pronunciari, et definitivam sententiam desuper ferri, debita cum instantia, postulanti; nos volentes ius suum unicuique tribui, visis videndis, consideratis considerandis, ac servatis servandis, in causa et causis huiusmodi concludendum et pronunciandum fore et esse duximus, ac conclusimus et pronunciamus, prout in caedula manu nostra subscripta, tenoris sequentis, videlicet:

Deventum fuit ad devolutionis sententiam cum mandato, etc.

Christi nomine invocato, pro tribunali sedentes, et solam Deum prae oculis habentes, per hanc nostram definitivam sententiam, quam ferimus in his scriptis in causa et causis, quae coram nobis, inter dilectos filios magistrum Paulum Aemilium Zacchiam, notarium nostrum, et Camerae nostrae Apostolicae generalem commissarium, ac Pompeium Molellam, fisci nostri procuratorem generalem, ex una, et Caesarem Estensem, de et super apertione, reversione et devolutione civitatis et ducatus Ferrariensis, illiusque comitatus et districtus, aliarumque civitatum, terrarum, castrorum et locorum, dudum a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris in feudum datorum, seu concessorum, eorumque territoriis, districtibus, iurisdictionibus, fortalitiis, membris, pertinentiis et iuribus universis, rebusque aliis in actis causae et causarum huiusmodi latius deductis, et illorum occasione versae fuerunt et vertuntur, partibus ex altera; dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus et declaramus dictam civitatem et ducatum Ferrariensis, illiusque comitatum et districtum, aliasque civitates, terras, castra et loca praedicta cum eorum territoriis, districtibus,

iurisdictionibus, fortalitiis, membris, pertinentiis ac iuribus quibuscumque fuisse et esse aperta, et ad S. R. E. Sedemque et Cameram Apostolicam reversa et devoluta, ac S. R. E. Sedi et Camerae praedictis incorporata, dictumque Caesarem ab occupatione et detentione dictae civitatis, ducatus, civitatum, terrarum, castrorum, locorum et aliorum supradictorum amovendum, eiciendum et expellendum, Sedemque et Cameram praedictam, et pro ea dictos Paulum Aemilium commissarium, et Pompeium procuratorem fisci nostri, seu substituendos ab eis respective in possessionem dictae civitatis, ducatus, civitatum, terrarum, castrorum, locorum et aliorum supradictorum immittendos et inducendos, et seu associandos fore et esse, prout dictum Caesarem amovemus, eicimus et expellimus, et respective dictam Sedem et Cameram, et pro ea dictos Paulum Aemilium et Pompeium, seu substituendos ab eis, respective immittimus, inducimus et seu associamus, inducique, immitti et seu associari mandamus; iactationes quoque, molestationes, oppositiones, perturbaciones, vexationes, occupationes et impedimenta quaecumque per dictum Caesarem S. R. E. Sedi et Camerae Apostolicae de et super praedictis omnibus et singulis, et illorum occasione, quomodolibet factas, praesitas et illatas, factaque, praestita et illata fuisse et esse temerarias, illicitas, indebitas et iniustas, temerariaeque, illicita, indebita et iniusta, et de facto praesumptas et praesumptas, illasque et illa dicto Caesari ferisse et facere minime licuisse nec licere. Et propterea eidem Caesari in et super omnibus et singulis praemissis perpetuum silentium imponendum fore et esse, ac imponimus, mandataque de immittendo, et seu de associando, ac alia quaecumque desuper necessaria et opportuna de-

Caesaris remissione praemissa, in ducatus possessionem eadem C. A. immitti debet.

cernenda et relaxanda fore et esse, prout decernimus et relaxamus, eundemque Caesarem in omnibus et singulis fructibus, redditibus et proventibus per eum perceptis, et usque in diem liberae traditionis, seu relaxationis dictae civitatis, ducatus, civitatum, terrarum, castrorum, locorum et aliorum supradictorum in executione liquidandis, ac in omnibus et singulis expensis hac de causa pro parte S. R. E. ac Sedis et Camerae Apostolicae factis, condemnandum fore et esse, prout condemnamus; quorum fructuum liquidationem et expensarum taxationem nobis reservamus; et ita dicimus, pronunciamus, decernimus, sententiamus et declaramus, praemisso et omni alio meliori modo, etc. Ita pronunciamus. Nos Clemens Papa VIII.

§ 2. Cum autem post praesertae sententiae publicationem fuerimus ad ulteriorem dictorum commissarii et procuratoris fiscalis instantiam debite requisiti quatenus mandatum de immittendo, et seu associando in praesertae nostra licentia decretum et relaxatum, de novo decernere et relaxare dignaremur.

§ 3. Nos iustitiae complementum desiderantes, dictum mandatum de immittendo, et seu associando per nos, ut praefertur, in praesertae sententia decretum et relaxatum, de novo decernendum et relaxandum fore et esse duximus, ac decrevimus et relaxavimus, prout, tenore praesentium, decernimus et relaxamus.

§ 4. Quocirca tibi, cuius fides, integritas et erga Sedem et Cameraam praedictas fidelitas et devotio satis nobis perspecta existit, auctoritate apostolica, tenore praesentium, committimus et districte praecipiendo mandamus quatenus, statim atque per commissarium et procuratorem fiscalem, seu ab eis substitutos vel substitutum praedictos, fueris requisitus, per te, vel alium seu alios,

dictos commissarium et procuratorem fiscalem, seu ab eis substitutos vel substitutum, pro S. R. E. Sedeque et Camera Apostolica in realem, actualem et corporalem possessionem civitatis et ducatus Ferrariae, illiusque comitatus et districtus, aliarumque civitatum, terrarum, castrorum et locorum praedictorum, eorumque territoriorum, districtuum, iurisdictionum, fortalitorum, membrorum, pertinentiarum et iurium quorumcumque, iuxta formam praesertae nostrae sententiae, inducas et immittas, et seu associates, eosque sic immissos et inductos, et seu associatos, conserves et defendas; eundemque Caesarem ab illorum occupatione et detentione amoveas, eicias et expellas, ac dictam Sedem et Cameraam Apostolicam, et pro ea dictos commissarium et procuratorem fiscalem, vel ab eis substitutos, vel substituendos praedictos, in possessionem huiusmodi immitti, induci, et seu associari, ac immissos et inductos, et seu associatos defendi et conservari, et supradictum Caesarem amoveri, eici et expelli respective facias et mandes; in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum sub anulo Piscatoris, die 11 decembris MDCXCVII, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 2 decembris 1597, pont. an. VI.

CLXX.

Mandatum de intimando Caesari Estensi sententiam, qua declaratur civitatem et ducatum Ferrariae devolutum fuisse ad Sanctam Romanam Ecclesiam Sedemque et Cameraam Apostolicam.

Dilectis filiis magistro Fabritio Verospio utriusque signaturae nostrae referendario et litterarum contradictarum audientiae

1 Ex Reg. st. in Secret. Brevium.

nostrae auditori, necnon abbatibus, prioribus, praepositis, decanis, archidiaconis, scholasticis et cantoribus, tam metropolitanarum et cathedralium, quam collegiarum canonicis, parochialiumque ecclesiarum rectoribus caeterisque presbyteris, clericis, notariis et tabellionibus publicis ac cursoribus nostris quibuscumque in hac alma Urbe, ac per civitates et dioeceses Bononiensem et Cerviensem, ac alias ubilibet constitutis

Clemens Papa VIII.

Dilecti filii, salutem et apostolicam benedictionem.

§ 1. Cum nos heri, die 11 decembris in causa et causis coram nobis inter dilectos filios Paulum Emiliam Zacchiam, notarium nostrum et Camerae nostrae Apostolicae commissarium, et Pompeium Molellam, fisci nostri procuratorem generales ex una, et Caesarem Estensem, de et super aperitione, reversione et devolutione civitatis et ducatus Ferrariae, illiusque comitatus et districtus, aliarumque civitatum, terrarum, castrorum et locorum dudum a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris in feudum datorum, seu concessorum, eorumque territoriorum, districtuum, iurisdictionum, fortalitorum, membrorum, pertinentiarum et iurium universorum, rebusque aliis in actis causae et causarum huiusmodi latius deductis, et illorum occasione vertentibus, partibus ex altera, concluderimus et pronunciarimus, prout in caudula manu nostra subscripta, tenoris sequentis, videlicet:

§ 2. Christi nomine invocato, pro tribunali sedentes, et solum Deum prae oculis habentes per hanc nostram definitivam sententiam, quam ferimus in his scriptis in causa et causis, quae coram nobis, inter dilectos filios magistrum Paulum Emiliam Zacchiam, notarium nostrum, et Camerae nostrae Apostolicae

commissarium, ac Pompeium Molellam, fisci nostri procuratorem generalem, ex una, et Caesarem Estensem, de et super aperitione, reversione et devolutione civitatis et ducatus Ferrariae, illiusque comitatus et districtus, aliarumque civitatum, terrarum, castrorum et locorum, dudum a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris in feudum datorum, seu concessorum, eorumque territoriorum, districtibus, iurisdictionibus, fortalitiis, membris, pertinentiis et iuribus universis, rebusque aliis in actis causae et causarum huiusmodi latius deductis, et illorum occasione versae fuerunt et vertuntur, partibus ex altera; dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus et declaramus dictam civitatem et ducatum Ferrariae, illiusque comitatum et districtum, aliasque civitates, terras, castra et loca praedicta cum eorum territoriorum, districtibus, iurisdictionibus, fortalitiis, membris, pertinentiis et iuribus quibuscumque fuisse et esse aperta, et ad S. R. E. Sedemque et Cameraam Apostolicam reversa et devoluta, ac S. R. E. Sedemque et Cameraam praedictas incorporata, dictumque Caesarem ab occupatione et detentione dictae civitatis, ducatus, civitatum, terrarum, castrorum, locorum et aliorum supradictorum amovendum, eiciendum et expellendum, Sedemque et Cameraam praedictam, et pro ea dictos Paulum Emiliam commissarium, et Pompeium procuratorem fisci nostri, seu substituendos ab eis, respective in possessionem dictae civitatis, ducatus, civitatum, terrarum, castrorum, locorum et aliorum supradictorum immittendos et inducendos, et seu associandos fore et esse, prout dictum Caesarem amovemus, eiciamus et expellimus, et respective dictam Sedem et Cameraam, et pro ea dictum Paulum Emiliam et Pompeium, seu substituendos ab eis respective immittimus, indu-

Ministri Camerae Apostolicae petunt relaxari mandatum de immittendo, seu associando.

Relaxat Clemens.

Vicellegato Bononiensi executionem huiusmodi mandati committit.

Praesertae Caesaris Estensis reversione in dictum ducatum possessionem eandem Cameraam esse immittendam.

Clemens Ferrariae ducatum definit devolutum esse ad S. R. E. et Cameraam Apostolicam.

cimus et seu associamus, inducique, immitti et seu associari mandamus, iactationes quoque, molestationes, oppositiones, perturbationes, vexationes, occupationes et impedimenta quaecumque per dictum Caesarem S. R. E. Sedique et Camerae Apostolicae de et super praedictis omnibus et singulis, et illorum occasione quomodolibet factas, praestitas et illatas, factaque, praestita et illata fuisse et esse temerarias, illicitas, indebitas et iniustas, temerariaeque, illicita, indebita et iniusta, et de facto praesumptas et praesumpta, illasque et illa dicto Caesari fecisse et facere minime licuisse nec licere.

Perpetuum super his silentium dicto Caesari imponitur.

§ 3. Et propterea eidem Caesari in et super omnibus et singulis praemissis perpetuum silentium imponendum fore et esse, ac imponimus, mandataque de immittendo, et seu de associando, et alia quaecumque desuper necessaria et opportuna decernenda et relaxanda fore et esse, prout decernimus et relaxamus, eundemque Caesarem in omnibus et singulis fructibus, redditibus et proventibus per eum perceptis, et usque in diem liberae traditionis, seu relaxationis dictae civitatis, ducatus, civitatum, terrarum, castrorum, locorum et aliorum supradictorum in executione liquidandis, et in omnibus et singulis expensis hac de causa pro parte Sanctae Romanae Ecclesiae, ac Sedis et Camerae Apostolicae factis, condemnandum fore et esse, prout condemnamus; quorum fructuum liquidationem, et expensarum taxationem nobis reservamus; et ita dicimus, pronunciamus, decernimus, sententiamus et declaramus, praemisso et omni alio meliori modo, etc. Ita pronunciamus. Nos Clemens Papa VIII.

Data sententia et mandata ultimari.

§ 4. Ne autem dictus Caesar, et seu alii sua quomodolibet interesse putantes, aliquam praecursoriae sententiae ignorantiam praetendere, aut ullo umquam ter-

pore, quovis praetextu et quaesito colore, allegare, seu se excusare possent, pro parte et ad instantiam dictorum commissarii et procuratoris fiscalis debite requisiti, vobis omnibus et singulis supradictis, et vestrum cuilibet insolidum, auctoritate apostolica, tenore praesentium, praecipimus et mandamus, quatenus statim atque fueritis requisiti, seu aliquis vestrum fuerit requisitus, ex parte et auctoritate nostra praedicta, praesertim sententiam, per nos, ut praefertur, latam et promulgatam, ac omnia et singula in ea contenta, dicto Caesari Estensi ex adverso principali, omnibusque aliis et singulis, ut praefertur, sua quomodolibet interesse putantes, praesentes nostras litteras per edictum in hac alma Urbe nostra in Lateranensis et Principis Apostolorum basilicarum, et Cancellariae Apostolicae valvis, et in acie Campi Florae, ac etiam in metropolitanae Bononiensis, et cathedralis Cerviensis ecclesiarum valvis, respective, more solito, legendo et publicando, ac ibidem affigendo, et per aliquod temporis spatium affixas dimittendo, illisque postea inde detractis, earum exempla in eisdem locis pariter affixa relinquendo, et in dicta nostra audientia litterarum contradictarum etiam more solito legendo, intimatis, insinuetis et notificetis, et ad illorum et uniuscuiusque eorum notitiam deducalis et deduci faciatis et mandetis, prout nos, earundem praesentium tenore, praesertim sententiam, ac in ea descripta omnia et singula dicto Caesari Estensi, ac omnibus et singulis aliis praedictis intimamus, insinuamus et notificamus, ac ad eorum et cuiuslibet ipsorum notitiam deducimus, et deduci volumus et mandamus per praesentes.

Servata forma consueta publicationis.

§ 5. Decernentes huiusmodi praecursoriae sententiae intimationem, insinuationem et notificationem, ac publicationem,

Sententiae publicatione obligacionem inducit.

eundem Caesarem et alios praedictos perinde arctare, afficere et obligare, ac si illis, et cuilibet eorum personaliter intimatae fuissent.

Contrariorum derogatio.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac stylo palatii, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die III decembris MDXCVII, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 3 decembris 1597, pontif. an. VI.

CLXXI.

Declaratur archiepiscopum Bracharensis posse suos comprovinciales episcopos cogere ut sibi, eorum civitates ingredienti, processionaliter et cum toto clero, servata forma Pontificalis Romani, obviam eant, pro prima tantum vice.

Venerabili fratri Augustino archiepiscopo Bracharensi

Clemens Papa VIII.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Causae faciendae declarationis.

§ 1. Fraternitatis tuae nomine expositum nobis nuper fuit, quod licet alias in Pontificali Romano praescribatur peculiaris forma, qua praelatus loci debeat recipere processionaliter praelatum ingredientem, ac ex ea expresse colligatur episcopos suffraganeos teneri obviam ire processionaliter metropolitanano suo eorum civitates ingredienti, et sic fuisse olim in sacro palatii apostolici auditorio anno MDXXXVIII iudicatum, archiepiscopum Hidruntinum iuste coegisse episcopum Liciensem eius suffraganeum, ut sibi ingredienti in diocesim Liciensem obviam iret processionaliter iuxta formam Pontificalis; tamen, quia

Ex Regest. in Secret. Brevium.

Bull. Rom. Vol. X.

49

nonnulli adhuc dubitant de intelligentia verborum dicti Pontificalis, nobis humiliter per dilectum filium Simonem Dabreu, tuum in Romana Curia procuratorem, supplicari fecisti, ut in praemissis, opportuna declaratione, de apostolica benignitate, providere dignaremur.

Declaratio, de qua in rubrica.

§ 2. Nos igitur, ad quos ex pastoralis officii debito, ac suprema in Dei ecclesia auctoritate circa caeremonias ac ritus ecclesiasticos dubia declarare, ac orientes inter praelatos controversias extinguere, metropolitanorumque iura ac praeeminentias tueri spectat, tuis in hac parte supplicationibus inclinati; de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium Congregationi Sacrorum Rituum praepositorum consilio, quibus negotium hoc examinandum commisimus, declaramus, ingrediente metropolitanano urbem sui episcopi comprovincialis, ipsum episcopum comprovincialem eidem metropolitanano, prima vice tantum, processionaliter et cum toto clero obviam ire, servata in omnibus forma in praedicto Pontificali Romano praescripta, teneri et obligatum existere, et ad hoc ab ipso metropolitanano cogi posse, ac sub dicta forma in Pontificali praescripta huiusmodi casum comprehendere, quando metropolitanus sui comprovincialis episcopi civitatem ingreditur, tenerique ex praecepto episcopos comprovinciales tibi, ac aliis archiepiscopis Bracharensibus pro tempore existentibus eorum civitates ingredientibus, pro prima vice tantum, processionaliter, servata in omnibus forma in Pontificali praescripta, obviam ire, eosdem autem ac quoscumque alios inobedientes, recusantesque facere censuris ac aliis poenis, secundum iuris formam, a te caeterisque archiepiscopis districte compellendos esse.

§ 3. Sicque in praemissis omnibus et singulis per quoscumque iudices ordina-

Clausulae pro huiusmodi declarationis firmitate.

rios aut delegatos, quavis auctoritate fungentes, etiam sacri palatii apostolici causarum auditores, ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, auctoritate apostolica praesentium, decernimus et declaramus.

Contrariarum derogatio.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac quibusvis apostolicis, necnon in provincialibus et synodalibus conciliis editis generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, et quarumvis ecclesiarum cathedralium etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis alia firmitate roboratis, statutis et consuetudinibus, etiam immemorabilibus. Quibus omnibus, etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque tenoribus specialis, individua et expressa mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omissis inserti, et forma in illis tradita observata foret, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque. Vel si episcopis comprovincialibus praedictis, vel quibusvis aliis communiter vel divisim ab apostolica sit Sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XIX decembris MDXCVII, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 19 decembris 1597, pont. an. VI.

CLXXII.

Confirmatio et innovatio gratiarum et privilegiorum omnium, etiam per viam communicationis, concessorum Ordinibus tam Fratrum Minorum Regularis Observantiae, quam S. Clarae et Tertii Ordinis de Poenitentia Sancti Francisci, in communione et sub tribus volis essentialibus viventium, in his quae Concilio Tridentino et decretis Fratrum Reformatorum non adversantur ¹.

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Ratio pastoralis officii nostri exigit atque efflagitat, ut quorum religionem ac virtutem Sedi Apostolicae totique Ecclesiae non modo illustrem et praeclaram, sed utilem etiam ac necessariam esse animadvertimus, eosdem nostris et eiusdem Sedis Apostolicae honoribus, ac beneficiis libenter prosequamur. Cum vero ex bonis et commodis spiritualibus Ordinum Mendicantium, ea longe lateque pateant, semperque patuerint, quae a sacro Ordine Fratrum Minorum de Observantia, ab ipsis fundatae religionis initiis, in omnes christianae reipublicae provincias profluxerunt, quotidieque profluunt et promanant, faciendum nobis esse statuimus, ut in eodem Ordine, nostris et Sedis Apostolicae gratiis atque muneribus honestando, nihil Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum benignitati ac studio concedamus.

§ 1. Cum igitur pro parte dilecti filii Ioannis Baptistae Moles, commissarii ge-

¹ Huiusmodi confirmationes plerique praedecessores et signanter Clemens VII, Paulus IV, Gregorius XIII et Sixtus V ediderunt, sed illis consulto praetermissis, hanc posui uti pleniorum. Regulam vero et alia de Ordine S. Francisci vide in constitut. LXVII, Honorii III: *Solet*, tom. III, pag. 394.

Ordinis Fratrum Minorum de Observantia commendatio.

Plurimarum gratiarum et in-

auditorem a multis Rom. Pontif. concessio.

neralis in Romana Curia ultramontanae familiae praedicti Ordinis de Observantia, nobis expositum fuerit, ex ipsius Sedis benigna dignatione provenire, ut Romanus Pontifex quandoque praedecessorum suorum Romanorum Pontificum gesta innovet, ac apostolica auctoritate innovata et restaurata muniat et fulciat, et in pristinum statum reponat ac reducat, nec non propterea nonnulli Romani Pontifices praedecessores nostri quasdam gratias, concessionem, indulgentias et peccatorum remissiones, absolutiones etiam plenarias, libertates, praerogativas, favores, immunitates, exemptiones, declarationes, facultates, multaque alia privilegia et indulta, tam praedictis Fratrum Minoribus, quam Sanctae Clarae ac Tertio de Poenitentia nuncupatis Ordinibus, illorumque superioribus, fratribus, monialibus et sororibus, ac utriusque sexus personis et monasteriis, domibus, ecclesiis et locis quibuscumque dictorum Ordinum nunc et pro tempore existentibus, in genere vel in specie, etiam per modum communicationis, sive extensionis privilegiorum aliis Ordinibus, eorumque domibus et ecclesiis, et utriusque sexus personis Ordinum Mendicantium et non Mendicantium existentibus concessorum, concesserunt, aut iam concessa confirmarunt et approbarunt, prout in singulis concessionibus, declarationibus et litteris eorumdem praedecessorum expeditis plenius dicitur contineri.

Generalis commissarii pro eorum confirmatione petitis.

§ 2. Cum autem, sicut eadem expositio subiungebat, illa quae saepius apostolica auctoritate praedicta munita existunt, maiorem obtineant roboris firmitatem, pro parte praedicti Ioannis Baptistae Moles, nobis fuit humiliter supplicatum, ut praedictis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, favoribus, conservatoriis, declarationibus, facultatibus, dispensationibus, gratiis, concessionibus,

indulgentiis et indultis, pro illorum observantia nostrae approbationis robor adiacere, aliasque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 3. Nos igitur, qui omnium votis, praesertimque illorum, qui sub suavi religionis iugo, divinis laudibus et christianae religionis augmento incumbendum personarum tranquillitati et commoditati consulunt, libenter annuimus, eaque favoribus prosequimur opportunis, huiusmodi supplicationibus inclinati, quaecumque praemissa ac omnia et singula alia privilegia, immunitates, exemptiones, libertates, praerogativas, favores, conservatorias, declarationes, facultates, dispensationes, gratias, concessionem, indulgentias et indulta spiritualia et temporalia, etiam per modum communicationis et extensionis inter se, et cum aliis Ordinibus Mendicantium et non Mendicantium, eiusdem Fratrum Minorum Regularis Observantiae et S. Clarae et de Poenitentia Tertio Ordinibus, etiam in Congregatione sub trium votorum substantialium professione, et eorumdem superiorum Ordinis Minorum Regularis Observantiae huiusmodi obedientia degentibus, ipsorumque superiorum fratribus, monialibus, sororibus, ac utriusque sexus etiam singularibus personis, nec non monasteriis, domibus, ecclesiis et locis quibuscumque in genere et in specie, etiam per solam signaturam, etiam vivae vocis oraculo, ut praefertur, aut alias per eosdem Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac nos et Sedem praedictam sub quacumque forma et expressione verborum concessa, ac etiam iteratis vicibus approbata, nec non omnibus et singulis in eis forsitan contentis clausulis, decretis et declarationibus quibuscumque, ac singulas desuper etiam pluribus vicibus confectas litteras, et in eis contenta et inde sequuta

Huius Pontificis approbatio, in his quae Concilio Tridentino vel Fratrum Reformatorum decretis non adversantur.

quaecumque, illorum omnium tenores et formas, datas, effectus et decreta in illis apposita, ac si de verbo ad verbum insererentur et in his essent inserta, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, dicta auctoritate apostolica, tenore praesentium, ex certa scientia (in his omnibus, in quibus decretis Concilii Tridentini non adversentur, salvo etiam decretis a nobis in favorem Fratrum Reformatorum concessis) approbamus et confirmamus ac innovamus, perpetuamque roboris firmitatem obtinere, et firmiter observari, nec non Ordinibus Fratrum Minorum Regularis Observantiae et Sanctae Clarae, ac Tertio de Poenitentia nuncupatis, etiam in Congregatione sub obedientia Fratrum Minorum de Observantia huiusmodi degentibus superioribus, fratribus, monialibus, etiam tertiariis nuncupatis sororibus, personis, monasteriis, domibus et ecclesiis et locis praedictis, etiam per modum communicationis et extensionis huiusmodi suffragari, illisque frui, uti et gaudere, quando et quoties opus fuerit, posse et debere, in iudicio et extra, ac etiam in foro conscientiae, in omnibus et per omnia, ac si specialiter et expresse eisdem Fratrum Minorum et Sanctae Clarae, et Tertio de Poenitentia Ordinibus per nos concessa fuissent, decernimus. Supplentes omnes et singulos iuris et facti, ac solemnitatum, etiam de iuris necessitate, aut alias quomodolibet requisitarum, forsitan omissarum et alios quoscumque defectus, si qui forsitan intervererint in eisdem.

Executores
huius constitu-
tionis deputati

§ 4. Quocirca venerabilibus fratribus Mantuae et Toy episcopis, ac dilecto filio causarum curiae Camerae Apostolicae generali auditori, per easdem praesentes committimus et mandamus, quatenus ipsi vel duo, aut unus eorum, per se, vel alium seu alios, faciant auctoritate nostra praesentes litteras et in eis contenta quaecum-

que plenum eorum effectum sortiri, illisque omnes, quos concernunt, pacifice frui et gaudere. Non permittentes quemquam desuper, contra praesentium tenorem, sub quovis praetextu et causa, etiam defectu intentionis nostrae, per quoscumque quomodolibet indebite molestari; quinimmo quicquid in contrarium attentari vel fieri continget, omnia semper in pristinum reponi. Contradictores quoslibet et rebelles, etiam per quascumque, de quibus eis videbitur, censuras et poenas ecclesiasticas, et alia opportuna iuris et facti remedia, appellatione quacumque postposita, compescendo, ac legitimis super his habendis servatis processibus, etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, ac S. R. E. cardinales, nec non sacri palatii apostolici causarum auditores, sublata eis quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et diffiniri debere.

§ 5. Non obstantibus praemissis, ac pia memoriae Bonifacii Papae VIII, etiam praedecessoris nostri, de una, et in concilio generali de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis praesentium vigore ad iudicium non trahatur, aliisque apostolicis constitutionibus, ac provincialibus et capitularibus statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam in forma brevis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac etiam nos et Sedem praedictam, etiam motu proprio, ac scientia et potestatis plenitudine similibus, ac cum quibusvis irritativis, annullativis, cassativis, etiam privilegiorum eorum revocativis, restrictivis, reservativis, exceptivis, restitutivis, declarativis, mentis attestativis, ac derogatoriis derogatoriis, aliis-

Clausulae derogatoriae.

CLXXIII.

que efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis quomodolibet, etiam pluries concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret (etiam quod in eis caveatur expresse, quod illis nullatenus, aut non nisi sub certis modo et forma derogari posset), tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, motu, scientia et auctoritate similibus derogamus. Aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, caeterisque contrariis quibuscumque.

Transumptio-
rum fides.

§ 6. Verum quia difficile foret praesentes litteras ad singula quaeque loca, in quibus forte opus esset, deferri, volumus et pariter apostolica auctoritate decernimus, quod illarum transumptis, manu alicuius ex secretariis cuiusvis praedictorum praelatorum generalium, ac Romanae Curiae commissarii et suorum successorum, aut notarii publici subscriptis, et sigillo officii alterius eorundem, aut alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae, seu curiae ecclesiasticae munitis, eadem prorsus fides in iudicio et extra illud adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die vigesima decembris MDXCVII, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 20 decembr. 1597, pontif. an. VI.

Poenae contra Caesarem Estensem eiique faventes, si post lapsum terminorum, qui hic assignantur, quominus Ferrariae ducatum ad Camerae Apostolicae possessionem deveniat, impediverint, formaque praesentes litteras publicandi.

Clemens episcopus, servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Ex ore sedentis in throno bis acutus Prooimium.
gladius procedit et obvia quaeque metit: hic est gladius Salomonis, qui secat utrinque. Nos qui Christi veri Salomonis personam, licet immeriti, divina providentia sustinemus, eiusque vicem gerimus, qui *iudicat orbem terrae in aequitate et populos in iustitia*, cum de Romanae Ecclesiae iuribus vel tuendis, vel recuperandis coram nobis agitur, rectissimam tenemur proferre sententiam, qua, sublatis omnibus impedimentis, eidem Ecclesiae, quod suum est, omnino restituatur, et contra iustitiam nemini prorsus parcatur: sicut enim aliena nec invadimus, nec cupimus, ita propria Ecclesiae bona usque ad sanguinem tueri parati sumus. Atque ea sane in re nullum nobis, aut nostris commodum, vel lucrum quaerimus; hoc enim Christi et eiusdem Ecclesiae causa libenter omnibus concessuri essemus: sed Romanae Ecclesiae nos debitores agnoscimus, ut eam curae nostrae commissam defendamus, et ab iniustis oppressionibus vindicemus; ne si in his defecerimus, haec omnia Deus in districto iudicio de manibus nostris requirat. Neque vero precibus, aut aliquo amore vel odio, ullove humano affectu (in quo divinam gratiam agnoscimus) ad haec inducimur, sed zelus domus Dei, antiqua

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

consuetudo, sacrorum canonum et apostolicarum constitutionum observantia, vis iuris iurandi et sollicitudo, quam circumferimus omnium ecclesiarum et in primis Romanae Ecclesiae, cuius privilegia in Beato Petro suscepta sunt divinitus et in hunc usque diem derivata, nos accendunt, et silere ac desides esse nequaquam permittunt; quinimmo ad clamandum impellunt, ut vocis apostolicae sonus in omnem terram egrediatur, ut clamor patris a filiis audiatur, ut denique ad compeditorum gemitus cunctorum corda fidelium excitentur. Cum enim malorum omnium radix cupiditas ita perditorum hominum animos occupavit, ut iuris ordine contempto, ecclesiasticas ditiones, quas invaserint, vi atque armis retinere, atque ad propriam commoditatem transferre moliantur, neque contra ipsos ullus exequutioni locus sit, ad apostolicae etiam potestatis officium pertinet, eos, tanquam hominum societate indignos, anathematis mucrone percutere, et a sacramentorum participatione et communione fidelium praecidere, ut qui canonum et iudicii auctoritatem spernunt, divinae saltem indignationis, atque aeterni supplicii poenas perhorrescant. Quod si gravissima apostolici muneris administratio facile nos per se ipsa quotidie hortatur, ut pro conservatione caeterarum rerum ecclesiasticarum, eam, quam teneamus, curam adhibeamus; praecipue tamen quodam iure admonemur, ut ditionum ad Romanam Ecclesiam pertinentium, quarum custodes et administratores constituit nos Deus, ac praesertim civitatis et ducatus Ferrariensis (a nonnullis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris populi peculiaris et antiquae acquisitionis sanctae matris Romanae Ecclesiae merito appellati) defensionem, prompto ac forti animo suscipiamus, eorumdem Romanorum Pontificum praedecessorum nostro-

rum exemplo, qui totam illam ditionem ingenti sumptu ac labore conservarunt, et saepe ab occupatoribus, spiritualium ac temporalium armorum praesidiis, vindicarunt. Testis est Deus: nos plane dolentes et invitos eam deliberationem inuros; pastoralis siquidem officii et ecclesiasticae disciplinae curis vacare maluissemus, quam severioribus iudiciis incumbere, aut cum quoquam bello decertare. Verum, quia nemini inferimus, sed illatam Ecclesiae dumtaxat iniuriam propulsamus, sicuti ex rerum gestarum serie perspicitur; si spiritualia arma minus profecerint, tunc, ut honorum ecclesiasticorum invasores agnoscant Deum non modo montium sed etiam vallium Deum esse, et nos puniendi vim ac potestatem tum spiritualem tum temporalem habere, armis etiam ac militibus, qui in dies parantur, iuste utemur.

§ 1. Sane cum superioribus mensibus Alphonsus Estensis, ultimus Ferrariæ dux, rebus fuisset humanis exemptus, cumque, eo sine liberis et descendentibus defuncto, civitas et ducatus Ferrariæ, illiusque comitatus et districtus, ac aliae civitates, terrae, castra et loca (quae dudum a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, ipsius Alphonsi ducis antecessoribus sub pactis et conditionibus investituris factis contentis, in feudum concessa fuerunt) ob lineam finitam, seu ob alias etiam causas, una cum omnibus eorum territoriis, districtibus, iurisdictionibus, fortalitiis, membris, pertinentiis et iuribus universis aperta et ad nos ac Romanam Ecclesiam Sedemque et Cameram Apostolicam reversa, seu alias legitime devoluta extitissent; nobis, non sine magna admiratione et animi dolore, innotuit, Caesarem Estensem, quem alioqui, quamdiu a recto iustitiae tramite non deflexit, ob Estensis familiae nobilitatem, paterne dileximus, et omnibus charitatis of-

Post mortem Alphonsi ducis devolutum ad Cameram Apostolicam Ferrariæ ducatum Caesar Estensis occupat.

ficiis prosequuti sumus, aperiitionis, reversionis, devolutionis ac iurium S. R. E. Sedisque et Camerae praedictarum nulla habita ratione, nobisque et eadem Sede, de praedicti Alphonsi obitu tum etiam non admonitis, civitatem ducatumque Ferrariæ et alias civitates, terras, castra et loca cum omnibus eorum territoriis, districtibus, iurisdictionibus, fortalitiis, membris, pertinentiis et iuribus praedictis statim de facto invadere atque occupare in nostrum Romanaeque Ecclesiae ac Sedis et Camerae praedictae praesumptum et contemptum praesumpsisse.

§ 2. Et licet etiam ab ipso Alphonsi obitu, pro iurium dictae Romanae Ecclesiae, Sedisque et Camerae praefatae defensione, vim vi repellere, et iniustus illius armis iuxta nostra ac dictae Romanae Ecclesiae arma opponere, ipsamque adeo civitatem ducatumque Ferrariensem, ac caetera loca praedicta re ipsa vindicare merito potuissemus, benignius tamen secum agentes, forma prius ac iuris ordine servato, contra ipsum experiri, atque agere, nec non connivere aliquandiu maluimus, si forte resipisset et ad cor reversus, quod iniuste detinebat, restituisset: interim tamen validum tum peditum, tum equitum exercitum in Stato nostro Ecclesiastico conflare et apparari iussimus, ne si ille postea, finito civili iudicio, nostra benignitate abuteretur, ipsi in eiusdem civitatis ducatusque recuperatione ulterius impediremur, aut certe retardaremur.

§ 3. Atque hoc certe consilio nos, ad quos tantummodo huiusmodi causae cognitio et definitio, praesertim ex investiturarum forma et tenore, spectat ac pertinet, tunc eundem Caesarem monendum et requirendum duximus, ut infra quindecim tunc proximorum dierum spatium (quorum quinque pro primo, quinque pro secundo et reliquos quinque pro tertio ul-

timo et peremptorio termino et monitione canonica illi assignavimus) sub excommunicationis anathematis, maledictionis, privationis dignitatum, dominiorum, feudorum, honorum, inhabilitatis, ac rebellionis et laesae maiestatis criminis, in primo capite poenis, deberet a quibuscumque iactationibus, molestationibus, vexationibus et impedimentis nobis, ac Romanae Ecclesiae, nec non Sedi et Camerae praedictis super ducatu, civitatibus, terris et castris, et aliis locis praedictis, quovis praetextu, causa et quaesito colore, illatis et inferri comminatis, re ipsa et cum effectu cessasse et destituisse; ipsamque Romanam Ecclesiam, ac Sedem et Cameram Apostolicam dicto ducatu et aliis praedictis, illorumque pleno iure, dominio ac fructuum et proventuum perceptione, liberaque, quieta et pacifica possessione uti, frui et gaudere permisisset; eidemque Caesari districte praecipiendo mandavimus et inhibuimus ne, sub eisdem poenis, auderet seu praesumeret, quovis praetextu et quaesito colore, possessionem ducatus, civitatum, terrarum, castrorum et aliorum praedictorum per se, vel alium occupare, aut quovis modo in iis se ingerere, intrudere et intromittere, et quatenus illorum possessionem occupasset, seu quovis modo in ea se ingessisset, intrusisset seu intromisisset, ut infra dierum quindecim dierum spatium (quos etiam pro terminis et monitione canonica, ut supra, assignavimus) omnium et singulorum supradictorum possessionem vacuam, liberam et expeditam nobis ac Romanae Ecclesiae, Sedique et Camerae praedictis realiter et cum effectu dimisisset et ab omni occupatione, ingestione, intrusione, intromissione et molestatione abstinuisse et recessisse deberet: et si ipse Caesar, ut supra, monitus in praemissis sentiret se gravatum, eundem etiam peremptorie citavimus, quatenus decima

Si vero aliquis contra hanc sententiam opponere arbitraretur, nihilominus in iudicio compareret.

Omnium malorum radix cupiditas.

Post admonitionem seriam ut ab huiusmodi occupatione desisteret, Clemens arma parat.

Monitus postea Caesar ut intra quindecim dies ducatum restitueret et ab omni molestia cessaret.

quinta die post executionem litterarum nostrarum desuper confectarum, si iuridica esset, sive prima die iuridica post eam sequenti, legitime compareret coram nobis per se, vel eius legitimum procuratorem, ad videndum in huiusmodi causa ad omnes et singulos actus et terminos necessarios, usque ad definitivam sententiam inclusive, etiam lite non contestata, procedi, aliaque fieri super his necessaria, seu quomodolibet opportuna: certiorum facientes eundem Caesarem sic monitum et citatum, sive ipse comparuisset, sive non, nos nihilominus ad haec et alia, quae iustitia suaderet, eius absentia seu contumacia non obstante, processuros fuisse.

Citator itaque ad comparandum.

§ 4. Et ut huiusmodi nostra monitio, requisitio, inhibitio et citatio ad dicti Caesaris notitiam, quacumque ratione fieri posset, ac alias omni meliori modo deduceretur, eundem Caesarem, seu eius procuratorem in Romana Curia residentem, seu forsitan in libris Camerae descriptum, personaliter, vel si ipsius Caesaris procurator a Romana Curia abesset, domus eius solitae habitationis, cum dimissione caedulae; quatenus autem nullus illius procurator constitutus et descriptus fuisset, tunc (iuxta dictorum capitulorum et conventionum inter Romanos Pontifices praedecessores nostros et eiusdem Alphonsi antecessores initarum formam ac tenorem) ipsum Caesarem, per officium seu audientiam contradictarum moneri, requiri et citari mandavimus.

Litterae apostolicae desuper expeditae sunt et publicatae.

§ 5. Et nihilominus, ne ipse Caesar aliquam praemissorum ignorantiam praetendere, aut ullo unquam tempore vel quovis quaesito colore, seu praetextu allegare, seu alias se excusare posset nostras super praemissis expeditas litteras in forma brevis, tam in alma Urbe nostra, in Lateranensis et Principis Apostolorum Basilicarum et Cancellariae Apostolicae valvis, ac

in acie Campi Florae, per aliquem ex cursoribus nostris, quam etiam in metropolitana Bononiensis et cathedralis Cerviensis ecclesiarum valvis, more solito legi et publicari, ac ibi affigi et per aliquod temporis spatium affixas dimitti, illisque postea inde detractis, earum exempla in eisdem locis pariter affixa relinqui similiter volumus et mandavimus: decernentes ut monitio, requisitio, inhibitio, citatio, seu ipsarum litterarum publicatio, ut praefertur, factae et executae eundem Caesarem perinde arctarent et obligarent, ac si illi personaliter intimatae fuissent, prout in nostris sub die quarta novembris proxime praeteriti.

§ 6. Et deinde litteris praedictis, illarum forma superius expressa servata, legitime intimatis et publicatis, cum intra prefixum terminum nec ipse Caesar, nec aliquis eius procurator comparuisset, immo ille in sua pertinacia persisteret, licet dictarum litterarum plenam et indubitam notitiam habuisset (quemadmodum ex procuratorio suo mandato authentico in actis causae huiusmodi postea producto manifeste apparet); nos in causa et causis huiusmodi ad ulteriora procedendum duximus, ac examinatis, ad nostri et Camerae praedictae commissarii ac fisci nostri procuratoris generalium instantiam, pluribus testibus super incumbentibus, nonnullisque iuribus productis, servatisque servandis, tandem definitivam protulimus sententiam, qua diximus, pronunciamus, sententiam, decrevimus et declaravimus dictam civitatem et ducatum Ferrariensem, illiusque comitatum et districtum, aliasque civitates, terras, castra et loca praedicta, cum eorum territoriis, districtibus, iurisdictionibus, fortalitiis, membris, pertinentiis ac iuribus quibuscumque fuisse et esse aperta, et ad ipsam Romanam Ecclesiam, Sedemque et Cameraam Aposto-

Et nos comparante, examinatis tamen de iure examinatis, per sententiam definitum fuit dictum ducatum ad Cameraam Apostolicam esse devolutum, ab eo Caesarem expellendum esse: in eiusque possessionem Cameraam immittendam.

licam reversa et devoluta, ac Romanae Ecclesiae, Sedique et Camerae praedictis incorporata, dictumque Caesarem ab occupatione et detentione civitatis, ducatus, et aliarum civitatum, terrarum, castrorum, locorum et aliorum supradictorum, amovendum, eiciendum et expellendum, Sedemque et Cameraam praedictas, et pro eis dilectos filios magistrum Paulum Æmiliam Zacchiam, nostrum et dictae Sedis notarium de numero participantium, ac dictae Camerae commissarium, nec non Pompeium Molellam, utriusque iuris doctorem, nostri fisci procuratores generales, seu ab illis respective substituendos in possessionem civitatis et ducatus Ferrariensis, aliarumque civitatum, terrarum, castrorum, locorum et aliorum supradictorum immittendos et inducendos, seu associandos fore et esse, prout dictum Caesarem amovimus, eiecimus ac expulimus, et respective dictam Sedem et Cameraam, ac pro eis dictos Paulum Æmiliam et Pompeium, seu substituendos ab eis respective immisimus, induximus, seu associavimus, inducique, immitti, seu associari mandavimus. Iactationes quoque, molestationes, oppositiones, perturbationes, vexationes, occupationes et impedimenta quaecumque per dictum Caesarem Romanae Ecclesiae, Sedique et Camerae praedictis, in et super praemissis omnibus et singulis, et illorum occasione quomodolibet factas, praestitas et illatas, factaque, praestita et illata fuisse et esse temerarias, illicitas, indebitas et iniustas, ac temerarias, illicitas, indebitas et iniuxta, ac de facto praesumptas et praesumptas, illasque, et illa dicto Caesari fecisse et facere minime licuisse, nec licere; et propterea eidem Caesari super omnibus et singulis praemissis perpetuum silentium imponendum fore et esse, prout imposuimus, ac mandata de immittendo, seu de associando, et alia quaecumque

desuper necessaria et opportuna decernenda et relaxanda fore, prout decrevimus et relaxavimus; eundemque Caesarem in omnibus et singulis fructibus, redditibus et proventibus per eum perceptis, et usque in diem liberae traditionis, seu relaxationis dictae civitatis et ducatus Ferrariensis, aliarumque civitatum, terrarum, castrorum, locorum et aliorum supradictorum in executione liquidandis, ac in omnibus et singulis expensis, hac de causa pro parte S. R. E. ac Sedis et Camerae Apostolicae factis condemnandum fore et esse, prout condemnavimus, dictorumque fructuum liquidationem et expensarum taxationem nobis reservavimus, prout in sententia per nos lata, et manu nostra subscripta, ac per dilectum filium Lutium Calderinum Camerae Apostolicae notarium lecta et publicata.

§ 7. Et deinde dilecto filio magistro Horatio Spinulae, in utraque signatura nostra referendario, in civitate nostra Bononiensi vicelegato, dedimus in mandatis, ut statim atque per praedictos commissarium et procuratorem fiscalem, seu ab eis substitutos vel substituendos foret requisitus, per se, vel alium, seu alios dictos commissarium et procuratorem fiscalem, seu ab eis substitutos vel substituendos, pro Sancta Romana Ecclesia, Sedeque et Camera Apostolica in realem, actualem et corporalem possessionem civitatis et ducatus Ferrariensis, illiusque comitatus et districtus, aliarumque civitatum, terrarum, castrorum et locorum praedictorum, eorumque iurisdictionum, fortalitiarum, membrorum, pertinentiarum et iurium quorumcumque, iuxta formam praedictae sententiae induceret et immitteret, seu associaret, eosque sic immisos et inductos, seu associatos, conservaret et defenderet, eundemque Caesarem ab illorum occupatione et detentione amoveret, eiceret et expelleret.

Data commissio vicelegato Bononiensi praedicta exequendi.

ac dictam Sedem et Cameram Apostolicam, et pro eis dictos commissarium et procuratorem fiscalem, vel ab eis substitutos vel substituendos praedictos in possessionem huiusmodi immitti, induci, seu associari, ac immissos et inductos, seu associatos defendi et conservari, et supradictum Caesarem amoveri, eici et expelli respective faceret et mandaret, prout in aliis nostris, etiam in forma brevis, die II decembris expeditis litteris.

Expeditum
deinde manda-
tum de ioliman-
do, etc.

§ 8. Et successive dilectis etiam filiis magistro Fabritio Verospio, utriusque signaturae nostrae referendario, et litterarum contradictoriarum audientiae nostrae auditori, necnon abbatibus, prioribus, praepositis, decanis, archidiaconis, scholasticis, cantoribus (tam metropolitanae et cathedralium, quam collegiarum) canonicis, parochialiumque ecclesiarum rectoribus, caeterisque presbyteris, clericis, notariis et tabellionibus publicis, et cursoribus nostris quibuscumque in hac alma Urbe, ac per civitates et dioecesis Bononiensis et Cerviensis, ac alias ubicumque constitutis, et cuilibet eorum praecepimus et mandavimus, quatenus statim atque forent requisiti, seu aliquis eorum foret requisitus, ex parte et auctoritate nostra, sententiam per nos, ut praefertur, latam et promulgatam, ac omnia et singula in ea contenta dicto Caesari, omnibusque aliis et singulis sua quomodolibet interesse putantibus, nostras litteras per edictum in hac alma Urbe nostra in Lateranensis et Principis Apostolorum basilicarium, et Cancellariae Apostolicae valvis, et in acie Campi Florae, ac etiam in metropolitana Bononiensis et cathedralis Cerviensis ecclesiarum valvis respective, more solito legendo et publicando, ac ibidem affigendo, et per aliquod temporis spatium affixas dimittendo, illisque postea inde detractis, earum exempla in eisdem locis pariter affixa relinquendo, et in di-

cta nostra audientia litterarum contradictoriarum, etiam more solito legendo, intimarent et notificarent, ac ad illorum et uniuscuiusque ipsorum notitiam deducerent, et deduci facerent et mandarent, prout nos praedictam sententiam, et in ea descripta omnia et singula dicto Caesari, ac omnibus et singulis aliis praedictis intimavimus, insinuavimus et notificavimus, ac ad eorum et cuiuslibet ipsorum notitiam deduximus, et deduci voluimus et mandavimus. Decernentes huiusmodi intimationem, insinuationem et notificationem, ac publicationem, eundem Caesarem et alios praedictos perinde arctare, afficere et obligare, ac si illis et cuilibet eorum personaliter intimatae fuissent, prout in aliis, etiam in forma brevis, die III eiusdem mensis decembris, expeditis litteris plenius continetur.

§ 9. Cum autem praedictus Caesar mentioni, requisitioni, citationi et inhibitioni nostris supradictis parere, ac civitatem et ducatum Ferrariae, aliasque civitates, terras, castra, loca, fortalitia, membra, iurisdictiones, caeteraque supradicta ab ipso de facto occupata, nobis et Romanae Ecclesiae, et Sedi et Camerae praedictis libera restituere et dimittere distulerit, quinimmo civitates, terras, castra, loca, fortalitia, et alia praefata militibus, atque armis diligentius instruxerit, commeatum comportaverit, Ferrariensis ditionis fines, qua maxime Statum nostrum (immediate nobis, et Sedi ac Camerae praedictae subiectum) pertingunt, praesidiis firmaverit, atque etiam aggeribus et vallo de novo communiverit; quod ex forma et tenore investiturarum etiam legitimis et veris ducibus minime licuisset; praeterea per productionem et exhibitionem cuiusdam scripturae in procuratorio mandato superius dicto insertae, pro declinatione videlicet iudicii nostri, in huiusmodi causa inter alia aliquos iudi-

Caesar vero, his spretis, ducatum retinet et manet, contra conditiones appositas in instrumentis investiturarum poenamque excommunicationis in bulla Coenae subit.

ces sibi confidentes per nos deputari, etiam contra capitulorum et conventionum inter Romanos Pontifices praedecessores initarum continentiam et tenorem institerit, ut iura sua coram eis probare posset, quae tamen apud nos et Sedem Apostolicam nunquam legitime probavit; et denique processum, sententiam, mandata et monita nostra praedicta neglexerit, in grave animae suae detrimentum, in divinae maiestatis offensionem, ac nostrum et Apostolicae Sedis contemptum, perniciosumque exemplum, et christianorum omnium scandalum manifestum, excommunicationis maioris anathematis, maledictionis, aliarumque censurarum poenas ecclesiasticas, contra civitatum, terrarum, locorum, honorum et iurium Sanctae Romanae Ecclesiae invasores et occupatores per diversas Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum constitutiones, ac per litteras die *Coenae Domini* singulis annis legi solitas, et per sacros canones generalium conciliorum, ac praesertim oecumenici generalis Concilii Tridentini decreta, nec non etiam litteras monitoriales, inhibitorias et citatorias supradictas inflictas damnabiliter incurrando.

Arcei legatum Bononiensem a capienda huius ducatus possessione.

§ 10. Cumque haec omnia, tum ex praefati Honorati dictae civitatis nostrae Bononiensis vicelegati, authentico testimonio et fide digna relatione, qui nobis nuper significavit civitatis ducatusque Ferrariae, caeterarumque civitatum, terrarum, castrorum, locorum, fortalitorum, membrorum, iurisdictionum aliorumque supradictorum realem et actualem possessionem, prout illi in mandatis dederimus, eo quod loca supradicta eiusdem Caesaris arcta militum custodia et praesidiis, armisque septa sint ac munita, adeo nusquam tutus ad illa pateat accessus, et propterea alicui exequutioni locus non sit, capi et apprehendi mi-

nime potuisse nec posse; tum etiam ex ipsa facti permanentis evidetia clariora nunc et notiora existant, quam ut cuiusquam attestatione aut probatione amplius indigeant, ac denique nulla tergiversatione aut excusatione caelari possint.

§ 11. Cumque etiam a veritate omnino sit alienum, et nullo prorsus nitatur fundamento id quod dictus Caesar, ut se aliquo pacto tueatur, passim, sicut accepimus, laetat, se nimirum in linea antecessorum dicti Alphonsi ducis, atque in investituris de terris, castris et locis praedictis a Romanis Pontificibus, praedecessoribus nostris ipsius Alphonsi ducis antecessoribus factis comprehensum esse: id sane ita esse, praeter alia, apud omnes certa, indubitata, quaecumque praesumptionem et praetensam suam probationem penitus excludentia, et ex investituris ipsis resultantia, ac omnibus plane cognita, perspecta, atque notoria, firmo etiam argumento est ipsius Alphonsi ducis confessio ac testificatio. Is enim omni liberos suscipiendi spe iam pridem destitutus, hac ipsa de re, dum viveret, cum Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, crebris litteris et oratoribus missis, egit; eoque consilio, annis proxime elapsis, ad Urbem se contulit, ac novissime etiam a nobis per litteras et nuntios suppliciter petiit ut investiturae dictae civitatis et ducatus Ferrariensis aliarumque civitatum et locorum praedictorum prorogatio sibi pro personis nominandis concederetur. Qua in re etiam regum et christianorum principum commendatione et precibus usus fuit, licet omnium animis, ac voluntatibus portentatis, rebusque diu multumque perpensis ac deliberatis, ob multas, et illas quidem gravissimas et iustissimas causas, nihil tandem obtinuerit. Id vero idem Alphonsus procul dubio sibi tentandum nunquam existimasset, si dictus Caesar in praedictis investituris com-

Falsitas assertionum Caesaris ipsa confessione Alphonsi ducis evincitur.

præhensus fuisset, et nisi pro certo habuisset, se absque liberis ac descendentibus defuncto, quod tandem evenit, lineam quoque ac stirpem suam desituram. Ex quo facile etiam perspicitur eiusdem Caesaris non modo iniusta dictæ civitatis et ducatus, caeterarumque civitatum et locorum occupatio, sed etiam manifesta et plena inanis consilii iactantia in titulo et nomine ducis civitatis Ferrariensis et eiusdem ducatus insignibus de facto sibi asciscendis, quæ tum apud suos, tum apud plerosque principes viros, uti audivimus, passim usurpavit.

Clemens unus invasorem declarat;

§ 12. Nos igitur, quibus nullo pacto ferendum est ut nostra, et Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Sedisque et Camerae Apostolicæ iura a quoquam violentur, vel indebite occupentur, minime connivendum, aut diutius dissimulandum esse duximus; et quia hactenus humanis remediis utentes parum profecimus, ad divina præsidia, preces nimirum, recurrimus, quas in hac alma Urbe nostra, universo clero et populo ad primarias basilicas et ecclesias indiximus, ut Deus ac Pater misericordiarum mentem eiusdem Caesaris luce divinæ gratiæ illustraret. Verum cum ille adhuc in sua animi duritie persistat, ad arma spiritualia deveniendum duximus, si forte etiam ecclesiæ timeat iudicium, cui parere tenetur, ne si demum non paruerit, ipsam obligationis suæ sententiam et alia quoque culpa, idest ex inobedientia, mereatur atque augeat. Habita igitur prius super his cum venerabilibus fratribus nostris eiusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus diligenti ac matura deliberatione, et de illorum unanimi consilio pariter et assensu, et omnium ac singulorum investiturarum, necnon monitorii, processus, sententiæ, mandati de immittendo in possessionem, ac intimatio- nis prædictarum litterarum tenores præ-

sentibus pro expressis habentes, et omnes ac singulos iuris et facti et quarumcumque solemnitatum, etiam substantialium omissiones et defectus, si quæ vel qui forsitan intervenerint in præmissis, stante huiusmodi occupationis et impedimenti notorietate, de qua nobis constitit et constat, ac ex certâ nostra scientia, auctoritate apostolica, etiam de potestatis plenitudine supplentes, et eandem occupationem, ac impedimentum notorium, et facti permanentis existere, et nulla iuris solemnitate, aut ulterioris probationis adminiculo indigere declarantes; sicque per quoscumque iudices, sublata eis et eorum cuilibet aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari, interpretari et definiri debere, irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentatum forsitan est hactenus, vel imposterum contingerit attentari, decernentes: attento quod, ut supradictum fuit, contra ipsum Caesarem reum, nec personalis exequutio fieri potuit, et stante etiam eiusdem vera erga nos contumacia, propter certam ipsius præmissorum scientiam, de qua in procuratorio mandato supradicto in actis causæ huiusmodi producto, ut supradictum est, constat: cum Iesu Christi vices, licet immeriti, teneamus in terris, nobisque in Beati Petri Apostolorum Principis persona sit dictum: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in coelis*, prædictum Caesarem civitatis et ducatus nostrorum Ferrariæ, illiusque comitatus et districtus, aliarumque civitatum, terrarum, castrorum et locorum prædicti Alphonsi ducis antecessoribus in feudum per Romanos Pontifices, prædecessores nostros, concessum una cum omnibus eorum territorii, districtibus, iurisdictionibus, fortalitiis, membris, pertinentiis et iuribus universis invasorem et occupatorem ma-

Rebellem quoque et crimine læsæ maiestatis reum, nec non excommunicatum.

nifestum, necnon illicitum detentorem, ac nostrum et Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Sedisque et Camerae prædictæ rebellem et hostem, maioris excommunicationis, anathematis et maledictionis sententiam, atque alias censuras ecclesiasticas per supradictorum Romanorum Pontificum constitutiones ac litteras die *Coenæ Domini* legi solitas, necnon etiam sacros canones generalium conciliorum, et præsertim oecumenici generalis Concilii Tridentini decreta, et præterea rebellionis læsæ maiestatis criminis in primo capite, et alias poenas, etiam per nostras monitoriales, inhibitorias et citatorias supradictas inflictas ipso facto incurrisse, eumque propterea omnibus et singulis gratiis, titulis, honoribus, prærogativis, dignitatibus, privilegiis, favoribus, facultatibus, etiam gabellas seu collectas imponendi et exigendi, indultis, tolerantibus, remissionibus, libertatibus, immunitatibus, iurisdictionibus, necnon etiam omnibus et quibuscumque aliis in hunc usque diem obtentis concessionibus et locationibus, ac præterea civitatibus, ac earum terris, castris, oppidis, fortalitiis et locis, iuribus, iurisdictionibus, et ulterius bonis quibuslibet tam allodialibus et emphiteuticis, quam etiam feudalibus, caeterisque quibuscumque per eum ante præmissa forsitan a quibuscumque ecclesiis, vel ab eis quomodolibet dependentibus, hactenus habitis, seu quovis modo possessis, ac in quibus et ad quæ ius sibi quomodolibet competebat et competit; ac insuper eiusdem Caesaris filios, fratres, omnesque alios illius consanguineos, affines, proximos, aut illi quovis gradu coniunctos in præmissis, seu eorum aliquibus, vel ad illa quomodolibet ius habentes et habere prætendentes (quorum omnium et singulorum nomina et qualitates, præsentibus pro sufficienter expressis haberi volumus) ac omnium eo-

Eiusque successoribus nullum super his, quæ ille occupavit, ius competere.

rum filios, posteros et successores quoscumque propter præmissa, illis omnibus et singulis, ac omni in illis successione iure in perpetuum privatos, incapaces, atque indignos ad illa et quaelibet alia similia vel dissimilia imposterum obtinenda, et ad omnes actus legitimos exercendos inhabiles, et a prædictis privationis, incapacitatis et inhabilitationis poenis neminem, et supradictis etiam prætextu minoris ætatis, aut sexus excusari, seque ab illis eximere, aut tueri posse quominus propter præmissa ab huiusmodi successione penitus exclusisint et esse censeantur, de simili fratrum consilio et assensu, ac de apostolicæ potestatis plenitudine, ex certa nostra scientia, auctoritate apostolica, tenore præsentium, decernimus et declaramus.

§ 13. Et nihilominus sententiando in eundem Caesarem excommunicationis maioris, anathematis maledictionisque sententiam, ipso iure, ut præfertur, incursam, de consilio et assensu similibus, promulgamus, eumque excommunicatum, anathematizatum et maledictum per præsentis denunciamus. A qua excommunicationis, anathematis et maledictionis sententia, præterquam in mortis articulo constitutus (nec etiam tunc, nisi prius prædicta indebite occupata cum effectu nobis et Romanæ Ecclesiæ, ac Sedi et Camerae prædictæ restituerit) ab alio præterquam a nobis, seu a Romano Pontifice pro tempore existente, etiam motu proprio et consistorialiter, prætextu cuiuscumque indulti, privilegii, aut facultatis cuius personæ, quantumvis ad imperatoris, regum, vel aliorum principum christianorum instantiam concessæ aut concedendæ, et licet speciali nota dignæ, vel alterius cuiuscumque gratiæ et indulgentiæ, absolutionis beneficium obtinere nequeat; ac ipsum Caesarem civitatibus, terris, castris, oppidis, for-

Nonnulli in articulo mortis, et restituitis, quæ occupavit, absolvi posse decernit.

talitiis et locis, iuribus, iurisdictionibus et bonis quibuslibet ecclesiasticis, emphyteuticis, etiam feudalibus, a quibusvis ecclesiis obtentis, caeterisque quibuscumque; ac etiam allodialibus, aliisque in quibusvis locis, terris et dominiis existentibus, et ad eum spectantibus et pertinentibus supradictis, et similiter perpetuo privamus, et privatum esse decernimus, ipsasque civitates, terras, castra, oppida, fortalitia, loca caeteraque bona ecclesiastica, emphyteutica et feudalialia a quibusvis ecclesiis per eum obtenta, ad ecclesias et eorum directos dominos devolutas ac devoluta, et reversas ac reversa, allodialia vero confiscata et fisco incorporata respective fore et esse; reliqua vero supradicta occupantium, ut infra, licite fieri decernimus et declaramus.

Subditi omnes a iurisdictione et fidelitatis lege solvantur.

§ 14. Omnes praeterea communitates et universitates, ac particulares etiam personas tam saeculares, quam ecclesiasticas cuiuscumque status, gradus, conditionis, qualitatis, ordinis, dignitatis et praeeminentiae fuerint, civitatum, terrarum, castrorum, oppidorum, fortalitiorum et locorum supradictorum, illorumque incolae et habitatores, necnon etiam gubernatores, praefectos, praetores, potestates, rectores, locatenentes, substitutos, vicarios, universosque ministros et officiales; arcium praeterea et fortalitiorum custodes et castellanos, a quocumque fidelitatis iuramento, aut promissione ipsi Caesari quomodolibet praestitis, penitus absolvimus et liberamus.

Eius consanguineis terminis duodecim dierum ad ea, quae de re censentur, exequenda, assignandus.

§ 15. Ac insuper omnes et singulos supradictos, necnon eiusdem Caesaris filios, fratres, consanguineos, agnatos, affines, proximos, ut illis quovis gradu coniunctos supradictos, in virtute sanctae obedientiae, et sub poenis infrascriptis (quas contrafacientes ipso facto absque alia declaratione incurrere volumus), te-

nore praesentium, requirimus et moneamus, eisdemque districte praecipiendo mandamus quatenus, omni allegatione cessante, et comparitionibus, instantiis, oppositionibus, exceptionibus, replicationibus, dilationibus, recusationibus, subterfugiis, protestationibus et frivolis appellationibus ad praemissorum excusationem inducendam, vel infrascriptorum executionem impediendam vel differendam, etiam ad nos et Sedem praedictam, ac etiam a processu et sententia praedictis, ipsius Caesaris, vel cuiusvis alterius nomine forsitan interpositis, seu quomodolibet factis, seu imposterum interponendis et faciendis (quas ex nunc prout ex tunc, nullas et de facto interpositas et factas fore nunciamus) omnino reiectis atque sublatis, infra duodecim dierum spatium, postquam praesentes litterae fuerint publicatae, quorum quatuor pro primo, quatuor pro secundo et reliquos quatuor dies pro tertio et ultimo ac peremptorio termino et monitione canonica eis omnibus et eorum singulis assignamus, in civitatibus, terris, castris, oppidis, locis, fortalitiis et aliis supradictis se de caetero non ingerant, nec in illa intromittant, ac illarum civitatum, terrarum, oppidorum, castrorum et locorum supradictorum, quae ad nos et ad Romanam Ecclesiam, Sedemque et Cameram praedictam reversa et devoluta, ut praefertur, sunt, possessionem realem, actualem, vacuum et expeditam nobis et Romanae Ecclesiae, Sedique et Camerae praedictae dimitti et relaxari curent, et cum effectu faciant, seque ab omni ipsius Caesaris subiectione, obedientia atque adhaerentia prorsus eximant et subtrahant, ipsumque Caesarem pro suo duce, domino, aut superiore non habeant, nec talem appellent, aut inseribant, vel ducalia eius insignia publice aut privatim exponant, nec eidem de redditibus, aut

iuribus ducalibus aliquid solvant vel praestent; sed qui nobis et Romanae Ecclesiae, Sedique et Camerae praedictae in temporalibus subiecti sunt, nos et ipsam Romanam Ecclesiam Sedemque et Cameram praedictam tantummodo, ac pro tempore existentem Romanum Pontificem immediatum dominum et superiorem, ut tenentur agnoscant et reverentur, nobisque et eidem Ecclesiae, Sedique et Camerae praedictae de emolumentis ac iuribus praedictis omnino respondeant. Qui vero ecclesiis, vel aliis subiecti sunt, ipsis ecclesiis, vel eorum dominis directis, iura et emolumenta debita persolvant, et nisi Caesar et alii privati supradicti ex ipsis civitatibus, terris, castris et locis praedictis discesserint, eos personaliter detentos et captos ad nos transmittant, vel saltem ex eisdem locis vi atque armis, ubi opus fuerit, eiciant et expellant, alioquin, lapsis duodecim diebus huiusmodi, ultra Caesarem, etiam alios supradictos privatos, et alios quoscumque ipsius Caesaris fautores, consultores, adhaerentes, conversantes, complices et sequaces, et quemlibet eorum, ac si nominatim singuli praesentibus essent expressi, necnon singulares quoque personas dictarum communitatum et universitatum, ac illarum incolae, habitatores et alios supradictos universos, qui praesentibus nostris requisitioni, monitioni et mandato minime paruerint, aut ne illis pareatur, seu ut pareri differatur, consulerint, suaserint, fecerint, dixerint, vel procuraverint, seu alias directe vel indirecte, tacite vel expresse, praemissorum executionem impediverint, vel quovis modo in hoc culpabiles fuerint, supradictam excommunicationis maioris sententiam, quam de eorumdem fratrum consilio pariter et assensu, ex nunc prout ex tunc, et e contra, in illos et quemlibet eorum in his scriptis promulgamus,

Sub poenis huiusmodi expressis.

incurrant eo ipso, a qua, praeterquam in mortis articulo similiter constituti, nisi a nobis vel a Romano Pontifice pro tempore existente (etiam cuiuscumque indulti, privilegii vel facultatis cuius personae, ut supra dictum est, pro tempore concessae praetextu) gratiam, vel absolutionis beneficium nequeant obtinere; itaut siquem eorum in mortis articulo constitutum absolvi contingat, qui postmodum convaluerit in eandem excommunicationis sententiam rursus incidat et relabatur eo ipso, nisi post convalescentiam, requisitioni, monitioni et mandato nostris praedictis paruerit cum effectu.

Qui si, transacto termino, contumaces fuerint, Ecclesiae omnes eiusdem ducatus ecclesiasticum interdictum supponuntur.

§ 16. Et si Caesar, per tres dies post publicationem praesentium, caeteri vero moniti et excommunicati praedicti, per alios etiam tres dies post lapsum dictorum duodecim dierum eis praefixorum immediate sequentes, respective excommunicationis sententiam animo (quod absit) sustinuerint indurato, nos sententiam ipsam aggravamus, ac ex nunc prout ex tunc, civitates, terras, castra, oppida et loca supradicta, omnesque et singulas in illis existentes ecclesias, monasteria, oratoria, capellas ac religiosa et pia loca quaecumque, de eorumdem fratrum consilio similiter et assensu, praedicta auctoritate, ecclesiastico subiicimus interdicto, itaut, illo durante, in illis nec publice nec privatim missarum solemnia, aliaque divina officia celebrentur, praeterquam in casibus a iure permissis, et in illis etiam non nisi ianuis clausis, ac excommunicatis et interdictis prorsus exclusis, etiam praetextu quarumcumque concessionum, privilegiorum ac indultorum apostolicorum, quibuscumque praelatis, aut aliis personis ecclesiasticis tam saecularibus, quam quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, aut Institutorum regularibus, et ipsismet civitatibus, terris,

castris, oppidis et locis, eorumque dominiis, ecclesiis, monasteriis, oratoriis, capellis, ac religiosis, et piis locis, ac particularibus etiam personis, ac quibuscumque aliis in genere vel in specie, sub quibuscumque tenoribus et formis concessorum, quae omnia et singula, eorum tenores praesentibus pro expressis habentes ad hunc effectum, et quoad loca et personas interdictas praedictas, suspendimus et nulli suffragari volumus.

Poenae contra ecclesiasticos huiusmodi interdictum violantes.

§ 17. Si quis autem sacerdos, tam saecularis quam cuiuscumque Ordinis vel instituti regularis, etsi patriarchali, archiepiscopali, episcopali, vel quavis alia dignitate ecclesiastica insignitus fuerit, salutis propriae immemor, interdictum huiusmodi violare praesumpserit, missarum solemnias, vel alia divina officia in eisdem locis, et coram personis interdictis celebrando, seu verius, quantum in eo fuerit, ecclesias et eadem pia loca profanando, praeter alias poenas canonicas contra tales editas, quibus non immerito subiacebit, eo ipso, sententiam excommunicationis et suspensionis a divinis respective incurrat; caeteri vero clerici praedictum interdictum temere violantes ultra huiusmodi poenas canonicas, alias etiam arbitrio nostro corporales se noverint incururos. Et nihilominus, auctoritate apostolica, districtius inhibemus, ne quis ex supradictis praedicto Caesari aliisque excommunicatis praedictis missas et divina officia celebrare, ecclesiastica sacramenta administrare, vel etiam verbum Dei intra loca interdicta praedicare praesumat. Quicumque autem contra inhibitionem huiusmodi venire tentaverit, praeter alias poenas canonicas, quas incurrat, ut dictum est, episcopi suspensionis a divinis et pontificalium exercitio, necnon interdicti ingressus ecclesiae, fructuumque mensae episcopalis perceptione, alii vero excom-

municationis sententiam incurrant eo ipso. Et ulterius ministrantes et praedicantes, ut praefertur, omnibus officiis et beneficiis privati sint, et sacris ordinibus ipso facto, sine alia declaratione, et absque spe alicuius restitutionis a Sede Apostolica obtinendae suspendi, liberumque sit iis, ad quos dignitatum et beneficiorum huiusmodi dispositio, seu quaevis ordinatio quocumque iure pertinet, ad illas procedere.

§ 18. Si vero dicti moniti, excommunicati et interdicti, per alios tres dies immediate sequentes resipiscere, ac ad cor reverti, ac nostris mandatis praedictis obtemperare distulerint, et in sua maluerint cordis duritie et perversa obstinatione persistere, eos et quemlibet eorum reaggravationis, anathematis et maledictionis, ac damnationis telo perstringimus, et omnium ecclesiasticarum poenarum vinculis legatos, censurarumque laqueis irretitos esse pronunciamus, nec non reos criminis laesae maiestatis, et ab omnibus dictae Romanae Ecclesiae fidelibus et devotis, cum eorum bonis perpetuo diffidatos, dicta auctoritate et potestatis plenitudine declaramus. Ac generaliter civitates, terras, oppida, castra et loca quaecumque, ad quae aliquem eorumdem excommunicatorum declinare contigerit, quamdiu ibidem permanserit, ac triduo post recessum eiusdem, simili interdicto subiicimus; necnon monitos, excommunicatos, aggravatos, anathematizatos et maledictos praedictos dignitatibus et honoribus, in quibus constituti existunt, tam ipsos quam civitates, terras, castra, oppida et loca praedicta omnibus immunitatibus, privilegiis, facultatibus, etiam collectandi seu gabellas imponendi, et collectas ac gabellas impositas exigendi; et indultis, etiam studii generalis, concessionibus, gratiis et dignitatibus et honoribus, quibus utuntur et

Reaggravatio poenarum contra contumaces, si qui post haec fuerint.

gaudent, seu muniti sunt, necnon bonis omnibus, quae in feudum, vel in emphyteusim, seu alias a praedicta Romana, seu aliis ecclesiis, monasteriis et locis ecclesiasticis obtinent, penitus privamus, dictaque bona feudalia, vel emphyteutica, et alia ab ecclesiis obtenta, ut de aliis supradictum est, ad dominos suos reverti debere, ita ut de illis libere possint disponere, decernimus. Et si aliqui ex monitis, excommunicatis, aggravatis, reaggravatis et anathematizatis et maledictis clerici saeculares vel regulares cuiuscumque Ordinis et instituti, vel alias religiosi, etiam praelati, superiores, administratores, seu rectores ecclesiarum, monasteriorum, conventuum, vel collegiorum extiterint, et in quibusvis etiam cathedralibus et metropolitanis, vel collegiatis ecclesiis, dignitates, seu canonicatus et praebendas, aut parochiales ecclesias, vel earum perpetuas vicarias obtinuerint, seu alias beneficiati quoquo modo, et in sacris ordinibus constituti fuerint, ac etiam patriarchali, archiepiscopali, episcopali, vel alia dignitate ecclesiastica, ut praefertur, praefulerint, illos praelaturis, administrationibus, regiminibus praedictis, ac omnibus et singulis dignitatibus, personatibus, officiis, canonicatibus et praebendis, aliisque beneficiis et titulis, pensionibus et redditibus ecclesiasticis, ac etiam patriarchalibus, metropolitanis et cathedralibus ecclesiis, etiam absque alia declaratione aut solemnitate, et sine ulla spe restitutionis ad illa, ut praefertur, similiter privamus, ac privatos esse per praesentes statuimus atque decernimus, quodque de ecclesiis, monasteriis, dignitatibus, canonicatibus, aliisque beneficiis praedictis possit et debeat per Sedem praedictam dumtaxat, non autem per alios similiter, libere disponi atque provideri.

Etiamsi fuerint in ecclesiasticis dignitatibus constituti, prout hic fore dicitur.

§ 19. Insuper cathedralium et aliarum

ecclesiarum huiusmodi episcopis, administratoribus, vel praelatis, ac etiam canonicis et Capitulis, ac parochialium ecclesiarum rectoribus, abbatibus quoque, prioribus, monachis etiam Cisterciensis, Cluniacensis, Praemonstratensis, aliarumque congregationum, ac etiam fratrum Praedicatorum, Minorum et Eremitarum S. Augustini, Carmelitarum, et aliorum quorumcumque Mendicantium, ac quorumvis institutorum religiosorum, ac aliis personis ecclesiasticis saecularibus vel regularibus, ac etiam scholaribus ibidem studii causa degentibus (episcoporum vicariis civitatum earumdem aliorumque Ordinariorum solum exceptis) praecipimus et mandamus, ut infra tres dies ultimo dictos ex civitatibus praedictis, illarumque dioecesibus sub praedictis poenis, etiam ipso facto per eos, ut praefertur, incurrendis, omnino discedant, exeant, nec ad easdem civitates et dioeceses revertantur, donec moniti, excommunicati, aggravati, reaggravati, anathematizati et maledicti praedicti nostris mandatis supradictis in omnibus obtemperaverint, ac a censuris huiusmodi absolutiois beneficium, ac interdicti relaxationem per satisfactionem condignam meruerint obtinere.

§ 20. Concedimus tamen ut in cathedralibus, et aliis collegiatis et non collegiatis ecclesiis, et domibus regularium, pro custodia ipsarum ecclesiarum vel domorum duo vel tres conversi et illiterati, vel clerici in minoribus ordinibus constituti, et in ecclesiis parochialibus, vel aliis, in quibus exercetur cura animarum, pro ministrandis Baptismate parvulorum, Poenitentia morientium et aliis sacramentis ecclesiasticis, quae tempore interdicti ministrari permittuntur, aliqui presbyteri et sacerdotes, vel alii ad exercitium curae animarum deputati ibidem licite valeant remanere. Quod si prae-

Ecclesiasticis intimatur, ut a terris ecclesiastico supposito interdicto discedant.

Qui possint ad ecclesiarum custodiam et servitium remanere.

missa facere distulerint, ultra supradictas poenas sciant, nos eorum cathedralis ecclesias pontificalis dignitatis honore privatuos, et ipsas aliis ecclesiis, arbitrio nostro eligendis et nominandis, omnino subiecturos, ac ad graviores alias poenas, tam spirituales quam temporales, contra eorum singulos respective irremissibiliter processuros.

Aliae poenae
contra contu-
macias.

§ 21. Praeterea, ut quos iuris ratio a malo non revocat, iudicii severitas coercet, supradictos monitos, excommunicatos, aggravatos, reaggravatos, anathematizatos et maledictos, nisi saniora consilia susceperint, et quamdiu in dicta malitia perduraverint, simili modo decernimus, infames esse, nec ad dignitates, honores et officia aspirare, aut ascendere, testimonium perhibere, testamenta et codicillos condere, alicuius successionem ex testamento, vel ab intestato acquirere, legata vel donationes capere, compromissum in se suscipere, de instrumentis, si notarii fuerint, rogari, neque credito ab eorum debitoribus exigere ullo modo posse, nullos eis in quocumque negotio respondere, sed ipsos ad respondendum aliis teneri, neque causas ad eorum notitiam perferri debere, ipsos nec ad regimen, nec ad iudicium assumi, nec aliam iurisdictionem exercere posse, et si exercuerint, illorum sententias irritas esse, nullosque processus existere, neminem eis in quocumque iudicio patrocinium praestare, nec ipsos ad patrocinandum pro aliis admitti, contractus in ipsorum favorem initos nullius esse roboris vel momenti, nullo ipsos iuramento vel pacto obligari, ipsos vero omnibus obligari posse, et cum licite se obligaverint; ad ea quae promiserint, omnino teneri, filios quoque, nepotes et descendentes eorum usque ad quartam generationem tam ecclesiis, monasteriis, dignitatibus, canonicatibus et praebendis, aliisque be-

neficiis ecclesiasticis saecularibus, et quorumvis Ordinum regularibus, quam etiam honoribus, dignitatibus et officiis saecularibus, si quae obtinent, ipso iure privatos, et de caetero ad similia et ecclesiasticos ordines inhabiles penitus existere.

§ 22. Praeterea charissimos in Christo filios Romanorum regem illustrem in imperatorem electum, et alios christianos reges, etiam speciali nota dignos, republicas, principatus ac dilectos filios nobiles viros duces, principes, marchiones, comites, barones et quavis alia mundana dignitate et potestate fungentes, in quibuscumque mundi partibus existentes, quantumvis liberos et exemptos (quos ecclesiasticae libertatis vindices et iurium ecclesiae, praesertim Romanae, propugnatores esse decet) per viscera Domini nostri Iesu Christi paterne hortamur, et in Domino monemus, ac eisdem omnibus et singulis, nec non communitatibus ac universitatibus, quaecumque potentiam et dominium obtinentibus, per praesentes iniungimus et inhibemus, ne cum praedicto Caesare, aliisque supradictis monitis, excommunicatis, aggravatis, reaggravatis, anathematizatis et maledictis, maxime ad impediendam recuperationem civitatis et ducatus Ferrariensis, eiusque comitatus et districtus, ac aliarum civitatum, terrarum, castrorum, oppidorum, locorum eorumque territoriorum, districtuum, iurisdictionum, fortalitorum, membrorum, iurium et pertinentiarum, aliorumque praedictorum, ad nos et Romanam Ecclesiam, Sedemque et Cameram praedictas devolutorum, et per eundem Caesarem occupatorum, quovis quaesito colore, ingenio vel praetextu, publice vel occulte, directe seu indirecte, per se vel alios, foedera vel societates pactionesve quocumque modo incant, aut illorum protectionem, defensionem, patrocinium vel

Principes christiani, republicae, communitates monentur ne ultimum foedus cum Caesare et aliis excommunicatis incant, aut eis auxilio sint.

tutelam suscipiant, vel alias nobis, vel eiusdem Romanae Ecclesiae, Sedisque et Camerae praedictae ministris, officialibus, seu agentibus, nec non ducibus armorum, capitaneis, ac militibus dictam recuperationem procurantibus, se opponant, aut impedimentum aliquod inferant, vel ipsi Caesari, et aliis supradictis in praemissis quocumque alio modo, cogitato vel inexcogitato, palam vel secreto, similiter per se vel per alios consensum, auxilium, consilium vel favorem praestent. Et quatenus iam foedera, societates, aut pactiones aliquas in praeiudicium nostrum, Romanaeque Ecclesiae et Sedis, ac Camerae praedictae iniverint, concluderint, seu iam Caesaris et aliorum praedictorum in praemissis protectionem, defensionem, patrocinium, vel tutelam susceperint, vel suscipere promiserint, etiamsi dicta foedera, societates, pactiones, protectiones, patrocinia et promissiones aliquarum forsitan poenarum adiectione munitae, ac iuramento vallatae sint, ne similiter illas et illa continent, prosequantur, aut quoquo modo adimpleant vel observent. Nos enim illa omnia et singula ipsorum tenores praesentibus pro expressis habentes, tanquam iniusta, illicita et iniqua, et contra nostrum et S. R. E. Sedisque et Camerae Apostolicae statum, et adversus immunitatem et libertatem ecclesiasticam inita, facta et suscepta, una cum iuramentis praestitis nulla et irrita esse, et non tenere, nullisque viribus subsistere et nemini, quominus censuras praedictas incurrant, impedimento esse, aut excusationem afferre posse declaramus, et nihilominus pro maiori supradictorum cautela dicta iuramenta forsitan praestita, quatenus opus sit, tenore praesentium, eisdem remittimus et relaxamus.

Prohibetur quominus quis sub stipendiis

§ 23. Caeteris praeterea principibus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus, domicellis, feudatariis, vassallis et

aliis quibuscumque in temporalibus nobis et Romanae Ecclesiae, Sedisque et Camerae praedictae, mediate vel immediate quomodolibet subiectis, vel alias non subiectis similiter districte praecipiendo mandamus, ne de caetero stipendia praedicti Caesaris, aut ei directe vel indirecte, publice vel occulte, quovis modo, ut praefertur, adhaerentium, consentientium, auxiliantium, consulentium, vel faventium contra nos et Romanam Ecclesiam, Sedemque et Cameram praedictam capere, seu sub illorum nominibus et insignibus militare, vel alias illis se ipsos, personasque suas, vel suos milites, aut subditos et sequaces locare, aut eidem aliquod auxilium, opem vel favorem, ut praefertur, per se vel alios quoquo modo praestare audeant. Quinimmo, si qui cum eisdem nunc sunt, aut eorum stipendia recipiunt, vel sub ipsorum nominibus et insignibus militant (cum in quacumque obligatione reverentia, fides et obedientia S. R. E. ac Romano Pontifici debita, semper salva atque excepta sit et esse intelligatur, nec ulla promissionis aut obligationis formula contra praedictam Romanam Ecclesiam, ipsumque Romanum Pontificem quemquam obliget, aut quovis modo aretet vel adstringat, et quaecumque promissio, atque obligatio contra dictam Ecclesiam Romanamque Pontificem, ut praefertur facta et concepta eo ipso nulla invalida et irrita existat, et nullius sit roboris ac momenti) ut infra octo dies post publicationem praesentium immediate sequentes, ab ipso Caesare eique adhaerentibus, consentientibus, auxiliantibus, consulentibus, vel faventibus huiusmodi, eorumque servitiis, stipendiis et insignibus omnino recedant, pariter iniungimus atque praecipimus.

§ 24. In omnes vero et singulos ex eis, qui contra mandatum nostrum huiusmodi facere, vel etiam venire tentaverint, seu

Poenae contra inobedientes.

quoquo modo praesumpserint per se, vel alios directe vel indirecte, similis excommunicationis ac anathematis, maledictionis et privationis, ac inhabilitationis, nec non in civitates, terras, dominia et loca eorum, si quae tunc eos habere et obtinere contigerit, interdicti, ac in eos, eorumque descendentes, privationis dignitatum, dominiorum, feudorum et honorum, ac privilegiorum et gratiarum, ac inhabilitationis ad ea et alia imposterum obtinenda, nec non dominiorum et bonorum confiscationis sententias, censuras et poenas, ex nunc, prout ex tunc, et e contra, simili modo in his scriptis ferimus atque promulgamus, eosque illas, absque alia ulteriori monitione, incurrere volumus eo ipso, a quibus non possint, nisi a nobis, vel Romano Pontifice pro tempore existenti, praeterquam in mortis articulo, ut supra dictum est, absolutionis beneficium obtinere.

§ 25. Caeterum si moniti, excommunicati, aggravati, reaggravati, anathematizati, maledicti, privati, ac inhabilitati praedicti, suae salutis prorsus immemores, obstinata animi duritie, supradicta bona occupata, omnino restituere, et monitioni et mandato nostris praedictis adhuc obtemperare distulerint, ex nunc, prout ex tunc, ipsum Romanorum regem in imperatorem electum, aliosque omnes christianos reges, republicas, duces, principes, marchiones, comites, barones, nec non easdem communitates et universitates, quaecumque potestatem et dominium habentes, et quoscumque alios terrarum dominos et armorum duces et capitaneos quorumcumque fidelium stipendiis militantes, et alias quascumque personas terra marique iurisdictionem habentes, per praesentes similiter in Domino hortamur, monemus, eosque et quemlibet ipsorum requirimus, et eorum cuilibet in virtute sanctae obedientiae

praecipimus et mandamus, quatenus contra eosdem Caesarem et alios monitos, excommunicatos, aggravatos, reaggravatos, anathematizatos, maledictos, privados et inhabilitatos huiusmodi, adhuc contumaces et non parentes, ac in sua perfidia et obstinatione persistentes, pro nostrorum, et Sanctae Romanae Ecclesiae, Sedisque et Camerae praedictae iurium tuitione, ac pro eiusdem Romanae Ecclesiae dignitate atque honore, vi et armis statim insurgant, eosque aggrediantur, persequantur et debellant, ac ut nos, Romanamque Ecclesiam, Sedemque et Camerae praedictam, nec non pro tempore existentem Romanum Pontificem immediatum dominum et superiorem civitatis et ducatus Ferrariae, illiusque comitatus et districtus, aliarumque civitatum, terrarum, castrorum, oppidorum, fortalitorum et locorum praedictorum agnoscant, et ad nostram et eiusdem Romanae Ecclesiae, Sedisque et Camerae obedientiam redeant, cogant et compellant; ac demum dictum Caesarem ex praedictis ducatu, civitatibus, terris, castris, oppidis, fortalitiis et locis praedictis penitus eiciant atque expellant. Ac etiam pro graviore ipsorum monitorum, excommunicatorum, aggravatorum, anathematizatorum, maledictorum, privatorum et inhabilitatorum poena, quoscumque excommunicatos etiam dictarum civitatum, terrarum, castrorum, oppidorum supradictorum, quorum communitates, universitates, et incolae praedictum Caesarem in eorum ducem, superiorem ac dominum agnoscere, et ei obtemperare praesumserint, ipsumque in civitatibus, terris, oppidis, castris, fortalitiis et locis huiusmodi moram trahere seu consistere permiserint, in quibuscumque locis eos invenerint, appraehendant et capiant, atque appraehensos et captos teneant, eorumque merces, pecunias, animalia, suppellectilia, nomina

debitorum, res et bona universa, in quibuscumque etiam locis ea invenerint, similiter capiant, illaque propria efficiant, ac in suos usus et utilitatem convertant. Nos enim, auctoritate et potestatis plenitudine praemissis, armorum ducibus, capitaneis, militibus et aliis quibuscumque contra ipsum Caesarem arma sumeptibus et aliquorum ex supradictis, qui eidem Caesari obedientiam praestiterint, eumque in ducem, superiorem et dominum agnoverint, res et bona, aut personas capientibus, universas merces, pecunias, suppellectilia et immobilia, ubique locorum et gentium, etiam extra civitates, terras, oppida, castra, fortalitia et loca praedicta eidem Caesari obtemperantia, existentia, per eos, ut praefertur, capta, appropriamus et applicamus, ac illa ad eosdem capientes pleno iure pertinere volumus et mandamus; civitates vero, terras, oppida, castra, fortalitia et loca praedicta, si ab eis capiantur, illis in praedam damus et concedimus: personas autem supradictas excommunicatas, anathematizatas et maledictas quas ubique locorum et gentium capi contigerit, servos et mancipia capientium fieri decernimus.

§ 26. Caeterum eidem, qui contra ipsum Caesarem et alios supradictos armis, ut praefertur, se opposuerint, et pro defensione et recuperatione civitatum, terrarum, castrorum, oppidorum, fortalitorum et locorum ducatus huiusmodi, ad dictam Romanam Ecclesiam et Apostolicam Sedem devolutorum opem, auxilium, consilium, vel favorem quovis modo praestiterint, praeter praemissa, nostram et apostolicam benedictionem impertimur; necnon eidem, si vere poenitentes et confessi, ac Sacra Communione reffecti fuerint, vel etiam, cum id commode facere non potuerint, si saltem firmum debito tempore confitendi et sacrosanctum Eucharistiae sacramentum devote

sumendi propositum habuerint, et pro celeri ac felici recuperatione dictae civitatis ac ducatus Ferrariensis, pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus.

§ 27. Caeterum cum non solum delinquentes, sed etiam ipsi assensum vel auxilium praebentes in crimine pari poena plectendos canonica condemnet auctoritas, eos favere delinquentibus interpretans, qui manifestum facinus permittunt; si qui reges, respublicae, duces, principes, marchiones, comites, barones quantumvis liberi et exempti, necnon si quae aliae communitates et universitates quaecumque potestatem et dominium habentes, tam in Italia quam extra Italiam, ubique locorum et gentium constitutae; necnon si qui etiam armorum duces, capitanei, praefecti militum, ipsique milites et aliae quaecumque particulares personae, quarum omnium et singulorum nomina, cognomina, gradus et qualitates, ac si hic in specie et singillatim inserta essent, praesentibus pro expressis haberi volumus, per se, vel alium, seu alios publice vel occulte, directe seu indirecte, quovis quaesito colore et praetexto, eidem Caesari et aliis monitis, excommunicatis, anathematizatis, maledictis, privatis et inhabilitationis ad impediendam recuperationem civitatum, terrarum, castrorum, oppidorum, arcium, fortalitorum et locorum ad nos, Romanamque Ecclesiam, Sedemque et Camerae praedictam devolutorum praedictorum milites, equos, naves, triremes et alia navigii genera, arma, munimenta militaria, pecunias, aut comaeatum concedere, tradere et ministrare, seu consensum, auxilium, consilium, vel favorem quovis modo praebere praesumpserint, aut eorum militibus, armigeris, le-

Poenae spirituales contra et auxilium praestantes, etc.

Admonetur quoque Princeps omnes, ut contra Caesarem, si contra max. sit, armis insurgant.

Gratiae spirituales concessae illis, qui Caesaris et aliorum se opposuerint.

Quae distincte
singulis pro qua-
litate criminis
et participatio-
nis indignantur.

gionariis et stipendiariis, necnon auxiliariis copiis, etiam externis et alienigenis, et aliis quibuscumque, iter, seu transitum per eorum loca et ditiones concesserint et permiserint, quicumque ii fuerint, et quantumvis excelsa, et regali, et imperiali dignitate praefulserint, etiam quod speciali nota indigeant, nec sub generali expressione veniant, ipsi quoque excommunicationis maioris et maledictionis aeternae vinculo ligati, et censuris ecclesiasticis innodati, divinoque percussi anathemate sint eo ipso, nec de salute animae aliquid unquam sperent aut praesumant, nisi ante finem vitae poenitentiam agentes, praevia condigna satisfactione, Apostolicae Sedis gremio benigne recepti, et fidelium unitati fuerint gratiose restituti, prout ex nunc illos et quemlibet eorum censuris omnibus praedictis innodamus, et anathemate percutimus; nec non ultra alias poenas a sacris canonibus et apostolicis constitutionibus inflictas, eos, si ecclesiastici fuerint, quicumque dignitate, quantumvis speciali nota digna praefulgeant; si vero laici, eorum filios et descendentes usque ad quartam generationem quoscumque qualibet huiusmodi dignitate ecclesiastica, ac ecclesiis, monasteriis, dignitatibus, pensionibus et beneficiis, et redditibus ecclesiasticis quantumvis speciali nota dignis, ex nunc, prout ex tunc perpetuo privamus, ac ad illa et alia imposterum obtinenda prorsus inhabilitamus. Et ulterius in eorum regnis, provinciis, civitatibus et locis quibuscumque sacramentorum et divinarum officiorum, et humani commercii usum, ut de aliis civitatibus et locis superius expressis dictum est, et infra etiam dicetur, interdiciamus, illorum praeterea singularibus personis, nisi se correxerint et a praemissis abstinuerint divinam praedicimus ultionem.

§ 28. Demum supradictis omnibus et

singulis excommunicatis, anathematizatis et maledictis, et cuicumque illorum, nomina et cognomina ipsorum, ac si hic in specie inserta essent, praesentibus pro expressis similiter, ut supradictum est, habentes, communionem, participationem, commercium quorumlibet christifidelium interdiciamus et prohibemus; ipsisque christifidelibus iniungimus, ut ipsos excommunicatos, anathematizatos et maledictos evitent, et faciant, quantum in eis est, ab aliis evitari, nec ad eos aut aliquem ipsorum frumentum, segetes, blada, panem, vinum, carnem, aut aliud quodcumque comestus et cibarii genus, vel etiam pecunias, pannos, vestes, aliasve res et merces deferre, portare, vel eis vendere, aut alio quocumque modo tradere, vel in eos transferre, aut vicissim ab illis emere, vel quoquo modo recipere praesumant, nec etiam permittant, ut haec ab aliis fiant, alioquin ipsos quoque secus facientes, singulares nimirum personas, paribus excommunicationis, anathematis et maledictionis, civitates vero, terras, castra et loca, quorum domini, vel communitates, et universitates contra fecerint, ecclesiastici interdicti vinculis, ut supradictum est, innodamus, ac simili modo illis communionem, participationem et commercium aliorum fidelium interdiciamus. Significantes nihilominus illis universis, nos, in eventum in quem aliqui ipsorum contra praemissa aliquid fecerint, statim ad particularem, ac specialem supradictarum censurarum et interdicti, aliarumque poenarum pronunciationem et promulgationem contra quemlibet ipsorum nominatim et irremissibiliter processuros.

§ 29. Ut autem praemissa omnibus magis innotescant, universis et singulis venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis, episcopis aliisque patriarchalium, metropolitanarum, et aliarum ca-

Admonentur
christifidelis ut
evitent excom-
municatos.

Forma publi-
candi praesen-
tem constitutionem.

thedralium et collegiatarum ecclesiarum praelatis, Capitulis, et personis aliis ecclesiasticis, et quorumvis Ordinum etiam Mendicantium, necnon quorumcumque institutorum religiosorum, exemptis et non exemptis, in quibuscumque locis et praesertim in Italia constitutis, in virtute sanctae obedientiae similiter districte praecipiendo mandamus, quatenus ipsi et quilibet eorum, postquam praesentes ad eorum notitiam quovis modo pervenerint, sub similibus censuris et poenis per eos, et singulares personas eorumdem capitulorum et conventuum eo ipso incurrendis, supradictum Caesarem, nec non alios monitos, excommunicatos, aggravatos, reaggravatos, anathematizatos, interdictos, privatos et inhabilitatos praedictos, si decursis eis assignatis terminis praedictis respective, praemissa, prout ad eorum quemlibet pertinent, non adimpleverint, in eorum quisque ecclesiis, dominicis et aliis festivis diebus, cum maior inibi populi multitudo ad divina convenerit, cum crucis vexillo, pulsatis campanis, accensis candelis, ac demum extinctis, et in terram proiectis et conculeatis, cum trina lapidum projectione, aliisque in talibus servari solitis caeremoniis, excommunicatos et aliis censuris praedictis irretitos, publicent, nuncient et faciant, ac mandent ab aliis publicari, ac nunciari, ac ab omnibus arctius evitari; nec non omnibus aliis christifidelibus, ut eos evitent, et pari modo sub praedictis censuris et poenis praesentes litteras, vel earum transumptum sub infrascripta forma factum, infra terminum trium dierum in ecclesiis, monasteriis, conventibus et aliis eorum locis publicari et affigi faciant, et eisdem monitis et excommunicatis propter eorum contumaciam cuncta necessaria, ut praefertur, denegent ministrari, donec corde compuncti, spiritum assumentes consilii

sanioris; nostris monitionibus et mandatis praedictis in omnibus obtemperaverint, et meruerint a censuris et poenis praedictis absolutionis et restitutionis beneficium, ac integram a nobis et Sede praedicta gratiam obtinere.

§ 30. Excommunicamus quoque, et censuris praedictis innodamus omnes et singulos supranominatos, cuiuscumque status, dignitatis, gradus, ordinis et conditionis et praeeminentiae extiterint, etiamsi imperiali, regali, aut alia quacumque dignitate praefulserint, qui quominus praesentes litterae nostrae, vel earum transumpta, copiae, seu exemplaria, in suis dominiis, civitatibus, terris et locis legi, affigi, aut publicari, ac illa ad omnium notitiam deduci possint in causa fuerint, vel aliquid propterea fecerint, vel fieri quoquo modo mandaverint, atque ecclesiis, monasteriis, conventibus, et aliis quibusvis locis, in quibus fuerit denegatum per illorum praesules, praelatos et personas, litteras ipsas publicari, omnia privilegia, indulta, immunitates et gratias a Sede praedicta concessas tollimus, adimimus et revocamus, illaque ablata, adempta et revocata esse statuimus atque decernimus.

§ 31. Caeterum, ne hac in re aliquid quod ad paterni nostri officii munus pertineat, praetermittamus, aut a nobis considerari aliquo pacto patiamur, volumus, ac supradictarum civitatum, terrarum, oppidorum, castrorum, et locorum episcopis, aliisque ordinariis, necnon parochis, rectoribus; et aliis curam animarum habentibus, ac verbi Dei concionatoribus, religiosis, theologis et confessoribus, caeterisque personis totius cleri, tam saecularis, quam cuiusvis ordinis et instituti regularis, quos zelum Dei, et salutis animarum habere decet, in virtute sanctae obedientiae iniungimus, ut duodecim dierum et aliorum praedicto-

Excommuni-
cantur impe-
dientes publica-
tionem praesen-
tium.

Prorsus ad
Deum porrigen-
dae, ne sint
quemquam in
has spirituales
poenas incidere.

rum monitis primodictis praefixorum spatio adhuc durante, ipsō nimirum intermedio tempore, antequam excommunicationis poenam ob inobedientiam incurrant, assiduis orationibus summo spiritus fervore clament ad Dominum, ne patiatur dictum Caesarem, et qui eum sequuntur, in profundum malorum venire, et ipsum ultionum Dominum contemnere, in cuius manus incidere horribile est, sed illuminet oculos eorum ne obdormiant in morte; tum omnes privatim et publice admoneant, quam metuenda res sit excommunicatio, qua impij et obdurati, ac inobedientes ab ecclesia catholica, quae est corpus Christi, separantur, et a fidelium consortio, et sanctorum communione arcantur longissime, ac propterea pareant mandatis Ecclesiae neve ullis humanis rationibus, tantam animarum suarum perniciem patiantur. *Quid enim prodest homini si universum mundum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua?* Alioquin eos, qui in cordis duritia et inobedientia permanserint, maledictos et execrabiles fore comminentur, et cum Iuda proditore, et cum diabolo et angelis eius rebellibus partem habituros in igne et cruciatibus sempiternis.

Fides praesentium transumptis danda.

§ 32. Postremo, quia difficile foret praesentes litteras ad singula quaeque loca deferri, in quibus earum publicatio necessaria foret, volumus et, praedicta auctoritate, decernimus, ut earum transumptis, etiam impressis, et in italicum seu quodvis aliud idioma fideliter conversis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, ubique locorum et gentium eadem omnino fides habeatur, quae praesentibus ipsis, si forent exhibitae vel ostensae, haberetur.

1 Matth. xvi, 26. (R.T.)

§ 33. Et nihilominus, ne quis aliquam praemissorum ignorantiam praetendere, aut ullo unquam tempore illam allegare, seu se excusare possit, easdem praesentes litteras in loco solito palatii nostri apostolici apud Sanctum Petrum, ubi litterae processus Romanorum Pontificum die *Coenae Domini* publicari solent, praesentibus S. R. E. cardinalibus, ac aliorum fidelium multitudine copiosa, fecimus publicari, et praeterea tam in Urbe nostra, in Lateranensi et Principis Apostolorum de Urbe basilicarum, et in Cancellariae nostrae Apostolicae valvis, ac in acie Campi Florae, per aliquem ex cursoribus nostris, quam etiam in metropolitanae Bononiensi et cathedralis Cerviensis ecclesiarum valvis, more solito legi et publicari, ac ibi affigi, et per aliquod temporis spatium affixas dimitti, eisque postea inde detractis, earum exempla in eisdem locis pariter affixa relinqui volumus et mandamus. Decernentes publicationem et affixionem huiusmodi Caesarem et alios monitos, excommunicatos, aggravatos, reaggravatos, anathematizatos, maledictos, privatos et inhabilitatos, ac caeteros quoscumque in eisdem praesentibus litteris quomodolibet compraeheosos perinde arctare et afficere, ac si litterae praedictae illis et singulis eorum personaliter notificatae, exhibitae et intimatae fuissent.

§ 34. Non obstantibus praemissis, et quibuscumque apostolicis, necnon in universalibus, provincialibus et synodalibus conciliis editis generalibus seu specialibus constitutionibus et ordinationibus, ac quibusvis privilegiis, indultis et litteris apostolicis cuicumque praedictorum in praesentibus litteris compraeheosorum, nec non Mendicantium, ac Cisterciensis, Cluniacensis, Praemonstratensis, et aliis cuiusvis Ordinis et instituti regularibus, etiam *Maremagnum* et *Bulla Aurea*,

Publicatio praesentis constitutionis.

Contrarium derogatio.

vel alias quomodolibet nuncupatis, caeterisque religiosis personis et clericis saecularibus, necnon ipsis regnis, dominiis, rebus publicis, ducatibus, principatibus, civitatibus, terris et locis, caeterisque aliis quibuscumque sub quavis forma vel expressione verborum, ac sub quibusvis tenoribus et formis, et cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis, ac irritantibus et aliis decretis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Ac etiamsi Caesari, nec non caeteris omnibus et singulis praedictis, etiam patriarchis, archiepiscopis, episcopis, nec non etiamsi ipsis imperatori, regibus, rebus publicis, ducibus, principibus, marchionibus, comitibus, baronibus, feudatariis, castellanis, civibus, incolis, et habitatoribus, et aliis praedictis, vel quibusvis aliis communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem; et quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis et litteris apostolicis specialibus vel generalibus quorumcumque tenoribus existant, per quae praesentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus habenda esset in eisdem praesentibus litteris mentio specialis. Quae omnia et singula, eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, quoad hoc volumus cuiquam aliquatenus suffragari, illisque omnibus et singulis ad eorundem praesentium effectum, harum serie, specialiter et expresse ac latissime derogamus et derogatum esse volumus et decernimus;

§ 35. Nulli ergo omnino hominum li-

ceat hanc paginam nostrarum suppletio- nis, declarationum, decretorum, promul- gationum, denunciationum, privationum, absolutionum, liberationum, remissio- num, relaxationum, requisitionum, moni- tionum, mandatorum, aggravationum, subiectionum, perstrictionis, pronuncia- tionis, interdictorum, prohibitionum, sus- pensionum, statutorum, praeceptorum, voluntatum, hortationum, iniunctionis, inhibitionum, cassationis, revocationis, irritationis, appropriationis, applicatio- nis, dati, concessionum, innodationum, percussiois, inhabilitationis, expositio- nis, excommunicationis et derogationis infringere, vel ei ausu temerario con- traire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri et Pauli aposto- lorum Eius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo septimo, undecimo kalendas ianuarii, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 22 decembr. 1597, pontif. an. vi.

✠ Ego Clemens catholicae Ecclesiae episcopus.

PP. Cardina- rumque sub- scriptiones.

Protector noster aspice Deus.

- † Ego Innocentius episcopus Portuensis, card. de Aragona.
- † Ego Ptolomaeus episcopus Tusculanus, card. Alexandrinus.
- † Ego Ludovicus episcopus Sabinensis, card. Madrutiensis.
- † Ego Iulius Antonius episcopus, card. Praenestinus et S. Severinae.
- † Ego Hieronymus, tit. S. Mariae Transyberinae, card. Rusticucciensis.
- † Ego Hieronymus, tit. S. Priscae, card. Simoncelli.
- † Ego Petrus, tit. S. Laurentii in Lucina, card. Deza.

- † Ego Flaminius, tit. S. Honuphrii, presbyter card. Platus.
- † Ego Federicus, tit. S. Mariae Angelorum, presbyter card. Borromaeus.
- † Ego Lutus, tit. Ss. Quirici et Iulitae, presbyter card. Saxus.
- † Ego Guido, tit. S. Petri in Monte Aureo, presbyter card. Pepolus.
- † Ego Simeon, tit. S. Hieronymi, card. de Terranova.
- † Ego Scipio, tit. S. Salvatoris in Lauro, card. Lancellottus.
- † Ego Henricus, tit. S. Pudentianae, cardin. Caietanus, S. R. E. Camerarius.
- † Ego Dominicus, tit. S. Chrisogoni, presbyter card. Pinellus.
- † Ego Fr. Hieronymus Bernerius, tit. S. Mariae super Minervam, presbyter, card. Asculan.
- † Ego Antonius, tit. S. Stephani in Monte Coelio card. Saulius.
- † Ego Marianus Perbenedictus, tit. Sanctorum Petri et Marcellini, presbyter card. de Camerino.
- † Ego Fr. Gregorius, tit. S. Augustini, presbyter card. de Montelparo.
- † Ego Paulus, tit. S. Caeciliae, presbyter card. Sfondratus.
- † Ego Benedictus, tit. S. Marcelli, presbyter card. Iustinianus.
- † Ego Augustinus, tit. Ss. Ioannis et Pauli, card. Cusanus.
- † Ego Franciscus Maria, tit. S. Mariae in Aracoeli, card. a Monte.
- † Ego Octavius, tit. S. Alexii, presbyter card. Paravicinus.
- † Ego Hieronymus, tit. S. Pancratii, presbyter card. Matthaeus.
- † Ego Octavius, tit. S. Mariae de Populo, presbyter card. Aquaviva.
- † Ego Franciscus, tit. S. Martini in Montibus, presbyter card. Cornelius.
- † Ego Camillus, tit. S. Eusebii, presbyter card. Burghesius.
- † Ego Caesar Baronius, tit. Ss. Nerei et Achillei, card. bibliothecarius.
- † Ego Laurentius, tit. Laurentii in Pane et Perna, presbyter cardin. Blanchettus.
- † Ego Franciscus, tit. S. Silvestri, presbyter card. de Avila.
- † Ego Ferdinandus, tit. S. Blasii de Annulo, presbyter card. de Gevara.
- † Ego Franciscus, tit. S. Thomae in Parione, card. Mantica.
- † Ego Pompeius, tit. S. Balbinae, presbyter card. Arigonus.
- † Ego Franciscus card. Sfortia S. Mariae in Via lata.
- † Ego Alexander, S. Laurentii in Damaso S. R. E. Vice-Cancellarius, diaconus card. Montaltus.
- † Ego Ascanius, S. Mariae in Cosmedin, diaconus card. Columna.
- † Ego Odoardus, S. Eustachii, diaconus cardinalis Farnesius.
- † Ego Antonius, Ss. Quatuor Coronatorum, card. Facchenettus.

- † Ego Cynthus, diaconus cardinalis Sancti Georgii.
- † Ego Bartholomaeus, S. Mariae in Porticu, card. Caesius.
- † Ego Andreas, S. Mariae in Domnica, diac. card. Perettus.

CLXXIV.

Confirmatio erectionis Congregationis Doctrinae Christianae in civitate Avenionensi, cum facultatum et indulgentiarum nonnullarum concessione.

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Exposcit debitum nostri pastoralis officii, ut in eam curam nostrae sollicitudinis partes intendamus, per quam christifidelibus ad christianam doctrinam addiscendam via faciliter aperitur, ita ut in ipsis huiusmodi doctrina imbutis in dies crescat divinorum observantia praceptorum.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, nonnulli pii christifideles Avenione commorantes pio aliis christifidelibus in his, quae ad salutem sunt, iuvandi desiderio ducti, et considerantes in his haeticorum et schismaticorum tenebris non solum pueros teneros in doctrina christiana educandos, sed et homines proectos et natu maiores huiusmodi doctrinae christianae rudes in illa instruendos esse, ab anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, auctoritate venerabilis fratris Ioannis Francisci episcopi Cavallencensis, tunc in civitate nostra praedicta Avenionensi vicelegati, ut pro huiusmodi exercitio vacarent, et in vinea Domini fructus aliquos producerent, quamdam in-

† Ex Regest. in Secret. Brevium.

ter se Congregationem, ad christianam doctrinam rudes edocendum, instituerunt, cuius congregationis fideles postea dilecti filii nostri Francisci Mariae Sancti Bartholomaei in insula presbyteri cardinalis, tuncque ecclesiae Avenionensis, ex concessione et dispensatione apostolica praesulis, ope et favore adiuti, in ecclesia Sanctae Praxedis Avenionensis et aliis quibusdam locis comitatus Venaissini hucusque opus huiusmodi continuarunt, et adhuc magno cum fructu in illo perseverant.

§ 2. Cum autem, sicut idem Franciscus Maria cardinalis nobis nuper exposuit, messis multa sit, operarii vero pauci, sintque ad tantum opus peragendum plures et diversae personae, et aliqui redditus annui, pro earum sustentatione, necessarii, ipsaque Congregatio nullos omnino redditus habeat; eleemosynae autem, refrigescente charitate, ita rae sint, ut vix ad trium vel quatuor sustentationem sufficere possint, et ideo si auctoritate apostolica huiusmodi Congregatio perpetuo institueretur (in quam homines in timore Domini emeriti, tum ecclesiastici tum laici, in continentia vitam suam ducere proponentes, qui huic exercitio singulis festivis et dominicis et aliis, si opus esset, diebus invigilarent, reciperentur), et hoc profecto pio operi praedicto admodum consultum esset: quare idem Franciscus Maria cardinalis nobis humiliter supplicavit, ut in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 3. Nos, qui piis operibus nostri favoris praesidium libenter impertimur, singulares dictae Congregationis personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatae

Card. Avenionensis cum apostolica auctoritate confirmari petit

Confirmat Clemens VIII.

existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutas fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, congregationem praedictam, ut praefertur, erectam, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo confirmamus et approbamus, seu quatenus rite erecta non fuerit, de novo unam Congregationem Doctrinae Christianae nuncupandam in civitate praedicta Avenionensi, in quam cuiusvis status et conditionis, probatae tamen vitae homines, dummodo in continentia vivendi firmum propositum habuerint, recipi possint, qui singulis festis Dominicis ac aliis, cum opus fuerit, diebus in ecclesia Sancti Ioannis Veteris nuncupati civitatis nostrae Avenionensis ad hoc opus per nos institutam et designatam, aut aliis ecclesiis, seu locis per loci Ordinarium ad hoc designandis, pueros ac alios cuiusvis aetatis christianae doctrinae ignaros congregari faciant, ibique eosdem bonis moribus et sana huiusmodi doctrina imbuant, ac in articulis fidei instruant, eosque in viam mandatorum Domini et Ecclesiae dirigant et confirment.

Variaque congregatis huiusmodi concessit facultates.

§ 4. Presbyteri vero, a locorum Ordinariis ad id approbati, confessiones audire, verbum Dei praedicare et sacrosanctum Eucharistiae sacramentum christifidelibus vere poenitentibus et confessis administrare possint; quaestus vero ex laicorum praedictorum labore et industria provenientes cum caeterorum redditibus, tum ex clericorum eorundem beneficiis ecclesiasticis ac patrimonii, si quae habeant, provenientibus in arca communi rependantur, ut exinde habeant quo sustentari possint; eliganturque in huiusmodi Congregatione unus ex dictis presbyteris, qui caput et superior sit, cuique reliqui obedire teneantur tam in dicta Congregatione Avenionensi, quam aliis locis quibuslibet vicinis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, erigimus et instituimus, ac ecclesiasticis et aliis nunc et pro tempore existentibus dictae Congregationis personis quaecumque statuta et ordinationes (licita tamen et honesta, ac sacris canonibus et decretis Concilii Tridentini non contraria, ac prosperum dictae Congregationis statum concernentia, ab Ordinario loci postea approbanda) condendi et condita, quando expediens fuerit, de dicti Ordinarii licentia mutandi, aliaque ad id necessaria et opportuna faciendi licentiam et facultatem tribuimus.

§ 5. Ut autem dictae nunc et pro tempore existentes huius Congregationis personae piis operibus promptius vacare studeant, et christifideles ad dictam Congregationem ingrediendum magis invitentur, quo ex hoc dono coelestis gratiae conspexerint se ulterius esse reffectos, de omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius auctoritate confisi, omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus vere poenitentibus et confessis, qui dictam Congregationem pro tempore ingredientur, die eorum ingressus, si vere poenitentes et confessi, sanctissimum Eucharistiae sacramentum sumpserint, plenariam, et in cuiuslibet eorum mortis articulo (si pariter vere poenitentes et confessi, sacraque Communione relecti fuerint, vel quatenus id facere nequiverint, saltem vere contriti nomen Iesu ore vel corde devote invocaverint) etiam plenariam, ac tam ipsis iam descriptis et in dicta Congregatione describendis, quam aliis utriusque sexus christifidelibus etiam vere poenitentibus et confessis, ac sanctissima Communione relectis, qui praedictae Congregationis ecclesiam vel capellam in festo Annunciationis Beatae Mariae Virginis, a primis vespere usque ad occasum solis eiusdem festi, singulis annis devote visitaverint, et ibi pro christianorum principum concordia, haeresum extirpatione,

Et privilegia gratiasque spirituales.

Statu dies, quibus indulgentiae ac peccatorum remissiones lucrari possunt.

ac sanctae Matris Ecclesiae exaltatione piis ad Deum preces effuderint, plenariam similiter omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus. Insuper eisdem nunc et pro tempore existentibus in dicta Congregatione descriptis utriusque sexus christifidelibus, qui dictam ecclesiam in secundo Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, Omnium Sanctorum et Epiphaniae Domini festivitibus a primis vespere usque ad occasum solis festivitatum huiusmodi pie visitaverint, et ibi, ut praefertur, oraverint, septem annos et totidem quadragenas: quoties vero doctrinam christianam, ut praefertur, docuerint, aut missis et aliis divinis officiis in dicta Congregatione pro tempore celebrandis et recitandis, seu Congregationibus publicis vel privatis eiusdem Congregationis ubivis faciendis, interfuerint, aut pauperes hospitio susceperint, vel pacem cum inimicis propriis vel alterius composuerint, seu componi fecerint vel procuraverint; nec non etiam qui corpora defunctorum, tam in Congregatione descriptorum quam aliorum, ad sepulchrum associaverint, et per quascumque per ipsam Congregationem processiones de licentia Ordinarii faciendas, dictumque sanctissimum Eucharistiae sacramentum tam in processibus, quam ad infirmos, aut alias ubicumque et quomodocumque pro tempore deferretur, committati fuerint, aut campanae ad id signo dato, semel *Orationem Dominicam* et *Salutationem Angelicam* dixerint, aut etiam quinque *Orationem Dominicam* et *Salutationem Angelicam* pro animabus defunctorum in dicta Congregatione descriptorum christifidelium recitaverint, aut deviam aliquam ad viam salutis reduxerint et ignorantes praecepta ea, quae ad salutem sunt, docuerint, aut quodcumque aliud pietatis vel charitatis opus exercuerint, toties pro quolibet praedictorum ope-

rum sexaginta dies de iniunctis eis seu alias quomodolibet debitis poenitentis, in forma Ecclesiae consueta relaxamus. Praesentibus pro descriptis in Congregatione praedicta perpetuo, pro non descriptis vero christifidelibus ad decennium dumtaxat valituris.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxii decembris, millesimo quingentesimo nonagesimo septimo, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 23 decembris 1597, pontif. an. vi.

CLXXV.

Confirmatio erectionis hospitalis senum et bibliothecae pro instructione cleri per archiepiscopum Capuanum factae.

Clemens Papa VIII,

ad perpetuam rei memoriam.

Decret Romanum Pontificem ea suae confirmationis robore libenter communitate, quae ad pauperum senum sustentationem et subventionem, ac earum personarum ecclesiasticarum, quae litterarum studiis operam navare cupiunt, commoditatem per pios ecclesiarum praelatos instituta sunt, prout in Domino salubriter conspicit expedire.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, venerabilis frater Caesar Costa, archiepiscopus Capuanus, ad pauperum senum subventionem unum hospitale pro senibus pauperibus in civitate Capuana instituere intendat, et ad hunc effectum quemdam locum, ad hoc aptum et commodum, pretio mille et centum ducatorum monetae illarum partium proprio aere iam emerit: cumque praeterea apud eius ecclesiam Capuanam unam bibliothecam publicam pro ipsius ecclesiae et ecclesiasticarum personarum servitio et commoditate pari-

Exordium

Archiepiscopus Capuanus de munere pauperum senum hospitio et bibliothecae pro cleri sui instructione parat.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

ter erigere, eidemque bibliothecae suos libros universos donare proposuerit, et ad hunc etiam effectum unam domum assignaverit, et pro illius fabrica quadringentos ducatos similes donaverit; cupiat autem, pro hospitalis et bibliothecae huiusmodi firmiori stabilitate, institutionem et erectionem huiusmodi apostolicae confirmationis praesidio communiri.

§ 2. Propterea nobis eiusdem Caesaris archiepiscopi nomine humiliter supplicatum fuit, ut in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignareremur.

§ 3. Nos igitur eiusdem Caesaris archiepiscopi piis votis favorabiliter annuere volentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, institutionem et erectionem hospitalis et bibliothecae praedictorum, si et postquam factae fuerint, auctoritate apostolica tenore praesentium, perpetuo confirmamus et approhamus, ac perpetuae firmitatis apostolicae munimine roboramus.

§ 4. Praeterea pro diuturniori bibliothecae praedictae conservatione, quoscumque libros in eadem bibliotheca per dictum Caesarem archiepiscopum collocandos et eidem applicandos ex illa nullo tempore quovis praetextu, causa vel occasione, etiam per archiepiscopos pro tempore existentes, extrahi posse perpetuo prohibemus; et ipsis archiepiscopis sub suspensionis a divinis et interdicti ingressus ecclesiae, caeteris vero quibuscumque personis tam laicis quam clericis cuiuscumque status, gradus, ordinis, conditionis et dignitatis fuerint, sub excommunicationis maioris poenis, ne libros huiusmodi e dicta bibliotheca, ulla occasione vel praetextu, aut etiam temporis spatio, extrahere praesumant, perpetuo pariter interdiciamus et inhibemus.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac quibus-

vis statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis quibusvis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et approbatis. Quibus omnibus et singulis eorum tenores, praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die xxx decembris, millesimo quingentesimo nonagesimo septimo, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 30 decembris 1597, pontif. an. vi.

CLXXVI.

Præcipitur archiepiscopo Elborensi ne novos christianos, qui originem a Iudaeis vel haereticis trahunt, iuxta sententiam Congregationis Concilii constitutionemque Bonifacii VIII, a sacris ordinibus excludat.

Venerabili fratri archiepiscopo Elborensi
Clemens Papa VIII.

Venerabilis frater,
salutem et apostolicam benedictionem.

Cum ex iniuncto nobis apostolicae servitutis officio christifidelibus omnibus acque debitores simus, nullamque apud Deum adesse personarum acceptionem plane sentiamus, id circumsperta ratione providere tenemur, ut ius suum unicuique tribuatur.

§ 1. Nuper siquidem ad nos perlatum est, quod licet semel atque iterum in Congregatione venerabilium fratrum nostrorum Sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium sacri Tridentini Concilii inter-

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

pretum post maturam praehabita disputationem, resolutum fuerit, quod licet ex sacri Tridentini Concilii praeepto, cap. vii, sess. xxiii, teneatur episcopus ordinandorum genus, personam, aetatem, institutionem, mores, doctrinam et fidem investigare et examinare diligenter, eos tamen, qui originem a Iudaeis ducunt, quique ab haereticis descendunt (per paternam lineam nimirum ultra secundum, et per maternam ultra primum gradum) ab ordinatione excludere minime deberent; quin neque etiam eos, qui filii vel nepotes eorum essent, quos licet haeretici fuerint, constat tamen emendatos esse, et unitati corporique Ecclesiae restitutos, quod nimirum susceperint pro admissa culpa ad mandatum Ecclesiae poenitentiam, quam aut perfecerunt, aut ei perficiendae insistunt, vel certe quod eam percipere sunt parati, iuxta constitutionem felicitis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, quae incipit: *Statutum*: id tamen intelligendum esset, ubi apostolico aliquo privilegio, aut confirmatione contrarium cautum non sit, et nisi aliud canonicum obsistat impedimentum; nihilominus tu, licet alias de hac re monitus, tales personas ad sacros ordines, quod egre tulimus, admittere recusas.

§ 2. Proinde nos, qui ea, quae per apostolicas sanctiones provide cauta sunt, sarta tecta conservare, scandalis, quae inde provenire possent, obviam ire satagimus, fraternitati tuae per praesentes, in virtute sanctae obedientiae, ac sub indignationis nostrae, aliisque arbitrii nostri poenis, districte praecipimus et mandamus, ut iuxta dictae Congregationis sententiam, ac dicti Bonifacii praedecessoris constitutionem, supradictas personas quascumque ab haereticis per paternam lineam ultra secundum, et per maternam ultra primum gradum, vel a Iudaeis originem trahentes, ac etiam filios et nepotes hae-

reticorum, quos emendatos et unitati Ecclesiae restitutos esse constat (alioquin tamen idoneas, nec ubi aliud canonicum obsistat impedimentum), a sacris ordinibus iam posterum minime excludas, sed illos, sine aliqua personarum acceptione, libenter ad huiusmodi ordines promoveas et promoveri cures.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac quibusvis statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis, approbatis et innovatis, ac caeteris in contrarium facientibus quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum sub anulo Piscatoris, die xi ianuarii mdcxviii, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 11 ianuarii 1598, pontif. an. vi.

CLXXVII.

Collegium Ordinis Fratrum Praedicatorum civitatis Angelorum in Indiis Orientalibus provinciae Mexicanae, sub invocatione S. Ludovici, in publicam universitatem erigitur, eique privilegia, caeteris universitatibus studiorum generalium concedi solita, conceduntur.

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Sedes Apostolica benigna studiosorum faulrix et adiutrix, ad ipsorum studiosorum commoda libenter prospicit, eaque gratiose concedit, per quae ipsi laborum suorum optatum fructum consequi valeant.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, in civitate Angelorum Tlaxcallensis dioecesis

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

Et ut a quoque pontificis auctoritate possit derogari.

Confirmat Clemens.

Et si libris ex bibliotheca distracti velat sub excommunicatione.

Obstantia tollit.

Obstantium derogatio.

Exordium.

Causae tenendi mandati.

Procedunt.

Causae erigendae huius universitatis.